

63718

TÜRKİYE'DE
EĞİTİM HİZMETLERİNİN YERELLEŞMESİ
-Bir Model Önerisi-

Kemal KÖKSAL

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı , Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
Bilim Dalı İçin Öngördüğü
DOKTORA TEZİ
olarak Hazırlanmıştır.

Ankara
Haziran, 1997

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı 'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan-----

Prof.Dr.Haydar TAYMAZ

Üye-----

Prof.Dr. Hüseyin BAŞAR (Danışman)

Üye-----

Prof.Dr.Aytaç AÇIKALIN

Üye-----

Doç.Dr. Şule ERÇETİN

Üye-----

Yrd.Doç.Dr. Berrin BURGAZ

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../1997

Prof. Dr. T. C. ARICI
Enstitü Müdürü

ÖZET

Türkiye'de, genelde kamu yönetiminin, özelde eğitim yönetiminin işleyişinde; hizmetlerin üretilmesi, sunulması ve değerlendirilmesi yönünden sorunların olduğu gözlenmektedir. Araştırmacı, bu sorunların önemli kısmının, yönetimin merkeziyetçiliğinden kaynaklandığı görüşündedir. Bu nedenle, araştırmanın problemi "Türkiye'de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinde kullanılabilecek bir modelin yapı ve işleyiş özellikleri neler olabilir. Bu konuda eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin görüşleri nelerdir?" biçiminde tanımlanmıştır.

Diğer ülkelerin eğitim sistemlerinin incelenmesi ve alanyazın taraması sonucu, sınanmak amacıyla, Türkiye'de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesini öngören bir model geliştirilmiştir.

Türkiye sınırları içindeki 9 il ve 18 ilçe random yöntemle saptanmış; bu il ve ilçelerdeki eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin sınanmak için geliştirilen modele ilişkin görüşleri, anket ve görüşme yoluyla alınmıştır.

Sınanan modeli, deneklerin % 98'i Türkiye'de uygulanabilir bulmuştur. Uygulanabilir diyen deneklerin % 69'u modele ilişkin bir değişiklik önermezken, % 29'u modeldeki görev ve görevlilerin bazılarının çıkarılmasını ya da modele yeni görev ve görevlilerin eklenmesini önermiştir. Deneklerin % 2'si ise modele tümüyle karşı çıkmıştır.

Denek gruplarından, eğitim yönetici ve denetçileri % 73, kamu yöneticileri % 44, yerel yöneticiler % 73 ve öğrenci velileri % 85 oranında modeli uygulanabilir bulmuştur.

Denek gruplarının sinanan modelden çıkarılmasını ya da modele eklenilmesini önerdikleri görev(ler) ve görevli(ler) de dikkate alınarak, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine ilişkin ilkörnekle (prototip) bir model önerilmiştir.

Araştırmacının savı, Türkiye eğitim sistemi'nin var olan sorunlarının bu model yoluyla çözülebileceği gibi bir sav değildir. Ancak böyle bir yönelim sorunların farkedilmesine, yaşanması yoluyla çözülmesine ve demokratikleşme sürecinin ivme kazanmasına katkı sağlayabilir.

SUMMARY

There have been problems in production, delivery and assessment of educational services in Turkey. Researcher believes that a significant proportion of these problems are due to the centralized structure of public administration. This study sought answer to questions of (a) What are the structural and operational characteristics of a viable decentralization model in Turkey and, (b) what are the opinions of educational administrators and supervisors, public administrators, local administrators, and parents about viability of a decentralized model of educational administration?

A model of decentralization of educational services was proposed based on a review of literature on decentralization and decentralized educational systems.

Subjects for this study were 78 educational administrators and supervisors, 26 public administrators, 27 local administrators, and 24 parents from randomly selected 9 provinces and 18 towns. Data were collected via a questionnaire developed by researcher.

An overwhelming majority of subjects (98%) reported that the proposed model is a viable model of decentralization and can be implemented in Turkey. While 69% of these subjects suggested no changes in proposed model, 29% suggested some modifications in the model. Only 2% of all subjects totally rejected the idea of decentralization.

There were some variations in subject groups' opinions about viability of proposed model. Although, majority of parents (85%), educational administrators and supervisors (73%), local administrators (73%) approved the proposed model without any modifications, only 44% of public administrators considered it as viable model without any changes in its structure and operation.

A prototype model of decentralization was developed based on initial proposed model and modifications suggested by subjects.

This study does not imply that this model can solve all of the existing problems of Turkey's educational system. However, it can contribute to raising consciousness about these problems and it can further elevate the process of democratization of educational and public management.

İÇİNDEKİLER

<u>İçindekiler</u>	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ.....	ix

I. BÖLÜM

PROBLEM DURUMU.....	1
Yönetimin Yeniden Yapılanması	1
Türkiye'de Yönetimsel Yapının Genel Görünümü	7
Yönetimi Geliştirmeyi Gerektiren Nedenler	11
Türkiye Eğitim Sistemi.....	13
Eğitimin Merkezden ya da Yerinden Yönetimi.....	37
Diğer Ülkelerdeki Uygulamalar.....	47
Eğitimde Yerinden Yönetim Modeli	72
Problem Cümlesi	78
Alt Problemler.....	78
Araştırmanın Önemi	79
Sınırlılıklar	79

II. BÖLÜM

YÖNTEM	80
Evren.....	80
Örnekleme.....	81
Verilerin Toplanması	82
Verilerin Çözüm ve Yorumu	84

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM	86
Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri.....	86
İl Eğitim Kurulu'nun Yapısı	88
İl Eğitim Kurulunun Görevleri	91
İl Eğitim Müdürü'nün Görevleri.....	93
İlçe Eğitim Kurulu'nun Yapısı	95
İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevleri	97
İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevleri.....	98
Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevleri	99
Okul Müdürü'nün Görevleri	102
Zorunlu Derslerin Programlarının Eğitim Bakanlığınca Hazırlanması	104
Ders Kitaplarının Dersi Okutacak Öğretmenlerce Seçilmesi.....	105
Eğitim Örgütünün Bütçesi	107

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	109
Sonuç	109
Öneriler	111

V. BÖLÜM

KAYNAKÇA	121
EKLER	
Ek 1: Eğitim Hizmetlerinin Yerelleştirilmesi Modeli (Anket).....	133
Ek 2: Anketin Uygulandığı İl ve İlçelerin Listesi.....	145

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa</u>
1. Deneklere Gönderilen ve Dönen Anketlerin Dağılımı	83
2. Deneklerin Eğitim Bakanlığı'nın Görevlerine İlişkin Görüşleri	87
3. Deneklerin İl Eğitim Kurulu'nun Yapısına İlişkin Görüşleri	89
4. Deneklerin İl Eğitim Kurulu'nun Görevlerine İlişkin Görüşleri	92
5. Deneklerin İl Eğitim Müdürü'nün Görevlerine İlişkin Görüşleri.....	94
6. Deneklerin İlçe Eğitim Kurulu'nun Yapısına İlişkin Görüşleri	96
7. Deneklerin İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevlerine İlişkin Görüşleri	98
8. Deneklerin İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevlerine İlişkin Görüşleri	99
9. Deneklerin Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevlerine İlişkin Görüşleri	100
10. Deneklerin Okul Yapımı İçin Gerekli Arsaların Belediyelerce Sağlanmasına İlişkin Görüşleri.....	102
11. Deneklerin Yardımcı Hizmet Personelinin Okul Müdürünce Belirlenip İşe Alınmasına İlişkin Görüşleri.....	103
12. Deneklerin İşgörenlerin, Yetiştirme, Özlük İşleri, Görevden Ayırma İşlemlerinin Okul Müdürlerince Yapılmasına İlişkin Görüşleri.....	103
13. Deneklerin Zorunlu Derslerin Programlarının Eğitim Bakanlığınca Hazırlanması ve Gerçekleşme Düzeyinin Yıl Sonunda Ülke Geneline Yapılan Sınavlarla Test Edilmesine İlişkin Görüşleri	105
14. Deneklerin Ders Kitaplarının Dersi Okutacak Öğretmenlerce Seçilmesine İlişkin Görüşleri.....	106
15. Deneklerin Eğitim Örgütlerinin Finans Kaynaklarının İl Özel İdarelerinin Belirleyeceği Oranlarda Genel Bütçeden, Belediye Meclisince Belirlenen Belediye Bütçesinden, Eğitim Kurullarının Belirleyeceği Oranlarda Öğrenci Velilerinden Alınan Pay ve Okulun Özel Gelirlerinden Oluşmasına İlişkin Görüşleri.....	107

ÇİZELGELER LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
1. T.C. Yönetmel Yapısı.....	8
2. Eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesi Modelinde Görevlerin Dağılımı.....	112
3. Eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesi Modelinde Görevlilerin Belirlenmesi.....	113

ÖNSÖZ

Bu çalışma, genelde kamu yönetiminin, özelde eğitim yönetiminin yerelleşmesi konusunda düşünsel çabaları ortaya koyup, bu çabaların ışığında eğitim hizmetlerinin var olan sistem içinde yerelleşmesini olanaklı kılacak bir model oluşturmayı amaçlamaktadır. Bunun savı, var olan sorunların bu model yoluyla çözülebileceği gibi bir sav değildir. Ancak, böyle bir yönelim eğitimin sorunlarının farkedilmesine, yaşanması yoluyla çözülmesine ayrıca demokratikleşme sürecinin ivme kazanmasına katkı sağlayabilir.

Türkiye'de "eğitim hizmetlerinin yerelleştirilmesi", 1980'den beri kamuoyunda ve ilgili çevrelerde sıkça tartışılan bir konudur. Milli Eğitimin, merkezi yönetim odaklı bir sistemden kurtarılmasının gerekliliği, bilim adamları, politikacılar ve eğitimciler tarafından sıkça dile getirilmektedir. Özellikle eğitimcilerin ve eğitim politikacılarının ortaya çıkan toplumsal eğilim ve fırsatları yerinde değerlendirmeleri gerektiği, aksi durumda gelecek kuşakların sorunları çözmede daha çok zorluk çekeceği ve yeni gelişmelerin gerisinde kalabileceği düşünülmektedir. Yönetimin yeniden yapılandırılması tartışılırken "yerelleşme" kavramı çok sık vurgulanmasına karşın, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine kılavuzluk edecek, bilimsel yöntemlerle oluşturulmuş bir model eksikliği duyulmaktadır. Bu eksikliğin tanımlanmasına ve giderilmesine yönelik Araştırmacı, "Türkiye'de Eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesi'ni öneren ilkörnek (prototip) bir modeli oluşturarak, ilgililerin görüşüne sunmuştur.

Alanyazın, ilgili yasal metinler ve yabancı ülkelerdeki uygulamalardan da yararlanılarak oluşturulan model, eğitim hizmetinden yararlananlar ve eğitim hizmetinin sunumuna taraf olanlara sunularak, görüş ve önerileri alınmıştır.

Eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin önemli bölümü "eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi"ne ilişkin sınanan modelin Türkiye'de uygulanabileceği yönünde görüş bildirmiştir.

Bu çalışmanın sonuçlanmasıda yardımcı olan herkese teşekkür ediyor saygı ile anıyorum.

Kemal Köksal

I. BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Yönetimin Yeniden Yapılanması

Bu araştırmada, Türkiye eğitim sisteminin etkililiğini artırmanın koşulları ve yöntemleri tartışılırken, genel yönetim içinde eğitim yönetiminin 21. yüzyılın gereklerini karşılayacak bir yapıya kavuşturulması için uygulanabilirliği yüksek bir model geliştirilmesi ve sınanması öngörülmüştür.

Yirminci yüzyıl, bir değişim çağı olmuştur. Sürekli ve hızla değişen teknolojik, toplumsal, ekonomik ve siyasal yapılar, toplumsal ve teknik sistemlerin yapı, insan, amaç ve işleyişlerinde de gerekli değişikliklerin yapılmasını zorlamaktadır. Bu yapılardaki değişmeler, eğitim olgusunu, buna bağlı olarak da eğitim örgütlerini değiştirmeye zorlamaktadır. Toplumsal, siyasal ve ekonomik değişmelerden ivedi etkilenen, diğer sistemlerle yoğun etkileşim içinde olması beklenen eğitim örgütlerinin, değişim hızına ne ölçüde uyum sağladıkları tartışmalı bir konudur.

Türkiye Eğitim Sistemi'nin örgüt olarak tüm boyutlarında, özellikle yapı ve süreçler boyutunda değişmelere yanıt veremediği, uyum sağlayamadığı; Milli Eğitimin genel amaçlarının istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği; eğitimin siyasal, toplumsal, ekonomik işlevlerini başaramadığı, bilim adamları, politikacılar, iş çevreleri, eğitimciler ve hükümetler tarafından sıkça dile getirilmektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan başlayarak eğitimi iyileştirme, geliştirme, çağdaşlaştırma çabalarının sürdürülmesine karşın,

eğitimde yaşanan sorunların her dönemde farklı içeriklerle ve giderek daha karmaşık bir nitelik kazanarak devam etmekte olduğu izlenmektedir.

Bir örgüt; amaçları doğrultusunda ürettiği mal ya da hizmetler tüketicilerinin beklentilerini, gereksinimlerini karşılayamıyorsa, varolan düzeyde istekleri karşılamakla yetinip, yeni istemlere karşı duyarsız ve yetersiz kalıyorsa, sadece bugünün gereksinimlerini karşılamayı görev olarak algılıyorsa, etkili hizmet üretmenin gerektirdiği değişimleri sağlayacak yöntemleri bulamıyorsa, kendi etkinlik alanındaki gelişmelere uzak kalıyorsa, o örgütün etkisizliğinden, yetersizliğinden, eskimişliğinden söz edilebilir.

Başlangıç olarak ivedi yapılması gereken, örgütü yeniden yapılandırmaktır (reorganize etmek - yeniden kurmaktır). Hizmetlerin hacim yönünden büyümesi ve tür olarak artması, sorunlarda oluşan farklılaşmaların örgüt yapısı ve sorumluluklarında da farklılaşmaları gerektirmesi, yönetici personelde aranan niteliklerin değişmesi, yönetimin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır (Yılmaz 1995:209).

Yönetimin yeniden yapılanması ya da iyileştirilmesi, Türkiye'nin gündemindeki konular arasında sürekli yer almaktadır. Devlet yönetiminden başlayarak, siyasal, hukuksal, ekonomik ve toplumsal kurumlarda köklü değişikliklerin gerekliliği politikacılar, bilim adamları, kamu ve özel kesim yöneticileri, meslek örgütleri, planlamacılar ve uygulayıcılar tarafından sıkça dile getirilmektedir. Merkezden yerel yönetimlere yetki ve kaynak aktarılması suretiyle, yerel yönetimlerin hızlı, sürekli, çağdaş, yoğun ve yaygın yerel

hizmetler üretebilme düzeyine çıkarılması amacı “ulusal uzlaşma” sürecini başlatmıştır. Merkezden ve yerinden yönetimleri değişim sürecine iten temel nedenler, salt yerel ve ulusal koşullardan kaynaklanmamaktadır. Sözleşmelerle katıldığımız ve yükümlülüklerini üstlendiğimiz uluslararası kurumların ortaya koydukları “ulusal üstü” (supra national) kurallar da vardır. “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” bu sözleşmelerden biridir.

Ekonomik ve toplumsal kalkınmanın hızlandırılıp yaygınlaştırılması, temel hak ve özgürlüklerin batı standartlarıyla uyumlu duruma getirilmesi, demokratikleşme, özelleştirme, Avrupa Gümrük Birliği dolayısıyla Avrupa Birliğine tam üyelik gibi sorunlar, Türkiye’nin gündemindeki en önemli sorunlardır. “Yönetimin yeniden yapılanması” bu sorunların çözüm yollarından biri olabilir. Yerel yönetimler ise bu değişimin ortak paydasını oluşturmaktadır (Gönül 1995: 54).

Cumhuriyet döneminde, kamu yönetiminin yeniden yapılanması ve iyileştirilmesi özellikle 1963 yılından başlayarak “kalkınma planları”nda ağırlıklı bir konu olarak yer almıştır. Yönetimin çözümlenmesi amacıyla 1963-1995 yılları arasında, resmi nitelikte yedi temel araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların sadece üçünde; (Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi “MEHTAP Raporu”, Yönetimin Yeniden Düzenlenmesi Raporu ve Kamu Yönetimi Araştırması “KAYA Raporu”) 1700 dolayında öneri yer almıştır. Bu çalışma döneminde, 1996 yılı başında yürürlüğe giren YBYKP’ında öncelikle ele alınacak sorunların çözümüne ilişkin 20 değişim projesi belirlenmiştir. Bu projeler arasında “Kamu Hizmetlerinin Etkinliğinin

Artırılması" ile "Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Reformu" vurgulanan bir konu olarak saptanmıştır (Gülöksüz, 1995: 131). Doğrudan hükümetin duyduğu yenileşme gereksinimi ile başlatılan ve uygulama önerileri içeren bu rapor ve planın hükümetlerce yürürlüğe konulmadığı dikkati çeken bir nokta olarak saptanmıştır. Örneğin, 1994 yılı sonunda tamamlanan Altıncı Beş Yıllık Plan dönemi dahil, geçen yaklaşık otuz yıl içinde, hizmette birlik, yetki genişliği, verimlilik ve etkinlik, merkezi yönetimler ile yerel yönetimler arasında yeni bir görev biriminin oluşturulması gibi bazı temel konular, 1963 yılından 1994 yılına değin yinelenmiş, ancak uygulamada bunlarla ilgili somut sonuçlara ulaşılamamıştır.

Yukarıda açıklanan bu yönetsel çözümleme amaçlı çalışmalarda, Türkiye yönetim sistemi ayrıntılarıyla tartışılmamış, sistem mühendisliği, değişme kavramı üzerinde durulmamış, yönetime felsefi bir yaklaşım geliştirilememiştir. Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) ile merkezi ve yerel yönetimleri ayrıntılarıyla düzenleyen Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA), önemli araştırmalar olmaktan öteye geçememiştir. (Yazıcıoğlu 1995: 11).

Yeniden yapılanma girişimi bir anlamda değişim olgusu ile koşut bir durumu simgeler. Türkiye gibi, kapalı sistem özelliklerine sahip bir yönetsel anlayışı, yapıyı ve işleyişi değiştirmek başarılması güç; sürdürülmesi ve sonuçları sosyal ve politik sorunları içeren bir konudur. Bunun yanı sıra, Türkiye'de yeniden yapılanma girişimlerinin hedefine ulaşmasını engelleyen siyasal istenç yoksunluğu, reform stratejisinden yoksunluk, model eksikliği,

uygulama ve izleme eksikliği biçiminde özetlenebilecek nedenler de vardır (Tutum, 1995:142,143).

Cumhuriyetin kuruluşundan beri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan 54 hükümet programının 43'ünde yönetimden yakınan görüşlere yer verilmiştir. Siyasi partiler 24 Aralık 1995 günü yapılan genel seçimler öncesinde, açıkladıkları seçim bildirgelerinde, kamu yönetiminin işleyişindeki aksaklıkları vurgulayarak, yönetime geldiklerinde (iktidar olduklarında) yapacakları yeni düzenlemeleri açıklamışlardır. Bu düzenlemelerin başında yerelleşme ve özelleşme ilk sıraları almaktadır.

Yirminci yüzyılın son çeyreğinden başlayarak, Müdahaleci Devlet ya da Sosyal Refah Devleti anlayışları sorgulanmakta ve devletin görev ve işlevlerinin ne olması gerektiği tartışılmaktadır. Yirmibirinci yüzyılın gereklerine uygun, Sınırlı Devlet (Limited Government) ve Sorumlu Devlet (Responsible Government) modelleri ilgi görmekte ve tartışılmaktadır.

Oluşturulmaya çalışılan yeni devlet yönetim felsefesinde, etkinlik kavramı ağırlık kazanmaktadır. Hizmet ve maliyet etkinliği için *merkeziyetçi devlet* anlayışından *yerelleşmiş devlet* -adem-i merkeziyetçi devlet- (Decentralized Government) felsefesine doğru bir yönelim izlenmektedir.

Merkezi yönetimden yerel yönetimlere doğru yönelim sürecinde devletin yönetim yapısının ve bütçe sisteminin yeniden düzenlenmesi, devletin etkinliğinin sağlanması, bürokrasi ve kırtasiyeciliğin azaltılması gibi konular, devletin etkin ve verimli çalışması için gerekli aşamalar olarak ortaya çıkmaktadır (TÜSİAD 1995: 6).

Almanya, Fransa, İtalya, Portekiz, İrlanda, İsveç, Danimarka ve Norveç gibi ülkelerde hizmetlerin daha ucuz, daha kaliteli ve daha hızlı sunulması için merkezi yönetimin görev ve işlevlerinin bir bölümünün yerel yönetimlere devredildiği görülmektedir. Sayılan ülkelerin adem-i merkeziyetçi yapıyı benimsemelerinin nedenlerinden en önemlisi, kıta Avrupa'sının tarihidir. Bu ülkelerde kentler, kendilerini yönetme, haklarını savunma ve yönetime katılma gibi konularda zengin deneyimlere sahiptirler (HAK-İŞ 1994: 51). Batı Avrupa ülkelerinin yerel yönetim modellerini inceleyen *Local Government in Europe, Trends and Developments* adlı yapıtta, yeni modeller üç ana konuya yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu ana konular; yönetsel yapı, yerel yönetimin görevleri ve sunulan hizmetlerdir.

Türkiye, Yirminci yüzyılın sonunda, kendi toplumunun genç nüfus yapısından kaynaklanan iç dinamikleri nedeniyle, hizmet üretimi ve yönetim anlayışında değişme gereğini duymaktadır. Buna paralel olarak, işbirliği içinde olduğu uluslar topluluğu ya da gelişmiş ülkelere uyum için değişim düşüncesi, yöneticileri geçmişe oranla daha çok zorlamaktadır. Değişme zorunluluğunda olan Türkiye, öncelikle işleyen kamu yönetiminin özelliklerini algılaması, varolan yapıyı zorlayan ülke içi koşulların ve gereksinimlerin neler olduğunu ve bunların dışarıdan gelen baskılarla birleşerek kamu yönetimini nasıl etkilediğini açık, yalın biçimde tanımlaması gerekir.

Türkiye’de Yönetmel Yapının Genel Görünümü

Yönetmel örgütler, Anayasanın kurallarına uygun bir biçimde, yasa ya da yasanın verdiği yetkiye dayanılarak yönetmel bir işlemle kurulur. Yönetmel kuruluşların tüzel kişilik kazanmaları da, aynı biçimde yasanın verdiği yetkiye dayanılarak yönetmel kararlarla olur (Gözübüyük 1989: 54).

Devlet, kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için ülkenin özelliklerine ve anayasalarına göre değişik biçimlerde örgütlenir. Örgütlenmenin hacmini, üstlenilen görevlerin azlığı ya da çokluğu belirler. Genel yönetim, "Genel Yönetimin Merkez Kuruluşları" ve "Taşra Kuruluşları" olmak üzere iki grupta değerlendirilir. Genel yönetimin merkez ve taşra kuruluşları bir bütündür ve aralarındaki ilişki hiyerarşiktir.

Türkiye'nin mevcut devlet yönetim örgütü , oluşumları ve özellikleri itibariyle şöyle özetlenebilir:

Genel Yönetim

Yerel Yönetimler

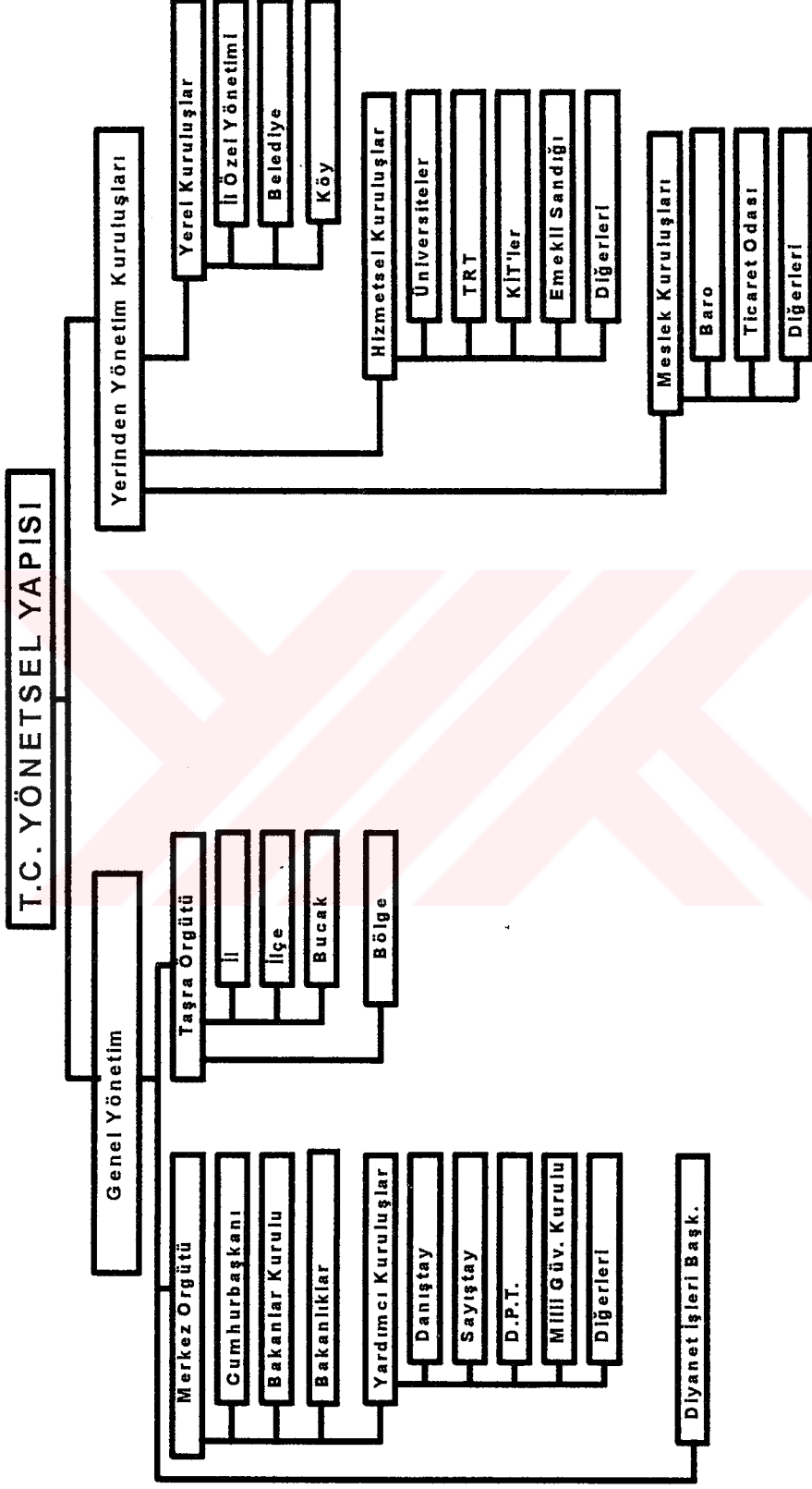
Özerk Kuruluşlar

Meslek Kuruluşları

Denetim ve Danışma Kurulları.

Bu çalışmanın gerçekleştiği dönemde (1995-1997) Türkiye’de işlemekte olan kamu yönetiminin yapısal görünümü çizgesel olarak aşağıya çıkarılmıştır.

Çizelge 1
Türkiye'de İşlemekte Olan Kamu Yönetiminin Yapısal Görünümü

Kaynak: Gözübüyük, Şeref ve Tekin Akıllıoğlu (1992), Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 61.

Türkiye’de kamu hizmetlerinin örgütlenme biçimi Anayasasının, 123, 126, ve 127.maddelerinde açıklanmaktadır. Anayasasının 123. maddesi “İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla ve kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur ” hükümleri doğrultusunda devlet kamu hizmetlerinin yürütülmesinde, hizmetin özelliklerine göre 126. maddeye dayanarak merkezi yönetim kuruluşlarını, 127. maddeye dayanarak da yerel yönetimleri görevlendirir.

Anayasanın 126. maddesinde; “Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; illerde diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır” denilmektedir. Bu maddede, merkezden yönetim ilkesinin yumuşatılmış biçimi olan *yetki genişliği* ilkesi ile genel yönetimin taşrada görevli yüksek kamu görevlilerine, belli konularda karar uygulama yetkisi tanınması anlatılmaktadır.

Anayasanın 127. maddesinde, yerel yönetimlerin tanımı yapılmıştır. Buna göre, “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” Aynı maddenin ikinci fıkrası ise “Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir” kuralını getirmiştir.

Türkiye kamu yönetimi sisteminin dayandığı yapısal ve davranışsal öğeler şöyle özetlenebilir:

Yönetmel Rejim İlkesi: Türkiye Kamu yönetimi Fransa'dan etkilenecek, "Yönetim Hukuku" denilen özgün ve ayrı bir hukuku ve "Yönetmel Yargı" denilen ayrı bir yargı düzenini benimsemiştir.

Kamu Yönetimi ve Özel Kesim Ayrılığı İlkesi: Kamu kesiminin kendine özgü kuralları ve davranış biçimleri vardır. Bu alanda başat olan değer, kamu yararı bilincidir. Özel kesimde geçerli olan değerlerin kamu kesimi ile özdeşleştirilmesi olanaksızdır.

Yönetimin Bütünlüğü İlkesi: Yönetimde "eşgüdüm"ü temel değer durumuna getiren bu ilke, uygulamada tek düze örgütsel biçimlerin ve yetki kalıplarının oluşmasını kolaylaştırmaktadır.

Yasal Dayanak İlkesi: Kamu tüzel kişileri yasa ya da yasanın verdiği yetkiye dayanılarak kurulabilir. Yönetimin taktir yetkisi yasanın belirlediği sınırlar içinde kullanılabilir.

Merkezden Yönetim - Yerinden Yönetim İlkesi: Yetkilerin merkezden toplandığı "merkezden yönetim" modelinde, yetkilerin bir bölümü taşra yönetimine devredilir. Yerinden yönetim ilkesi, kamu hizmetlerinin belli bölümlerinin devletin dışında başka kamu kuruluşları aracılığı ile yürütülmesini öngörür. Bu kamu kuruluşları "yerel yönetimler" ya da "hizmet yerinden yönetim kuruluşları"dır.

Statü Hukuku İlkesi: Kamu görevlilerinin tümünün devletle olan ilişkileri temel hakları, ödevleri ve sorumlulukları yasa ile düzenlenir. Kamu

yönetiminde “sözleşme” ilişkisi ancak yasanın tanıdığı ölçüde ve alanlarda geçerlidir.

Kariyer ve Liyakat İlkesi: Kamu hizmetlerine giriş, hizmet içinde görevlendirme ve yükselmeler “yeterlik” esasına dayanır.

Tarafsızlık ve Güvence İlkesi: Kamu hizmetlerinin siyasal yönden tarafsız, hukuksal yönden güvenceli kişiler tarafından yürütülmesi esastır (Tutum, 1994: 33-38).

Türkiye’de, genelde kamu hizmetlerinin, özelde eğitim hizmetlerinin daha hızlı, daha etkili ve daha verimli duruma getirilmesi tartışılırken; konu ilkin kamu hizmetlerinin tanıtılması ve kamu hizmetlerinde yeniden yapılanma gereksinmesi biçiminde ele alınmıştır.

Yönetimi Geliştirmeyi Gerektiren Nedenler

Sürekli değişen toplumsal, ekonomik, teknolojik ve siyasal yapılar, örgütlerin, çevreye uyumu için bir baskı oluşturmakta, toplumsal ve teknik sistemlerin yapı, insan, işleyiş ve amaçlarında da gerekli değişikliklerin yapılmasını zorlamaktadır. Bu baskı ve zorunluluğun sonucu olarak, örgütlerin yapı ve işleyişinde bazı değişiklikler olmaktadır.

Yönetimi geliştirmeyi gerektiren nedenler şöyle özetlenebilir (Peker 1995: 16,17).

1. Hizmetlerin hacim yönünden büyümesi ve çeşit yönünden artması, devletin görev ve sorumluluklarının artmasına ve kamu yönetiminin karmaşık bir nitelik kazanmasına neden olmuştur.

2. Gereksinme ve sorunlarda oluşan değişiklikler, örgüt ve sorumluluklarda da değişiklikler yapmayı gerektirmiştir.

3. Çeşitli uzmanlık dalları ile ilgili bilgi alanlardaki ilerlemeler, yönetsel hizmetleri gören personelde aranan niteliklerin değişmesini ve hizmetin gerektirdiği standartların yükseltilmesini gerektirmiştir.

4. Yönetimi geliştirmeyi gerektiren önemli bir neden de, devletin görev ve sorumlulukları konusundaki felsefede oluşan değişikliklerdir. Hangi konuların kamu görevi sayılacağı, politik felsefe ve seçeneklerle ilgilidir. Bu alandaki değişiklikler, devletin üzerine aldığı görev ve sorumlulukların artması yönünde olmakta, bu durum yönetimin sürekli olarak geliştirilmesini ve yeniden düzenlenmesini gerektiren nedenlerden birini oluşturmaktadır.

5. Ülkedeki politik bunalımların ve anarşik durumların, güçlü ve etkin bir yönetimle sona erdirileceği düşüncesi, yönetimi geliştirmeyi gerektiren nedenlerden biri olmuştur.

6. Yasal metinlere sıkıca bağlı, aşırı derecede şekilci, geleneksel bir anlayışın yönetimde olması, toplumsal, ekonomik ve kültürel amaçlara gereken önemin verilmemesi hizmetlerin görülmesinde önemli aksaklıklara neden olmakta ve yönetimin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

7. Toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlarda atılım yapmak isteyen ve bu atılımlarını devlet eliyle gerçekleştirmek zorunda kalan ülkelerin, yönetimi etkin bir kalkınma aracı durumuna getirmek istekleri de, yönetimi geliştirmeyi gerektiren nedendir.

8. Devlete karşı yurttaşlık görevlerini yerine getiren halkın, daha hızlı, daha ucuz ve daha kaliteli hizmet sunan bir yönetim görmek istemesi de, yönetimi geliştirme ve yeniden yapılandırma için bir neden olmuştur.

Yönetimi geliştirmenin amacı ise, örgütü, değişen çevreye daha iyi uyum sağlayan insancıl bir havaya sahip, sağlıklı bir süreç içinde yenileşme sürekliliği kazanmış, kendini yenileyen organik bir örgüte dönüştürmektir (Peker 1995: 19).

Türkiye Eğitim Sistemi

Eğitim sistemlerini merkezden ve yerinden yönetim açısından üç kümede toplamak olanaklıdır. Eğitimin yapısına, sürecine, niteliğine, içeriğine, işleyişine ilişkin tüm kararların merkez organlarınca verildiği eğitim sistemlerine *merkezi yönetim odaklı* eğitim sistemleri denilmektedir. Yönetime ilişkin kararların yerel yönetimlerce verildiği eğitim sistemlerini *yerel yönetim odaklı* eğitim sistemleri, yönetsel kararların merkez ile yerel yönetim arasında paylaşıldığı eğitim sistemlerini de *merkezden ve yerinden yönetimde dengeli* eğitim sistemleri olarak adlandırmak olanaklıdır.

Tanzimat'tan önce, vakıflar ya da sosyal kurumlar tarafından okullara bırakılan eğitim yönetimi, Tanzimat'tan sonra, kamu yönetiminde Fransız yönetim biçiminin benimsenmesiyle, merkezileşmeye başladı. İllerin ve sancakların merkezden denetimi, devletçe açılan okulların da merkezden denetimini gerektirdi. Cumhuriyet döneminde, eğitim yönetiminde tüm yetkiler merkezde toplandı.

Merkezi yönetim odaklı Türkiye eğitim sisteminde, sistemin önemli girdisi olan eğitim işgörenleri Bakanlıkça alınmakta; işgören, öğrenci ve genel hizmetlerle, bütçeye ilişkin tüzük, yönetmelik, genelge gibi yönetsel belgeler, kararlar Bakanlıkça hazırlanmakta; eğitim sisteminin öğrenci, hizmet, araştırma, yayın gibi çıktılarına ilişkin kararlar Bakanlıkça verilmektedir.

Eğitim sisteminde herhangi bir eğitim örgütünün amacı, ürettiği ürünün niceliğini artırmak ve niteliğini yükseltmektir. En üst eğitim örgütü olarak bu amacı gerçekleştirmeye çalışan *Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri*, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2. maddesinde şöyle belirlenmiştir:

a) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin milli, manevi, ahlaki, tarihi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek üzere, Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait tüm eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, izlemek ve denetim altında bulundurmak,

b) Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışında kalan öğretim kurumlarının kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,

c) Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak eğitim ve öğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,

d) Diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca açılan ve yükseköğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerinin belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,

e) Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı ortaöğretim kurumlarının program, yönetmelik ve öğrenim denklik derecelerinin belirlenmesi konularında işbirliğinde bulunmak,

f) Yükseköğretimin milli eğitim politikası bütünlüğü içinde yürütülmesini sağlamak için, Yükseköğretim Kanunu ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumlulukları yerine getirmek,

g) Yükseköğrenim gençliğinin barınma, beslenme ihtiyaçlarını ve maddi yönden desteklenmelerini sağlamak.

Merkez Örgütü

“Bakanlık merkez teşkilatı; Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, anahizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerden oluşur.” (Madde 4).

Bakanlık Makamı: Bakan, Bakanlık hizmetlerini Anayasa ve yasalara, hükümetin genel siyasetiyle milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve

yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Bakanlığın etkinlik alanına giren konularda diğer bakanlıklarla ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdümü sağlamakla görevlidir (Madde 5.). Türkiye'nin yönetim yapısına göre Bakan politik yönetici olarak son karar sahibidir (Bursalıoğlu, 1994: 59). Bakanlık merkez örgütü, eğitimin yurtdışı ve taşra örgütleri Bakan'a bağlıdır (Başaran, 1993: 48).

Müsteşar: Müsteşar, Bakan'ın yardımcısı olup, bakanlık hizmetlerini Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına, yıllık programlara ve yasa, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak Bakan adına düzenler ve yürütür (Madde 6).

Müsteşar Yardımcıları: Hizmetlerin yürütülmesinde müsteşara yardımcı olmak üzere görevlendirilirler (Madde 7).

Bakanlık merkezi, taşra ve yurtdışı örgütlerinin tüm yöneticileri, yapmakla yükümlü bulundukları hizmet ve görevleri Bakanlık emir ve direktifleri yönünde, yasalara, plan ve programlara uygun olarak düzenlemek ve yürütmekten üst yönetime karşı sorumludur (Başaran, 1993: 48).

Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın imzasını gerektirenler dışında kalan memurların atamaları Bakan tarafından yapılır. Bakan gerekli gördüğü durumlarda atama yetkisini alt kademelere devredebilir. Bakan, müsteşar ve diğer Bakanlık yöneticileri, sınırlarını açıkça belirtmek koşuluyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Yetki devri, yetkilerini devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz (Başaran, 1993: 50).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, doğrudan Milli Eğitim Bakanı'na bağlıdır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8. maddesinde Kurulun görevleri şöyle sıralanmıştır :

a) Eğitim sistemini, eğitim plan ve programlarını, tüm ders araç ve gereçlerini araştırmak, geliştirmek ve uygulama kararlarını onaylatmak üzere Bakanlık Makamına sunmak,

b) Bakanlık birimlerince hazırlanan öğretim programları ile ders kitapları, yardımcı kitaplar, öğretmen kılavuz kitapları, bilgi iş ve işlem yapraklarını incelemek, geliştirmek ve uygun görülenleri karara bağlamak,

c) Eğitim ve öğretimi geliştirme ve değerlendirme ile ilgili görev ve hizmetlerini yürütmek,

d) Yurtiçi ve yurtdışı eğitim hareketlerini izlemek ve değerlendirmek,

e) Programa göre ders ya da yardımcı ders kitaplarını hazırlamak, hazırlatmak ya da satın almak,

f) Satın alınması ya da üretilmesi öngörülen araç ve gereçleri eğitime katkıları ve ekonomik yönleriyle incelemek, uygun görülenleri ilgililere bildirmek,

g) Bakanlık birimlerince hazırlanan eğitim ve öğretimle ilgili yasa tasarılarına, tüzük ve yönetmeliklere, gerektiğinde Hukuk Müşavirliği'nin de görüşünü alarak, son biçimini vermek ve ilgili makamlara sunmak,

h) Yasama organı üyelerince ya da öteki bakanlıklarca hazırlanan eğitim ve öğretime ilişkin yasa öneri ve tasarıları konusunda Hukuk Müşavirliği'ne görüş bildirmek,

- i) İlköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde yurtdışı eğitim kurumlarından alınmış diploma ve öğrenim belgelerinin derece ve denkliklerini tesbit etmek,
- j) Yabancı ülkelere gönderilen öğretmen ve öğrenciler için esas olacak öğretim programlarını incelemek,
- k) Milli Eğitim Şurası'nın sekreterlik görevini yürütmek,
- l) Bakanın onayından sonra kurul kararlarının yürürlüğe konulması ile ilgili işlemleri yapmak.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Ana Hizmet Birimleri

Bu birimler Bakanlık Merkez Örgütü'nün eğitim için yönetsel kararlar üreten, üretim alt sistemleridir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da, onaltı ana hizmet birimi sayılmıştır. Bu hizmet birimlerinin biri başkanlık, diğerleri ise genel müdürlüktür. Bunların adları ve görevleri 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri Hakkında Kanun'a uygun olarak aşağıda sıralanmıştır.

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü: Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü; ilköğretim çağına girmemiş olan çocukların eğitimini yapan okul ve kurumların eğitimi ve yönetimi ile ilgili tüm görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim programlarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar, bunları Talim ve Terbiye Kurulu'na onaylattıktan sonra uygulatır (Madde 10).

İlköğretim Genel Müdürlüğü: Bakanlık Merkez Örgütü'nde Cumhuriyetin kuruluşundan buyana yer alan İlköğretim Genel Müdürlüğü; ilkokul, ortaokul, ilköğretim okulu ve öteki ilköğretim kuruluşlarının eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili tüm görevlerini yapar ve hizmetlerini yürütür. Ancak genel, mesleki ve teknik liselerin orta kısımlarının eğitim, öğretim ve yönetim hizmetleri, ilgili genel müdürlüklerce yürütülür.

İlköğretim okul ve kuruluşlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar, Talim ve Terbiye Kuruluna sunar (Madde 11).

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü; genel lise, çok amaçlı lise, anadolu lisesi, fen lisesi, anadolu güzel sanatlar lisesi ve aynı düzeyde öteki okulların eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili tüm görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Bu okulların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar, Talim ve Terbiye Kurulu'na sunar (Madde 12).

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü: Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1933 yılında Bakanlık Merkez Örgütü'nde yerini aldı. Genel Müdürlük ; Endüstri meslek lisesi, teknik lise, anadolu meslek lisesi, anadolu teknik lisesi, pratik sanat okulu ve aynı düzeydeki öteki mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitim kuruluşlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili tüm görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar ve Talim ve Terbiye Kurulu'na onaylattıktan sonra uyguladır (Madde 13).

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü: Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulduğunda Bakanlık Merkez Örgütünde yerini aldı. Genel müdürlük; kız meslek lisesi, kız teknik lisesi, anadolu kız meslek lisesi, anadolu kız teknik lisesi, olgunlaşma enstitüsü, pratik kız sanat okulu ve aynı düzeydeki öteki mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitim kuruluşlarının eğitim, öğretim ve denetimi ile ilgili tüm görevleri yapar ve hizmetlerini yürütür.

Bu okul ve kurumların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar, Talim ve Terbiye Kurulu'na onaylattıktan sonra uyguladır (Madde 14).

Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü: Ortaöğretim kesiminin bir parçası olan ve 1941 yılında Bakanlık Merkez Örgütü'nde yerini alan Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü; Ticaret meslek lisesi, otelcilik ve turizm meslek lisesi, sekreterlik meslek lisesi, anadolu ticaret meslek lisesi, anadolu otelcilik turizm meslek lisesi, anadolu aşçılık meslek lisesi ve aynı düzeyde öteki örgün ve yaygın eğitim kuruluşlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili tüm görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Bu okul ve kurumlarla ilgili eğitim ve öğretim programlarını, kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar, Talim ve Terbiye Kurulu'na onaylattıktan sonra uyguladır (Madde 15).

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 1960 yılında Bakanlık Merkez Örgütü'nde yerini aldı. Genel Müdürlük; öğretmen liseleri ve anadolu öğretmen liselerinin eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili tüm görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarıyla gerekli eşgüdümü ve işbirliğini sağlar.

Öğretmen liseleri ve öğretmen yetiştiren yükseköğretim kuruluşlarındaki öğrencilerin bursluluk, yatılılık, zorunlu hizmetleri ile ilgili iş ve işlemleri yürütür.

Bunların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar, onaylattıktan sonra uygulatır (Madde 16).

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü: Ortaöğretim sisteminin bir parçası olan Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, 1961 yılında Bakanlık Merkez Örgütü'nde yerini aldı. Genel Müdürlük; imam hatip ve anadolu imam hatip liselerinin eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili görev ve hizmetleri yürütür.

İlköğretim, ortaöğretim ve Bakanlığa bağlı yaygın eğitim kurumlarında okutulan din kültürü ve ahlak öğretimine ilişkin programları, ders kitaplarını hazırlar, Talim ve Terbiye Kurulu'na sunar (Madde 17).

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü: Çıraklık ve Yaygın Eğitim genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'na göre, aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların genel ve mesleki eğitimini sağlamak,

Örgün eğitim sistemine girmemiş yurttaşların genel ya da meslek alanlarında eğitim gereksinimlerini karşılamak,

Çıraklık ve yaygın eğitim kurumlarını açmak, eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili tüm görev ve hizmetleri yürütmek,

Çıraklık ve yaygın eğitim okul ve kuruluşlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve Talim ve terbiye Kurulu'na sunmak (Madde 18).

Yüksek Öğretim genel Müdürlüğü: Cumhuriyet'in başından beri Bakanlık Merkez Örgütü içinde yer alan Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü; yükseköğretim politikasının, hedeflerinin ve ilkelerinin saptanması ve geliştirilmesi için, Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak çalışmalar yapar.

Yükseköğretimin saptanan politika, hedef ve ilkeler doğrultusunda yürütülmesi, yayılması, nicelik ve nitelikçe geliştirilmesi için önlemler alır.

Yurtdışına yüksek öğrenim için gönderilecek öğrencilerin öğrenim alanlarını, sayılarını, seçimlerini, burs ve kredi durumlarını, planlamaya ilişkin işleri ve işlemleri yapar.

Milli Eğitim Sistemi'nin geliştirilmesi, niteliğinin yükseltilmesi, kaynakların etkili kullanılması, olanaklardan ortaklaşa yararlanılması için üniversitelerle işbirliği yapar ve eşgüdümü sağlar (Madde 19).

Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü: Genel Müdürlük; dış ülkelerde Türk Kültürü'nü korumaya, tanıtmaya ve yaymaya yönelik eğitim ve öğretim hizmetleri düzenler.

Yurtdışından sağlanan ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nce yabancı ülkelere verilen burslarla kendi hesabına öğrenim yapmak için Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Dış ülkelerdeki eğitim, öğretim alanındaki gelişmeleri izler, ilgili ülkelerle gereken işbirliğini yapar.

Türkiye'nin eğitim ve bilim etkinliklerini yurtdışına tanıtır; yabancı ülkelerin, uluslararası kuruluşların eğitim ve bilim alanındaki etkinliklerini izler, değerlendirir ve bunlarla işbirliği yapar (Madde 20).

Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü: Genel Müdürlük; yurtdışında bulunan yurttaşlara ve çocuklarına kültürel kimliklerini koruyucu, bulundukları topluma uyumlarını sağlayıcı ve eğitim düzeylerini yükseltici önlemleri alır; bulundukları ülkenin eğitim olanaklarından yararlanmalarını sağlar.

İlk ve ortaöğretim çağında olup yurtdışında bulunan çocuk ve gençlerin öğrenimlerini sağlamak için gerekli düzenlemeleri yapar (Madde 21).

Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü: Bakanlık Merkez Örgütü'nde 1935 yılından beri yer alan Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun Bakanlığa verdiği görev ve hizmetleri yürütür (Madde 22).

Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Bakanlık Merkez Örgütü'nde 1980 yılından başlayarak değişik ad ve düzeyde yer alan bu Genel Müdürlük; özel eğitim sınıfları, özel eğitim

okulları, rehberlik ve araştırma merkezleri, iş okulları ve iş eğitim merkezleri ile aynı düzeyde ve türdeki okul ve kuruluşların eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili tüm görev ve hizmetleri yürütür.

Bunların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlar ve Talim ve Terbiye Kurulu'na sunar (Madde 23).

Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Genel Müdürlük; her düzeyde ve türdeki okullarda ve eğitim, öğretim kurumlarında bilgisayar destekli eğitimi planlar; bunlar için personel yetiştirir, bilgisayar destekli eğitimi geliştirir ve yayar.

Bakanlık merkez ve taşra örgütlerinin bilgiişlem etkinliklerine ilişkin görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Merkezce yapılan sınavlarla ilgili planlama, uygulama ve değerlendirme işlemlerini yapar (Madde 24).

Okuliçi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı: Gençlik ve spor hizmetlerinin, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ayrılmasıyla kurulan bu Başkanlık; Örgün ve yaygın eğitim kurumlarındaki beden eğitimi, spor, izcilik etkinlikleriyle ilgili görevleri yapar ve hizmetleri yürütür.

Bakanlığın Danışma ve Denetim Birimleri: Bu birimler Bakan'a gerekli konularda yardımcı bilgi üreten birimlerdir. Yönetmel konularda araştırma, planlama ve kılavuzluk yaparak Bakanlığa katkıda bulunurlar. Doğrudan ya da dolaylı olarak Bakan adına eğitim sisteminin denetimini de yaparlar (Başaran 1993:56).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Danışma ve Denetim Birimleri

- Teftiş Kurulu Başkanlığı,
- Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı,
- Hukuk Müşavirliği,
- Bakanlık Müşavirleri,
- Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

Teftiş Kurulu Başkanlığı: Cumhuriyetin kurulduğu günden beri Bakanlık Merkez Örgütü'nde yer almaktadır. Teftiş Kurulu Başkanlığı, Bakan'ın buyruğu ya da onayı ile Bakan adına; Bakanlığın merkez ve taşra örgütünün her türlü etkinliklerinin ve işlemlerinin denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütür.

Bakanlığın amaçlarını gerçekleştirmesine katkıda bulunmak için yönetsel belgelere, planlara ve programlara uygun çalışmasını sağlayacak önerileri hazırlar ve Bakan'a sunar.

Teftiş Kurulunun ve Denetçilerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma biçimleri tüzükle düzenlenir (Madde 27).

Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı: Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda Bakanlık Merkez Örgütü'nde yer alan Planlama Kurulu, Planlı Kalkınma Dönemi'ne girildiği 1960'lı yıllarda önemli görevler yüklenmiştir (Başaran 1983: 57). Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu başkanlığı; bakanlığa Hükümet programı, kalkınma planları, yıllık programlar, Bakanlar Kurulu Kararları ve milli güvenlik siyaseti çerçevesinde verilen emir ve görevlerin yerine getirilmesi için çalışma

esaslarını saptar; bu esaslara uygun olarak bakanlığın ana hizmet politikasının ve planlarının hazırlanmasına yardımcı olur.

Uzun vadeli planlarla, kalkınma planlarında ve yıllık programlarda, öncelikle yer alması gerekli görülen hizmet ve önlemleri ve bunlarla ilgili temel politikaları bilimsel araştırma esaslarına göre saptar, Bakanın onayını aldıktan sonra Devlet Planlama Teşkilatı'na gönderir.

Hizmet ve etkinliklerin ekonomik ve etkin bir biçimde yerine getirilmesi için insan, para ve malzeme gibi mevcut kaynakların, en uygun ve verimli bir biçimde kullanılmasını sağlamak üzere Bakanlık bütçesini plan ve program esaslarına göre hazırlar uygulanmasını izler.

Bakanlık yıllık çalışma programlarını hazırlar; bakanlık hizmetleriyle ilgili gerekli istatistikleri toplar ve değerlendirir; yurtiçinde ve yurtdışında yeni teknolojilerle ilgili gelişmeleri izler ve değerlendirir.

Kalkınma plan ve programları ile Bakanlık yıllık çalışma programlarının uygulanmaları sırasında, Bakanlık örgütünde ortaya çıkan çözülmesi gereken güçlükleri, aksaklıkları ve tıkanıklıkları bakanlık ya da bakanlıklararası düzeyde giderici önlemleri saptayarak makama sunar, organizasyon hizmetlerini yürütür (Madde 28).

Hukuk Müşavirliği: Bakanlık Merkez Örgütü'nde 1941 yılından beri yer alan Hukuk Müşavirliği; Bakanlığın diğer birimlerinden sorulan hukuksal konularda ve hukuksal, parasal, cezasal sonuçlar doğurabilecek işlemlere ilişkin görüş bildirir.

Bakanlığın çıkarlarını koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuksal önlemler alır; anlaşma ve sözleşmelerin yasal kurallara göre yapılmasına yardımcı olur.

Yönetmelik ve yargısal davalarda gerekli bilgileri toplar ve davalarda Bakanlığın temsil eder. Bakanlığın amaçlarını gerçekleştirmek, yasalara, plan ve programlara uygun çalışmasını sağlamak için hukuksal öneriler hazırlar.

Bakanlıkça hazırlanan ve öteki bakanlıklardan gönderilen yasa, tüzük ve yönetmelikleri inceler ve görüş bildirir (Madde 29).

Bakanlık Müşavirleri: Bakanlığın görev alanına giren özel önem ve öncelik taşıyan konularda Bakan'a yardımcı olmak üzere otuz Bakanlık Müşaviri görevlendirilir. Bakanlık Müşavirleri, doğrudan Bakan'a bağlı olarak araştırma, inceleme ve soruşturma yaparak öneriler hazırlarlar (Madde 30).

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği: Bakanlık Merkez Örgütü'nde 1948 yılından beri yer alan müşavirlik; basına verilmek üzere metinler hazırlar, merkez örgütünde işi olanlara yardım eder ve Bakanlığın tanıtımını yapar (Madde 31).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yardımcı Birimleri

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Merkez Örgütü'nde, on dört yardımcı hizmet birimi vardır. Bunlardan biri genel müdürlük, biri sekreterlik, biri müdürlük, diğer on biri ise başkanlıktır.

Yardımcı birimler bakanlığın girdilerini sağlayan, işlemesine ortam hazırlayan ve çıktılarını topluma veren birimlerdir. Bunlar, üretim yapan,

örgütü çevreye uyarlayan, yaşatan ve yöneten öteki alt sistemlere destek hizmeti üretirler (Başaran 1993: 58).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 3797 sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a göre Bakanlık Merkez Örgütü'nde yer alan yardımcı birimler ve görevleri aşağıda sıralanmıştır.

Personel Genel Müdürlüğü: Personel Genel Müdürlüğü; bakanlığın personel istihdamı ve politikasıyla ilgili çalışmalar yapar, personel sisteminin gelişmesiyle ilgili önerilerde bulunur. Bakanlığın örgütlenme ve personel hizmetlerini düzenler ve yürütür.

Bakanlık personelinin atama, özlük, disiplin ve emeklilik işlemleriyle ilgili işlerini düzenler ve yürütür; eğitim sistemine yönetmen atamada ve yönetmenlerin yer değiştirmelerinde ilgili merkez örgütü birimi ile işbirliği yapar ve birimler arası eşgüdümü sağlar (Madde 33).

Yayımlar Dairesi Başkanlığı: Yayımlar Dairesi Başkanlığı: öğretim kurumlarında kullanılması uygun görülen ders kitapları ile yönetici, öğretmen, Bakanlığın öteki personeli ve öğrenciler için kaynak ve yardımcı olacak eğitim dokümanları ve yazılı gereçleri basar ya da bastırır.

Basılmış kitap ve dokümanlardan uygun görülenleri satın alır ve dağıtır. Yayınevleri ve basımevlerine ilişkin hizmetleri yürütür. Okul kitaplıklarını destekler (Madde 34).

Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı: Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, eğitim sisteminde çalışan tüm eğitim işgörenlerinin yurtiçinde ya

da yurtdışında hizmetiçi eğitim yoluyla ve değişik yöntemlerle yetişmeleri için gereken görevleri yapar ve hizmetleri yürütür (Madde 35).

İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı: Bu birim, Bakanlık Merkez Örgütü için gerekli araç, gereç ve donanımları sağlar; parasal işleri yürütür; temizlik, aydınlatma, ısıtma, bakım, onarım ve taşıma hizmetlerini yaptırır; genel evrak, arşiv ve iletişim merkezinin etkinliklerini düzenler ve yürütür (Madde 36).

Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı: Bu birim, öğretmenleri, öğretmen lokalleri, öğretmen eğitim merkezi ve tatil köyleri ile öteki sosyal tesisleri açar, kurar, bunların yönetimi için gereken hizmetleri düzenler ve yürütür.

Merkez ve taşra örgütü personeli ile öğretmen ve ailelerinin dinlenme gereksinimlerini karşılar, Bakanlığın protokol hizmetlerini yürütür (Madde 37).

İşletmeler Dairesi Başkanlığı: İşletmeler Dairesi başkanlığı, bakanlığın çeşitli kademelerindeki üretime dönük döner sermayelerin alım, satım, yatırım, dağıtım gibi etkinliklerini planlar, denetler, eşgüdüm ve etkili çalışmaları için önlemler alır, gelişmeleri sağlar (Madde 38).

Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı: Bakanlığın tüm birimlerine ait arsa, bina ve tesisleri; ilgili birimlerle işbirliği yaparak inceler, gereksinimlerini saptar ve programlar; var olanların onarım ve bakımlarını yapar ya da yaptırır. (Madde 39).

Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı: Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki eğitim ve öğretim kurumlarının derslik, işlik ve

laboratuvarlarının araç, gereç ve basılı eğitim gereçlerini, makine ve donanımlarını saptar, planlar, sağlar; dağıtım, demirbaş işlerini ve işlemlerini yürütür; bunların bakım ve onarımları ile ilgili örgütlenmeyi yapar; kullanacak, bakacak ve onaracak işgörenleri yetiştirir. Eğitim müzesi ile ilgili görevleri yürütür (Madde 40).

Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı: Bakanlık personelinin ve bunların yasal olarak bakmakla yükümlü oldukları ailelerinin muayene, sağıltım ve diğer sağlık hizmetlerini yürütür. Sağıltım giderlerini planlar ve uygular. Bakanlığa bağlı öğretim kurumlarındaki öğrencilerin ve personelin sağlık eğitimi hizmetlerini ve gerekli sağlık taramalarını gerçekleştirir.

Sağlık Bakanlığı'nın olumlu görüşü alınarak sağlık eğitimi merkezleri, yaşlılar için dinlenme ve diğer sağlık kurumları açar; bunlara ait sağlık eğitimi hizmetlerini yürütür; bu amaçla Sağlık Bakanlığı ve diğer bakanlık ve kurumlarla eşgüdüm ve işbirliği yapar (Madde 41).

Ortaöğrenim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığı: Bu birim, 1992 yılında 3797 sayılı yasayla kurulmuştur. Ortaöğrenim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığı; ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin yurt ve burs işlerini ve işlemlerini yapar; Bakanlık dışı örgütlerde açılmış olan yurt, pansiyon ve benzeri kuruluşların yönetimi, işletilmesi, denetlenmesine ilişkin görevleri ve hizmetleri yürütür (Madde 42).

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı: Bu birim, 1992 yılında 3797 sayılı yasa ile kurulmuştur. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme

Dairesi Başkanlığı; eğitim ve öğretimde uygulanan yeni teknolojileri ve gelişmeleri yurtiçinde ve yurtdışında izler ve değerlendirir.

Eğitim ve öğretim programlarına ilişkin araştırma, inceleme yapar ve geliştirme önerileri hazırlayarak Talim ve Terbiye Kurulu'na sunar (Madde 43).

Milli Eğitim Bakanlığının Sürekli Kurulları

Sürekli Kurullar Bakan'a doğrudan bağlı olan ve danışmanlık yapan kurullardır. Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki sürekli kurullar şunlardır: Milli Eğitim Şurası, Müdürler Kurulu, Öğrenci Disiplin Kurulları, Özel İhtisas Komisyonları.

Milli Eğitim Şurası: Milli Eğitim Sistemi'nin okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, yaygın eğitim gibi değişik öğretim basamaklarından; başka değişik örgütlerden ve Milli Eğitim Sistemi dışında çağırılan üyelerden oluşan şura, Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur. Gerekli görülen eğitim ve öğretimle ilgili konuları inceler ve öneri niteliğinde kararlar alır. Bu önerilerin uygulanmaya konulması, Bakan'ın onayına bağlıdır.

Müdürler Kurulu: Bakanlık Merkez Örgütü'nü oluşturan birimlerin en üst yönetmenlerinden oluşan Müdürler Kurulu, her birimin uygulanmasında zorluk çektiği ya da çözemediği sorunları çözmeye yardım eder. Ayrıca birimlerin işbirliğini gerektiren konularda eşgüdüm sağlayacak kararlar alır. Müdürler Kurulu'nun alacağı kararlar Bakan'a öneri ya da salık niteliğindedir.

Çıraklık ve Meslek Eğitim Kurulu: Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'na göre Bakanlık'ça yapılacak işler, çözülecek sorunlar ve Bakanlık içi birimlerle Bakanlık dışı örgütler arasında eşgüdüm için Bakanlığa öneriler hazırlayan Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu, sanayici, işveren temsilcileri ile Bakanlık temsilcilerinden oluşur (Başaran 1993: 52).

Özel İhtisas Komisyonları: Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim ve öğretimle ilgili özel uzmanlık gerektiren konularda, bilim ve meslek kuruluşlarının katılımını sağlayacak biçimde araştırma, inceleme ve geliştirme etkinliklerinde bulunmak üzere, özel ihtisas komisyonları kurar. Komisyona, araştırma, inceleme, geliştirme etkinlikleri yaptırabilir.

Taşra ve Yurtdışı Örgütü

Taşra Örgütü: Bakanlık, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun, Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameler ve İl İdaresi Kanunu hükümlerine uygun olarak taşra örgütü kurmaya yetkilidir.

Her ilde ve ilçede bir milli eğitim müdürlüğü bulunur, ilçe milli eğitim müdürlükleri görev ve hizmetleri yürütürken, il milli eğitim müdürlüklerine karşı da sorumludur. İl ve ilçelerin toplumsal ve ekonomik gelişme durumları, nüfusları ve öğrenci sayıları gözönünde bulundurularak bu müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve farklı yetkiler verilebilir. İş durumuna ve gereksinime göre Bakanlık ana hizmet birimleri, milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak ayrı il ve ilçe birimleri de kurabilir (Madde 53).

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri: Milli Eğitim Bakanlığı'nın il ve ilçe düzeyindeki görevlerini planlamak, programlamak, yönetmek, denetlemek, geliştirmek ve değerlendirmek üzere kurulmuşlardır.

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin görevleri: Resmi Gazetenin 18 Ocak 1995 tarih ve 22175 sayılı nüshasında, Milli Eğitim Bakanlığı Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği'nin 6. maddesi Milli Eğitim Müdürlüklerinin görevlerini 7 ana bölümde toplamıştır. Bu bölümler:

1. Yönetim Hizmetleri
2. Personel Hizmetleri
3. Eğitim-Öğretim Hizmetleri
4. Bütçe Yatırım Hizmetleri
5. Araştırma-Planlama-İstatistik Hizmetleri
6. Teftiş-Rehberlik-Soruşturma Hizmetleri
7. Sivil Savunma Görevleri

Yönetmelikte ayrıntılı biçimde sayılan bu görevler şöyle özetlenebilir:

Yönetim Hizmetleri: Bu hizmetler arasında, Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, plan , program ve emirlerle verilen görevleri uygulamak başta yer almaktadır. Eğitim gereksinimlerini saptamak, yetkisi dahilinde olanları yapmak, olmayanları yetkili makamlara bildirmek, hizmetlerin daha iyi yürütülmesi ve geliştirilmesini sağlamak, görev alanına giren konularda istenen bilgileri hazırlamak ve ilgili makamlara ulaştırmak milli eğitim müdürlerinin işleridir.

Personel Hizmetleri: İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı her tür ve derecedeki okul ve kurumlarda görevli personele ilişkin, ihtiyaç belirleme, her türlü özlük işlerini yürütme ya da bunlara Bakanlık nezdinde aracılık yapma, müdürlerin personel hizmetlerine ilişkin görevlerini oluşturmaktadır.

Eğitim-Öğretim Hizmetleri: İl ve ilçe milli eğitim müdürlerinin en önemli işlerinin, eğitim-öğretim işleri olduğu söylenebilir. Eğitim amaçlarının okul ve kurumlarda gerçekleştirilmesi, okul ve kurumların bu yönde izlenmesi ve denetlenmesi, eğitim amaçlarına uygun olmayan zararlı etkilerin önlenmesi için öğretmen ve yöneticilerle işbirliği yapılması, öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirebilmeleri için gerekli düzenlemelerin yapılması, milli ve mahalli bayramların programlarının yapılarak uygulanması, öğrencilere sağlık hizmetlerinin götürülmesi, her tür örgün ve yaygın eğitim hizmetlerinin yürütülmesi (halk eğitimi, çıraklık eğitimi, beslenme eğitimi, özel eğitim), okul müzelerinin kurulması gibi görevler, milli eğitim müdürlerinin görevleri arasında yer almaktadır.

Bütçe-Yatırım Hizmetleri: Okul ve kurumlar için arsa sağlanması ve eğitim tesislerinin yapım, bakım ve onarım işlerinin yürütülmesi; okul ve kurumlardan gelecek bütçe tekliflerinin incelenmesi, değerlendirilmesi ve gerekli ödeneğin sağlanması için ilgili makamlara teklifte bulunulması milli eğitim müdürlerinin görevleri arasındadır. Bunun yanında, personelin özlük haklarına ilişkin tahakkuk ve mutemetlik işlerinin yürütülmesi, her türlü parasal işler de, milli eğitim müdürlerinin görevleri arasında yer almaktadır.

Araştırma-Planlama-İstatistik Hizmetleri: Milli eğitim müdürleri, hizmetlerin çabuk ve verimli yürütülmesini sağlamak için, her tür istatistiki bilgileri toplayarak, bunlardan planlama ve değerlendirme çalışmalarından yararlanmak, araştırmalar yapmak ve sonuçlarını değerlendirerek uygulanmasını sağlamak durumundadırlar.

Teftiş-Rehberlik-Soruşturma Hizmetleri: Milli eğitim müdürleri sorumluluk alanlarındaki okul ve kurumları denetlemek, gerektiğinde inceleme ve soruşturma yapmak ya da yaptırmak; işgörenlerin hizmet içi eğitimi için programları hazırlamak ve hazırlanan programın uygulanmasını sağlamakla da görevlidirler.

Sivil Savunma Hizmetleri: Görev alanındaki okul ve kurumlar için sivil savunma ile ilgili plan ve programları düzenlemek, gerekli tesbitleri yapmak ve önlemleri almak milli eğitim müdürlüğünün görevidir.

Yurtdışı Örgütü

Bakanlık, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı örgütü kurmaya yetkilidir (Madde 54).

Bağlı Kuruluşlar

Milli Eğitim Bakanlığı'nın bağlı kuruluşları şunlardır: Milli Eğitim Akademisi, Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Film, Radyo, Televizyonla Eğitim Merkezi (Madde 55).

Yetki ve Sorumluluklar

Yöneticilerin Sorumlulukları: Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı örgütünde görevli yöneticiler hizmet ve görevlerini yasalara, plan ve programlara uygun olarak yerine getirirken üst yöneticiye karşı sorumludur.

Ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda diğer bakanlıkların ve kamu kuruluşlarının uyacakları esasları yasaya uygun olarak belirlemekle, kaynak savurganlığını önlemek ve eşgüdümü sağlayacak önlemleri almakla Bakanlık görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, diğer bakanlıkların hizmet alanına giren konulara ilişkin etkinliklerinde, Başbakanlıkça belirlenen esaslar çerçevesinde ilgili bakanlıklara danışmak ve gerekli işbirliği ve eşgüdümü sağlamaktan sorumludur (Madde 57).

Mahalli İdarelerle Koordinasyon Sorumluluğu: Bakanlık, hizmet alanına giren konularda yerel yönetimlerle eşgüdümü sağlamaktan sorumludur (Madde 58).

Bakanlığın Düzenleme Görev ve Yetkisi: Bakanlık, her türdeki Anadolu liselerinde eğitim ve öğretim etkinliklerini öğrenci velilerinin maddi katkılarını sağlayarak düzenleyebilir. Katkının türü, miktarı, sağlanması, harcanması ve benzeri konular yönetmelikle; yasayla yerine getirmekle yükümlü olduğu diğer hizmetleri ise tüzük, yönetmelik, genelge ve diğer yönetsel metinlerle düzenlemekle görevli ve yetkilidir.

Yetki Devri: Bakan, müsteşar ve her düzeydeki Bakanlık ve kuruluş yöneticileri, sınırlarını yazılı olarak açıkça belirtmek koşuluyla yetkilerinden bir bölümünü astlarına devredebilir. Yetki devri, yetkilerini devreden amirin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz (Madde 60).

Türkiye eğitim sistemi'nde öğretim programları, ders kitapları, öğretmen istihdamı ve ücreti, yönetim-örgütlenme, denetim ve yatırımlar merkezden yönetim esaslarıyla yapılmakta ve yürütülmektedir.

Eğitimin Merkezden ya da Yerinden Yönetimi

Merkezden yönetim ve yerinden yönetim, yönetsel erk ya da karar verme yetkesinin (otoritesinin) büyük oranda merkezi yönetimin elinde olduğu tekçi (unitary) yönetim sisteminden, bu erk ya da yetkenin yerel yönetim ya da topluluklara verildiği bir yönetim sistemine uzanan doğrunun iki ucunu temsil etmektedirler (Tural 1995:19). Ülkeler bu iki uçtan birine yakın olabilirler.

Yerelleşme ve merkezden yönetim ile ilgili olarak kavramsal sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle ayrıntılar ve sürecin adlandırılması konusunda farklı tanımlamalar gözlenmektedir. Bursalıoğlu (1982), merkezden yönetimi "örgüt içindeki üst noktalarda yetkinin sistemli ve tutarlı bir biçimde saklanması ve kararların, kararın gerektirdiği işleri yapanlarca değil, onların üstündeki yöneticiler tarafından verilmesi" biçiminde tanımlamıştır.

Merkezden yönetim, bir ülkede merkez memurlarının daha geniş yetkilere sahip olduğu ve alt kademelerin yetkilerinin ve takdir haklarının azaldığı bir yönetim biçimidir. Yerinden yönetimde, yerel örgütler ve bunların memurları merkez örgütlerinden emir almazlar. Merkezin belirli sınırlar içinde denetleme yetkileri vardır. Yerel örgütlerin ayrı bütçeleri vardır. Kararlarını kendileri alırlar (Tortop1983:8).

Eroğlu (1984: 140), yerinden yönetimi, yerel nitelikteki kamu hizmet ve etkinlikleri ile teknik hizmet ve etkinliklerin bazılarının merkezi yönetimden alınarak ayrı kamu tüzel kişilerine verilmesi, biçiminde tanımlamakta ve yerinden yönetimin anayasa ve yasalardan doğduğunu, yasalarla verilen derecede kendine yeterlik ve serbestlik anlamına gelen özerkliği gerektirdiğini belirtmektedir.

Yerelleşmenin ne anlama geldiğinin bilindiğini, ancak tanımlamalarda sorunlar çıktığını ileri süren Bray (1985: 184), yerelleşmeyi, karar verme yetkisinin üst düzeyden daha alt düzeye aktarılması biçiminde tanımlamıştır

Brown (1990: 35), yerelleşmenin siyasal ve örgütsel olarak iki biçimde incelendiğini belirtiyor. Siyasal yerelleşmenin yarı bağımsız yerel denetimin bir biçimi, örgütsel yerelleşmenin ise merkez örgütünün yetkiyi örgüt hiyerarşisinin alt birimlerine aktarması, olarak tanımlıyor.

Başaran (1993: 46), eğitimde yerinden yönetimi, "eğitim sisteminin girdilerine, işlemesine ve çıktılarına ilişkin tüm yönetsel kararların yerel yönetimlerce verilmesi" biçiminde tanımlamaktadır.

Keleş (1994: 15), yerel yönetim ya da yerinden yönetimi “adem-i merkeziyet” (decentralazation) karşılığında kullanmıştır. Keleş'e göre, yönetimde “adem-i merkeziyet” iki türölüdür; yetki genişliği (deconcentration) ve gerçek anlamda bir yerinden yönetim (devolution).

Ünüsan (1995: 31), Türkiye'de “adem-i merkeziyet “ kavramının yanlış anlaşıldığını ve yanlış yorumlandığını; yönetsel adem-i merkeziyetçilik (merkezin bazı görev ve yetkilerinin yerel yönetimlere verilmesi) ile siyasal adem-i merkeziyetçilik (federe devletlerin kurulması) kavramlarının karıştırıldığını belirtmiştir.

Devlet tüzel kişiliğinde toplanan, tüm hizmetlerin tek bir merkezden ve merkez hiyerarşisine bağlı organlar eliyle yürütülmesini öngören merkezden yönetim sisteminde, merkez yasama, yürütme ve yargıya ilişkin tüm kararları almak ve uygulamak yetkisine sahiptir (Çoker 1995: 2).

TOBB Özel İhtisas Komisyonu Raporu (1996:6)'nda merkezden yönetim, "devlet adı verilen tüzel kişilik içinde, karar alma, emir verme ve uygulama yetkisinin devletin merkezinde toplanması" biçiminde tanımlanmaktadır.

Türkiye eğitim sistemi, yönetsel erk ya da karar verme yetkesinin merkezin elinde bulunduğu tekçi (unitary) bir sistemdir. Türkiye'de Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında (1923) merkezden başlatılan uluslaşma, birlik ve beraberliğin kurulması, ekonomik kalkınma ve çağdaşlaşma girişimlerinin başarısı eğitim örgütlerinin de merkezden yönetimini gerektirdi.

Türkiye Eğitim Sistemi'ni bütünleştiren Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasası'nın arkasındaki temel nedenin bu olduğu söylenebilir.

Ülke genelinde hizmetlerin dengeli dağılımında, fırsat ve olanak eşitliğinde, sosyal adalet ilkelerine uygun olarak eğitimin yayılmasında, ulusal düzeydeki projelerin gerçekleşmesinde ve ülke bütünlüğünün korunmasında merkezi yönetimin yararlarından sözedilebilir. Ancak, merkezi yönetim yerel düzeyde; gereksinimleri, öncelikleri, sorunları ve çözümlerini saptayıp eyleme geçememekte, yerel topluluklarla yakın ilişkiler kurup, onları sorunun çözümüne katkıda bulunmaya zorlayamamaktadır.

Türkiye'de makro hedef, politika, plan ve projelerle uğraşması gereken bakan ve genel müdürler, köy okullarının yapım, yönetim ve hizmet giderlerinin karşılanması gibi yerel nitelikteki hizmetlerle uğraşmaktadırlar. Tüm yatırım kararlarının merkezden alınması, kadroları, atamaları, her türlü özlük işlerini merkezin izlemesi, tüm harcamaların genel bütçe içinden merkezden yapılması; bürokrasiyi artırmakta, hizmetlerin gecikmesine neden olmakta, hizmet maliyetlerini artırmakta, yerel kaynakların harekete geçirilmesini engellemekte ve eşgüdümü güçleştirmektedir. Ayrıca halkın yönetime etkin katılımı yolu tıkanmakta ve demokrasinin yaygınlaştırılması geciktirilmektedir.

Bilgen (1976: 56, 60)'in, "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün Analizi" konulu araştırmasına katılan denekler, merkez örgütünün sistemsiz ve gereksiz bir biçimde büyüdüğünü ve büyümede üst düzey yöneticilerin kişisel beklentilerinin etkili olduğunu belirtmişler ve merkez örgütünün

"görevsel örgütlenme" biçimine göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Özdamgacı (1987: 10,12), "Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Merkez Örgütünde Yapısal Değişmeler" başlıklı araştırmasında denek olarak kullandığı Bakanlık merkez örgütünde çalışan şube müdürü ve şeflerin, il ve ilçe eğitim örgütlerinde yapılacak işleri yaptıklarını ve yetkileri konusunda yeterli bilgilerinin olmadığını saptamıştır.

Çolak (1989: 114), "T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Yönetimi, Taşra Örgütlenişi, Görev, Yetki, Sorumluluk ve Sorunların Değerlendirilmesi" konulu araştırmasında, Bakanlıkta, , yetkilerin üst kademelerde toplanması, sorumlulukların ise alt kademelere yıkılması gibi örgüt ve yönetim açısından ilkel bir görünümün sergilendiğini, üniteler arasında eşgüdüm eksikliği olduğunu vurgulamıştır.

Türkiye'de zaman, enerji ve para savurganlığına yol açan kırtasiyeciliğin yaygın olduğu, yönetimde yetkilerin merkezde toplandığı, birimler arasında etkili bir eşgüdüm ve iletişimi sağlamakta zorlanan bir eğitim sisteminin olduğu, XIV. Milli Eğitim Şura'sında dile getirilmiştir (MEB 1993: 16,17).

Demirel (1993:35), merkez yönetimi tarafından görülen işlerin yerinden görülmesi gerektiğini, 60 milyon nüfuslu Türkiye'yi Ankara'dan yönetmenin güç ve gereksiz bir iş olduğunu ve yerinden yönetim kuruluşlarının yeniden yapılandırılmasının zorunluluğunu belirtmektedir.

Merkezi yönetimin yerelleşmesini teşvik eden bir öge de, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra görülen hızlı ekonomik büyüme ve uluslararası rekabet koşullarının doğurduğu baskılardır. İş ortamında özerklik, karara katılım, endüstriyel demokrasi bu savaştan sonra daha da önem kazanmıştır (Stoner and Wankel, 1986).

Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. Ortak Hükümet Protokolü (1993:4-5)'nün, demokratikleşme ve yeniden yapılanma bölümünde yer alan “yerel yönetimler, özerklik, maddi kaynak ve yetkiler açısından güçlendirilecek; merkezi yönetimin yerine, yerinden yönetim ilkesi pekiştirilecektir “ ifadesi, 50. T.C. Hükümetinin, devletin yeniden yapılandırılması ve yerinden yönetimin gerçekleştirilmesinden yana olduğunu göstermektedir.

Ondördüncü Milli Eğitim Şurası'nda (MEB 1993: 81), “Merkez örgütünce yürütülen iş ve işlemlerden, valiliklerce ya da yerel yönetimlerce yürütülmesinde yarar görülenler, ilgili yerlere devredilmelidir. Merkez örgütü ayrıntılardan arındırılarak makro düzeyde eğitim politikalarının saptanması, yönlendirilmesi ve denetlenmesi hususlarında işlev görmelidir” açıklaması şurada yetki genişliğinin ve yetki devrinin önerildiğini göstermektedir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı taslak raporunun (DPT 1994: 14), “Eğitim Yönetimi Alt Komisyon Raporu”nda yerelleşmeyle ilgili olarak, VII. Plan Dönemi için “eğitimde yerinden yönetime görev, yetki ve sorumluluklar verilmelidir” açıklaması yer almaktadır.

Yazıcıoğlu (1995:97), Türkiye'deki toplumsal ve ekonomik kalkınmanın en büyük engelinin, antidemokratik, katılımsız, halksız, heyecansız, duragan,

insan haklarına ve çağın gelişmelerine yanıt vermeyen merkezi bürokratik yönetsel yapı olduğunu belirtmektedir.

Karatepe (1995: 165), tıkanan Türkiye yönetim sisteminin en önemli sorunlarının;

1. Merkeziyetçilik ve kırtasiyecilik,
2. Örgütsel büyüme ve hantallaşma,
3. Gizlilik ve dışa kapalılık,
4. Kuralcılık ve sorumluluktan kaçma,
5. Siyasal yozlaşma ve çürüme,

olduğunu belirtmekte ve sorunların başında merkeziyetçiliğin geldiğini vurgulamaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, 1995 yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi tartışılırken üyeler, merkezi yönetim odaklı eğitim sisteminin Türkiye'yi 21. yüzyıla değil, ortaçağın karanlıklarına götüreceğini ileri sürmektedirler (M.E. Bakanlığı Bütçesi, 1994).

Açıkalın (1994: iii, iv), görev yapan bakanların eğitim sisteminin giderek büyüyen, somutlaşan yetersizliklerini kabullendiklerini belirtmekte ve Bakanlığın büyüyen gölgesinin okulların ışık almasına, gelişmesine engel olduğunu vurgulamaktadır.

Bilgen (1994: 29), merkezde toplanan yetkilerin çoğunluğunun, görevlerin doğrudan yürütüldüğü yerlere devredilmesi ve kişilere güvensizlikten kaynaklanan formalite ve kırtasiyeciliğin sona erdirilmesinin gerektiğini belirtmektedir.

Usluel (1995:37), yaptığı araştırmada okul, öğrenci ve öğretmen sayılarının artması, hizmet alanlarının genişlemesi ve Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünün yapısal büyümesinin, birimler arası eşgüdümün zorlaşmasına ve örgütün rutin işlere boğulmasına neden olduğunu belirtmekte ve merkez örgütünün işleyişinin kolaylaşması için, yetki ve görevlerinin bazılarını taşra örgütlerine aktarması gerektiğini belirtmektedir.

Açıkalın (1995), yaptığı araştırmada, ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmen, yönetici ve denetçilerin gelecek çeyrek yüzyılda kurumlarındaki değişmelere ilişkin kestirimlerinin, yön ve içeriğini kestirmeye çalışmıştır. İlköğretim kurumlarında yöneticilik ya da öğretmenlik yapan 450 denetçi adayının, 316'sı (%70) eğitim örgütlerinin kuruluş ve işleyişlerinde yerel yönetimlerin rolünün daha etkili olacağını belirtmişlerdir. Ödemelerin yerel yönetimler tarafından yapılacağını ve tatmin edici düzeyde olacağını ileri sürenler 260 (%58) kişidir. Öğretim programlarının yerel olarak geliştirileceğini savunanlar ise grubun yarısını (% 50) oluşturmaktadır.

Çoker (1995: ii), yaptığı araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığının merkez örgütünde çalışan ve il özel idareleri ile dolaylı ilişkisi olan yöneticilerin "eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi ve bu hizmetlerin il özel idarelerine devri" konusunda % 95'inin olumlu yanıt verdiklerini saptamıştır. İl özel idareleri ile doğrudan ilişkisi olan yöneticilerin %75'i eğitim hizmetlerinin yerelleşmesini istemektedir.

Karatepe (1995: 170), tıkanan yönetim sisteminin önünü açmak için uygulamada yapılması gereken ilk düzenlemenin merkezi yönetimin

yükünün hafifletilmesi olduğunu, merkezi yönetimin yerel yönetimlere yetki, kaynak ve görev aktarımı yoluyla bu yükü hafifletebileceğini belirtmekte ve yerelleşme ile halkın yönetime daha etkin katılacağını, hizmetlerin daha çabuk ve iyi işlemesine olanak sağlanacağını belirtmektedir.

Yenişen (1995: 159), merkeze bağlı birimlerin yetki ve kaynaklarının mahalline devredilmesi, Adalet, Milli Savunma ve Ulaştırma birimleri dışında merkezin yetkilerinin asgariye indirilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır.

Görmez (1995: 333), merkezi yönetimin görevleri arasında olan eğitim hizmetlerinin belli sınırlar içerisinde belediyelere bırakılmasının bürokratik işlemleri azaltacağını, hizmetlerin daha etkin yapılacağını ve denetim olanaklarını kolaylaştıracağını savunmaktadır.

Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal yönden kalkınmasını engelleyen önemli etkenler VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; Aşırı merkeziyetçilik, Yetki ve sorumluluk dağılımındaki dengesizlik, Verimsizlik, Gereksiz formalite ve kırtasiyecilik olarak belirtilmiştir.

Gönül (1995: 65), çağdaş sivil toplumu oluşturmaya elverişli yönetim yapısının, halka uzak, halkın dışında ve halkın üstünde geleneksel konuma sahip "merkezden yönetim"lerde oluşturulamayacağını; bunun, halkın içinde, halka yakın, halka açık ve halkın karar süreçlerine katılabilmesine olanak sağlayan "yerel yönetim"lerle kurulabileceğini belirtmektedir.

J. Dewey, Türkiye için hazırladığı eğitim raporunda, bakanlığın tüm işleri kendi bünyesinde toplamak düşüncesiyle aşırı merkeziyetçiliğe gitmesinin sakıncalı olacağını vurgulamış ve aşırı merkeziyetçiliğin okul

yönetimlerinin ve öğretmenlerin gelişmelerini engeleyeceğine değinmiştir. Ayrıca, meslek okullarının programlarının, okulların bulunduğu yörenin durumuna bağlı olarak esnek olması ve çeşitlendirilmesinin uygun olacağını belirtmiştir (Akkutay, 1996: 29).

Kozlu (1996: 221), eğitim reformunda atılacak ilk adımın, eğitim sistemimizin, okul ve il düzeyindeki yöneticilere inisiyatif tanımayan ve sistemin toplumun diğer kesimleri ile, özellikle sistemin ürünlerini kullanan sanayi ve ticaret çevreleri ile etkileşmesine olanak vermeyen, hiçbir ileri ülkede görülmeyen inanılmayacak derecedeki merkeziyetçi yapısının hızla yerinden yönetimci bir yapıya dönüştürülmesi ve bununla eşanlı olarak rekabete açılması olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışma, eğitimin var olan sistem içinde yerelleşmesi için bir model getirmeyi amaçlamaktadır. Ancak bunun savı, tüm yukarıda sayılan sorunların bu model yoluyla çözülebileceği gibi bir sav da değildir. Çünkü bu modelin işleyişinde de bazı sorunların çıkması olasıdır. Ancak böyle bir yönelimin, hem giderek o sorunların farkedilmesine, yaşanması yoluyla çözülmesine ayrıca demokratikleşme sürecinin ivme kazanmasına katkısı olabilir. Eğitim sistemlerindeki sorunlarına çözüm bulmak amacıyla sistemi yerelleştiren ülkelerde, sistemin yerelleşmesiyle birlikte başka sorunlar ortaya çıkabilir. Örneğin, sistemin yerelleşmesiyle yetki ve sorumlulukların yerel yönetimlere devri, katılımcılık, sorgulama ve sorumluluk kültürü gelişmemiş toplumlarda zorluklara neden olabilir (Prasch, 1990). Kayırmacılığın ve istismarın yaygın olduğu toplumlarda yerelleşmeyi gerçekleştirmek güçtür. Bu tür toplumlarda

eğitim yerelleştiğinde okulların bütçelerindeki dengesizlikler sorunlara neden olabilir (Lauglo ve Lean, 1985).

Yukarıdaki tartışmaların sonucunda, halen Türkiye eğitim sisteminin içinde yer aldığı kamu yönetimi ve Bakanlık merkez, taşra örgütünün işleyişinde hizmetlerin üretilmesi, sunulması, değerlendirilmesi yönünden sorunların olduğu gözlenmektedir. Bu sorunlar, bir eğitim yönetimi sorunu olarak ele alınabilir. Araştırmacı bu sorunların önemli bir kısmının yönetimin merkeziyetçiliğinden kaynaklandığı görüşündedir. Bu nedenle, bu araştırmanın problemi aşağıdaki cümlede olduğu gibi tanımlanmıştır: "Türkiye’de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinde kullanılabilecek bir modelin yapı ve işleyiş özellikleri neler olabilir. Bu konuda eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin görüşleri nelerdir ?"

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine ilişkin bilimsel yöntemlerle oluşturulmuş bir model henüz yoktur. Böyle bir modelin oluşturulması, benzetişim tekniği kullanılarak bir kısım sınamaların yapılması, yerelleşme sürecinde ortaya çıkabilecek sorunları daha da azaltabilecektir. Önerilen modelde, yapıda var olan eğitim yönetimine ilişkin yetki ve sorumlulukların kimlere, nasıl devredileceği sorusu önemli bir eğitim yönetimi sorunudur.

Diğer Ülkelerdeki Uygulamalar

Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D.)

Amerika Birleşik Devletleri, 52 eyaletten oluşan federal sistem ile yönetilmektedir. Tüm eyaletlerin valisi, eyalet meclisi ve mahkeme halk

jurisi seçimle belirlenir. Eyaletin anayasası ve bütçesi de halkın oylarıyla onanır. Her eyalet sınırları içinde yasa çıkarma ve vergi toplama yetkisine sahiptir. Eyaletlerin yönetilmesinde Federal Hükümetin rolü denetim biçiminde değil etki biçimindedir. Federal Hükümet ulusal düzeyde savunma, ekonomik politika ve uluslararası temsil konularında yetki ve sorumluluk sahibidir (Erdoğan, 1995: 53).

Lawrence Cremin'e göre A.B.D. eğitim sisteminin geçirdiği tarihsel süreç aşağıdaki evrelerden oluşmaktadır.

1. Koloni devri,
2. Uluslaşma devri,
3. Kentleşme ve metropolitan deneyim,
4. Endüstrileşme ve mesleki eğitim,
5. Devlet okulları akımı.

Önceleri kilisenin denetiminde eğitim öğretim yapılıyordu. Okulların temel işlevi İncili öğretmek ve mezheplerin ilkelerini benimsetmektir. A.B.D. kurulduğunda devletin yapısı, ulusal düzeyde eğitime duyulan gereksinimi karşılayacak biçimde değildi. Bu durum eğitimde federal sistemin oluşmasına neden oldu. Onsekizinci Yüzyılın sonlarında eğitimde "metropolitan deneyim" yaşanmaya başladı. Bu dönemin sonlarına doğru ve Ondokuzuncu Yüzyılın başlarında, endüstrinin gelişmesi ile mesleki eğitime verilen önem de arttı (Erdoğan, 1995: 55).

A.B.D.'de ulusal düzeyde eğitimden sorumlu bakan yoktur. Federal anayasada federal hükümetin eğitim ile ilgili yetki ve sorumluluklarını içeren

bir hüküm de yoktur. Eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesi sorumluluğu eyaletlere bırakılmıştır. Ancak, federal hükümetin eğitim sisteminin işleyişinde yasal olarak yetkisinin olmayışı, hiç etkisinin de olmadığı anlamına gelmemektedir. Federal hükümet organları aracılığı ile eğitim ile ilgili uygulamaları yakından etkilemekte ve yönlendirmektedir. Federal etki çoğu kez istek üzerine sağlanan parasal yardım ve program geliştirmede yardım biçiminde gerçekleşir. Yaptığı yardım karşılığında federal hükümet koşullar ileri sürebilir. Eyalet düzeyinde çözölemeyen sorunlara da federal düzeyde çözüm arayışlarına gidilir.

Federal hükümetin eğitim ile ilgili görevleri şunlardır:

- Eğitimle ilgili yasa tasarıları hazırlamak,
- Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğini sağlamak için burslar vermek,
- Ulusal düzeyde araştırma-geliştirme etkinliklerini yürötmek,
- İnsan gücü kaynağının geliştirilmesi için eğitim etkinliklerinde

bulunmak.

Eyaletlerin çoğunda eğitim hizmetlerinin uygulanmasına ilişkin konular, eyalet anayasasında ayrıntılı biçimde belirtilmiştir. Bazı eyaletler yetkilerinin bir bölümünü alt birim olan bölge yönetimlerine göçermişlerdir.

Eyalet düzeyinde eğitimden sorumlu birimler şunlardır:

- Eyalet Eğitim Kurulu,
- Eyalet Eğitim Müdürü,

- Eyalet Eğitim Dairesi,
- Bölge Eğitim Kurulu
- Bölge Eğitim Müdürü.

Eyalet Eğitim Kurulu

Eyalet düzeyinde eğitimden sorumlu en yetkili birimdir. Kurulun üyelerinin bir bölümü vali, bir bölümü de halk tarafından seçilir. Kurulun üye sayısı eyaletlere göre değişir. Üyelerden eğitimci olma zorunluluğu aranmaz.

Eyalet Eğitim Kurulu'nun görevleri şunlardır:

- Eğitim ile ilgili yasaları uygular.
- Yönetici ve öğretmenlerle ilgili standartlar belirler,
- Okulların gelişimi için planlar yapar,
- Eyalet eğitim dairesine personel alır,
- Danışmanlık birimlerini kurar,
- Vali ve kongre üyelerine önerilerde bulunur,
- Bazı eyaletlerde Eyalet Eğitim Müdürü'nü atar,
- Eğitim Bölgesi (School District) yapısını ve tipini belirler,
- Eyalet eğitimi için ayrılan akçalı kaynağı yönetir.

Eyalet Eğitim Müdürü

Eyalet Eğitim Müdürü, Eyalet Eğitim Kurulu'nun önerisi ile vali tarafından atanır. Bazı eyaletlerde doğrudan vali atar.

Müdürün yetkileri şunlardır:

- Eyalet eğitim dairesine başkanlık eder.
- Eyalet Eğitim Kurulu'na başkanlık eder.
- Eğitim ile ilgili kararlarda önerilerde bulunur.
- Eğitim bütçesinin belirlenmesinde önerilerde bulunur.
- Eğitim ile ilgili yasaları yorumlar.
- Eyalet Eğitim Dairesi'ne alınacak personelin seçiminde rol oynar.
- Eyalet Valisine, Meclisine, Eğitim Kuruluna ve halka rapor sunar.

Eyalet Eğitim Dairesi

Eyalet düzeyinde eğitim konusunda teknik işleri yürüten ve eyalet hükümetine bağlı memur ve uzmanlardan oluşan birimdir. Eyalet Eğitim Müdürü'nün yönetiminde, Eyalet Eğitim Kurulu'nu eğitimin teknik boyutları konusunda bilgilendirir.

Eyalet Eğitim Dairesinin görevleri şunlardır:

- Okulların genel değerlendirmesini yapar.
- Fonları düzenler.
- Eyalet düzeyinde eğitim ile ilgili düzenlemeleri izler.
- Federal düzenlemeleri izler.
- Özel eğitime muhtaç çocuklarla ilgili programlar geliştirir.

Bazı eyaletlerde okul bölgesi ile eyalet arasında eşgüdümü sağlayan ara birimler vardır. Bu birimler okul bölgelerine danışma hizmeti sağlarlar (Erdoğan, 1995: 73).

Bölge Eğitim Kurulu (School District)

A.B.D. eğitim sisteminde yapının son halkasını oluşturur. Eyaletler kendi içlerinde değişik bölgelere ayrılmaktadır. Okullar arası eşgüdümün etkili sağlanabilmesi için "eğitim bölgeleri"nin sayıları azaltılmıştır. Eyaletin verdiği yetkileri kullanır, bu yetkiler personel, okulların mal varlığı ve program konusundaki yetkililerdir. Kurul üyeleri eyalet anayasasında belirtildiği biçimde, bazı eyaletlerde atama, bazılarında ise seçimle belirlenirler. Kurul üyeleri halk arasından seçilen kişilerden oluşur, eğitimci olma zorunluluğu yoktur. Eğitimle ilgili alınan her karar kurulun onayından geçer.

Bölge Eğitim Müdürü

Bölge eğitim müdürü, valinin ataması, Eyalet Eğitim Kurulu'nun oylaması, Bölge Eğitim Kurulu'nun oylaması ve bazı bölgelerde de halkın oyu ile seçilmektedir. Bölge Eğitim Müdürü'nün görevleri arasında; okul personelinin çalışmalarını düzenlemek, personel alımında ve terfilerde önerilerde bulunmak, okul bölgelerini belirlemek (kurulun onayı ile), okul programlarını değerlendirmek, okul binası ve araç-gereçleri konularında önerilerde bulunmak.

Eğitim Bütçesi

Amerika Birleşik Devletleri'nde G.S.M.H.'nin % 5.3'ü ve genel bütçenin %12.4'ü eğitim harcamalarından oluşmaktadır. Dünyadaki eğitim harcamalarının % 25'i A.B.D.'de yapılmaktadır.

Eğitim kurumlarının finansmanı federal, eyalet ve bölge olmak üzere üç kaynaktan sağlanmaktadır. Bu üç kaynak aynı zamanda özel okullara da belirli oranlarda parasal yardımlarda bulunurlar. Özel paralı okulların dışın kalan devlet okullarında öğrenciler belirli oranlarda katkı payı ödemektedirler.

Okulların gelirine eyaletlerin katkısı %48, yerel kaynakların katkısı %46, federal kaynaktan sağlanan katkı ise %6'dır. Bu oranlar farklı dönemlere göre değişiklikler göstermektedir. Yukarıdaki veriler 1989 yılı sonrasını kapsamaktadır (U.S. Department of Education 1992:126). Bölgesel hükümette tüm harcamaların yaklaşık % 44.3'ü, eyalet harcamalarının da %40'ı eğitim hizmetleri için yapılmaktadır (Erdoğan, 1995:75).

Eğitim bütçesi yerel düzeyde emlak vergisinden, eyalet düzeyinde satış ve gelir vergisinden sağlanan kaynaklardan oluşmaktadır.

Okullar finanse edilirken; öğrenci sayıları, her öğrenci için yapılan minimum harcama, öğrenci özelliği (özürlü vb.) gibi durumlar esas alınır.

Öğretmen Yetiştirme

Öğretmenlik yapabilmek için gerekli koşullar eyaletlere göre değişmesine karşın, tüm eyaletlerde değişmeyen koşul en az dört yıllık lisans eğitimi zorunluluğudur. Okul yöneticisi olabilmek için çoğu eyalette yüksek lisans ve doktora yapmış olmak zorunluluğu aranmaktadır. Bazı eyaletlerde emekli olma hakkı ancak yüksek lisans eğitim yapanlara tanınmaktadır.

Merkezi hükümet öğretmen yetiştirme konusunda da görev ve sorumluluk yüklenmemiştir. Öğretmenin yetiştirilmesi, atanması, sahip olduğu haklar ve olanaklar, ücret durumu gibi tüm konular eyaletlere göre farklılıklar göstermektedir. Öğretmenler çoğu eyaletlerde bir yıllığına atanır. Atama işlemi bölge düzeyindeki yetkililerce gerçekleştirilir.

Öğretmen eğitiminde kilisenin büyük rolü vardır. Öğretmen yetiştiren okulların çoğu kilisenin kontrolündeki okullardır. Erdoğan (1995:77), Journal of Teacher Education dergisinin Mart-Nisan 1984 sayısında yaptığı alıntıya göre, üniversite ve yüksek okulların % 62'si kilise ile doğrudan ilişkilidir. Federal ve eyalet hükümetleri dolaylı yönlendirmeler yoluyla etkili olmaya çalışmaktadırlar. Bir çok vakıf, yayın kuruluşu ve öğretmen sendikaları da öğretmenlerin yetiştirmelerine katkıda bulunmaktadırlar.

Japonya

Yönetsel olarak 47 bölgeye ayrılan Japonya'da ülkenin en yetkili organı Ulusal Parlamento'dur. En tepedeki kişi olan İmparator anayasaya göre yetkilendirilmiştir. Bu yetkilerini kullanabilmesi için Bakanlar Kurulu'nun öneri ve onayı gerekmektedir. Tüm il, kasaba ve köylerin halk tarafından seçilmiş meclisi vardır. Valiler ve belediye başkanları da seçimle belirlenmektedir.

Japonya'da 1871 yılında kurulan ilk Eğitim Bakanlığı, sekreterlik ve sekiz ayrı büro halinde aşırı merkeziyetçi biçimde örgütlenmişti. Sırasıyla Fransa, A.B.D. ve Almanya'nın etkisinde kalan Japon eğitim sistemi, II.

Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden yapılandırıldı. Japonlar savaşa sürükleniş nedenlerinin biri olarak eğitim sistemlerini gösterdiler.

Japonya ulusal bütçesinin % 12'sini eğitime ayırırken, % 7.7 'sini askeri harcamalara ayırmaktadır.

Okullaşma oranının her düzeyde çok yüksek olan Japonya'da özürliüler de dahil zorunlu eğitim dokuz yıldır. Yılda 240-250 gün okula gidilir. Cumartesi günleri tatil değildir.

Bakanlık ,ulusal düzeyde program standartlarını belirler. Ders kitapları bakanlığın onayı ile özel şirketlerce hazırlanır. Okutulmak için seçilen kitaplar üç yıl süreyle okullarda kullanılır.

Japon eğitim sisteminde paralı eğitim ve paralı öğretim kurumları önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi eğitim kurumlarının % 70'i paralıdır. İlkokul ve ortaokul düzeyinde öğrencilerin %1'i paralı okullara gitmektedir. Lisede bu oran %28'i bulmaktadır. Üniversite öğrencilerinin % 76'sı paralı üniversitelere kayıtlıdır. Meslek yüksek okullarındaki öğrencilerin % 91'i paralı okullara devam etmektedir.

Devlet, bölge ve yerel yönetimin ödeme güçlüğüne gidermek amacıyla onlara geri verilmek üzere yerel vergi paylarını artırır. Vergilerden elde edilen gelirlerin bir bölümü eğitim hizmetlerine ayrılır.

Yerel yönetimler, yerel eğitim örgütleri ve hizmetleri için fon oluştururlar. Öğretmenlerin maaş ve yan ödemeleri bu fondan karşılanır ve okullara aynı fondan ödenek ayrılır.

Japonya, 1980'li yıllarda eğitimde köklü bir reform hareketine girişmiştir. Temmuz 1983'te Başbakan tarafından bir komisyon kurulmuştur. Nisan 1986 tarihinde adı "Eğitim Reform Komitesi" olarak belirlenen bu komite, Eğitim Bakanı yerine Başbakana rapor vermektedir. Reform komitesine verilen yetkiler Japonya'da büyük bir değişiklik olarak nitelendirilmiştir.

Eğitim reformu komitesi ilk, orta ve yükseköğretim ile işçi örgütleri, ticaret ve endüstri alanlarından 25 genel, 20'de özel üyeden oluşmaktadır. Komiteye Kyoto Üniversitesinin eski başkanı başkanlık etmektedir. Komite üyelerinin üçte ikisi devlet üniversitelerinden mezundur.

Komite, *eğitimde merkezi denetimin kaldırılması gerektiği* görüşünü ilk öneri olarak sunmuştur. Ulusal güçlerin eğitimde niteliğin yükseltilmesinde ve sürdürülmesinde minimum standartları oluşturması ve yerel yeniliklere izin vermesi gerektiği vurgulanmıştır. Komite ayrıca, ilk dokuz yılı içine alan zorunlu öğrenim basamaklarında özel okulların kurulmasına ve sayılarının artırılmasına olanak sağlayan düzenlemelerin hızlandırılmasını salık vermiştir.

Okullara kendi programlarını geliştirmede özerklik verilmesi de önerilen konular arasında yer almaktadır.

Amerikalı gözlemciler, Japonya'daki reform hareketinin Amerika'dakinin tersine bir yön izlediğini vurgulamaktadırlar. Japonya'da eğitim reformcuları, yerinden yönetim, okullarda daha çok çeşitlilik, eğitim programlarında daha az benzerlik ve standartlaşma, eğitimde daha çok

esneklik ve bireysellik aramaktadırlar. Amerikan eğitim sistemi ise, yerel yönetime, ilk ve ortaöğretim basamaklarında program çeşitliliğe sahiptir. Amerikan eğitim reformcuları programlarda ortaklık ve tüm basamaklarda daha yüksek akademik standartlar aramaktadırlar.

Eğitim Yönetimi

Devlete ait olan ilk ve orta okullar "Bölge Eğitim Kurulu" tarafından yürütülür. Eğitim kurulları beş üyeden oluşur. Kurul bölgelerdeki okullardan sorumlu olan bir müdür seçer. Üyelerce seçilen müdür, vali ve bakanın onayını almak zorundadır. Kent, kasaba ve köylerde de Bölge Eğitim Kurulu'nun onayı alınmak koşuluyla benzer kurullar oluşturulabilir. Özel öğretim kurumları ve liselerin tümü Bölge Eğitim Kurulu'na bağlıdır (Erdoğan, 1995:116).

Bölge valisi, ortaöğretim sonrası eğitim kurumlarının işletilmesi ve özel okulların denetlenmesinden sorumludur.

Her belediyede 3 ya da 5 üyeden oluşan yerel eğitim kurulları vardır. Bunlar belediye meclisinin onayı ile belediye başkanı tarafından atanır.

Yerel eğitim müdürü, yerel eğitim kurulu üyeleri arasından bölge eğitim kurulunun onayı ile seçilir.

Japonya'da okulların başlıca finans kaynağı devlet ve belediyelerdir. Belediyeler zorunlu eğitimden sorumludur. Anaokulu, ilkokul, ortaokul, sosyal eğitim programları, gençliğin eğitimi, yetişkin eğitimi ve yerel

kitaplıklar belediyelerin sorumluluğu altındadır. Bunlarla ilgili her tür kaynak belediyelerce sağlanmaktadır.

Ulusal valilik, ortaöğretimin ikinci kademesinden sorumludur. Belediyeler arası eşgüdümü sağlar. Müzeler, spor okulları ve tesisleri, özel eğitim kurumları ulusal valiliklerin sorumluluğu altındadır.

Bakanlık, yüksek öğretimden sorumludur. Ulusal dili geliştirmek, önemli müze ve kuruluşları desteklemek, okulda öğretilecek konuların saptanması bakanlığın sorumluluğundadır.

Eğitim Bakanlığı'nın görevleri şunlardır:

- Programları, standartları ve gereksinimleri belirlemek,
- Okul (ders) kitaplarını seçmek,
- Üniversite ve fakültelerin kurulmasına izin vermek,
- Bölge ve belediye okullarına parasal yardımda bulunmak,
- Özel yükseköğretim kurumlarının genel denetimini yapmak,
- Özel öğretim kurumları ile ilgili düzenlemeler yapmak,
- Araştırma-geliştirme etkinliklerinde bulunmak,

Yerel eğitim örgütlerine düzenleyici ve düzeltici nitelikte genelgeler yayınlamak.

Bölge Eğitim Kurulu'nun görevleri şunlardır:

- Eğitim Bakanı'nın onayı ile Bölge Eğitim Müdürü'nü atamak,
- Değişik bölgelerde, liseler öncelikli olmak koşuluyla okullar açmak ve işletmek,

- Yerel yönetimlerin önerileriyle belediyeye ait okullara atama yapmak,
- Belediyelere eğitim hizmetlerinde danışmanlık yapmak ve finansal destek sağlamak,
- Öğretmenlere sertifika vermek.

Yerel Eğitim Kurullarının görevleri şunlardır:

- Belediyelerin yönetimindeki ilk ve ortaokulları işletmek,
- Bakanlıkça onaylanan listeden okullarda okutulacak kitapları seçmek,
- Öğretmen atanması ya da görevlerinin sona erdirilmesi konularında bölge eğitim kuruluna önerilerde bulunmak.

Fransa

Fransa eğitim sistemi merkezi yönetim odaklı bir sistemdir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitimden sorumlu en yüksek birimdir. Eğitimle ilgili yönetmelikler, programlar ağırlıklı olarak merkezde yapılmaktadır. Eğitim hizmetlerini yürüten tüm personelin ücretleri devlet tarafından ödenir.

Bakanlıktan sonra gelen en yetkili birim olan "Yüksek Eğitim Konseyi", Türkiye eğitim sistemindeki "Talim Terbiye Kurulu"na benzer bir işlevi yerine getirmektedir. Yüksek Eğitim Konseyi dört yıllık süre için seçilen 56 üyeden oluşur. Konseye örgün eğitim kurumlarından değişik sayılarda üye seçilir. Üniversiteler 27 üye, ortaöğretim kurumları 10 üye, ilköğretim kurumları 6 üye seçer. Bakan, yılda iki kez toplanan konseye müfredat programları, sınavlar, disiplin, yönetsel metinler ve özel okulların denetimi gibi konularda danışır.

Üst düzey yetkili organlardan bir diğeri "Genel Teftiş Kurulu"dur. Kurulda denetçiler görev almaktadırlar. Bakanlık ile ülke genelindeki okullar arasında eşgüdümü sağlayan bu kuruldur. Okullara geziler düzenlemek, bakana ve okul yöneticilerine bilgi vermek gibi görevleri üstlenmişlerdir.

Fransız eğitim sistemi yerel düzeyde 25 akademi bölgesine ayrılmıştır. Üniversite rektörleri bölge düzeyinde bakanlığa karşı sorumlu olan en yetkili kişidir. Rektör, bakanlık tarafından Cumhurbaşkanı'nın onayı ile atanır. Rektör, bölgesinde yönetsel görevlere atanacak adayları belirler, sınav komisyonlarının üyelerini seçer ve akademik konseye başkanlık eder. "Akademik Konsey", bakanın önerisi ve Cumhurbaşkanı'nın onayından sonra, akademi denetçileri, ortaöğretim, yükseköğretim ve özel okul temsilcileri ile akademi bölgesindeki "department" ve "commun" meclislerinin seçimle gelen temsilcilerinden oluşur. Konsey, ortaöğretili ilgilendiren konularda Rektöre önerilerde bulunur.

Departmentler yerel hükümet birimlerini oluştururlar. Departmentler, merkezi hükümetin atadığı vali tarafından yönetilir. Öğretmenlerin atanmasından ve bazı bursların verilmesinden vali sorumludur. Departmentlerin ulusal verginin yanında ek olarak eğitim vergisi koyma yetkileri vardır.

Yerel düzeyde 38.000 commune diye adlandırılan birimler vardır. Communelere, commune meclisince seçilen ve vali ile ulusal hükümete karşı sorumlu olan belediye başkanları başkanlık eder. Belediye başkanları, commune sınırları içinde yeni okul binalarının yapılmasını teklif eder, özel

okulların açılmasına izin verir, okulları denetleyip öğrenci devamını artırıcı önlemler alır.

Yerel düzeyde, mesleki ve teknik eğitim için yapılan harcamaların bir bölümü ticaretle uğraşan kurum ve kuruluşlarca karşılanır.

Her commune kantonlara ayrılmıştır. Kantonların başında ilköğretim kurumlarından sorumlu denetçiler vardır. Bu denetçiler rektör ile yerel okullar arasında eşgüdümü sağlarlar. Okul yöneticileri öğretmenler arasından seçilir. Yönetmelikleri uygulamakla sorumlu olan okul yöneticileri bakanlığa bağlıdır.

Merkezi yönetim odaklı Fransa eğitim sisteminde özel okullara da vardır. Devlet özel okullara yardımda bulunmaktadır. İlkokulların yapım ve bakım işleri belediyelerdedir. Kolejlerin yapım ve bakımı il özel yönetimlerine bırakılmasına karşın, bu görevler, liseler ve özel eğitim kurumları için bölge yerel yönetimlerine verilmiştir. Mesleki öğretim ile meslek içi eğitim konuları da, 1983'ten beri, bölge yerel yönetimlerine bırakılmıştır (Keleş, 1994: 23).

İngiltere

İngiltere eğitim sisteminde okullar, önceleri bağımsız kuruluyor ve kiliseler tarafından destekleniyordu. Eğitimin ulusallaşması, devletin eğitime müdahalesi ve merkezi yönetim biçiminin oluşması çok yavaş gelişti. 1944 yılında çıkarılan yasa ile eğitimin ulusal düzeyde gelişmesine denetleyen Eğitim Kurulu, Eğitim Bakanlığı'na dönüştürüldü. 1964 yılında Eğitim

Bakanlığı, başında Eğitim Sekreteri'nin (Secretary of Education) bulunduğu "Eğitim ve Bilim Dairesi"ne dönüştürüldü. Sekreter iki bakan atamakla yetkilidir. Bu bakanlardan biri İngiltere ve Galler okullarından, diğeri ise üniversitelerden sorumludur. Sekreter iki Merkezi Danışma Kururlu (Central Advisory Council) atamakla yükümlüdür. Eğitim ve Bilim Daire'sinin Sekreter'e yardım ve önerilerde bulunma sorumluluğu vardır. Sekreter, yerel yönetimlerin, ulusal politikalara uyup uymadıklarını denetleme yetkisine sahiptir (Erdoğan, 1995:148).

İngiltere'de doğrudan merkezi otoriteye bağlı okullar yoktur. Eğitim personelinin atanması ve ücretlerinin ödenmesi konularında merkezi otoritenin yetkisi yoktur. Yerel Eğitim Yönetimlerinin özerkliğine özellikle dikkat edilir. Okul yöneticilerinin atanmasında yerel yönetimler etkilidir. Yerel meclislerde oluşturulan Local Educational Authority (LEA), görevlendirilecek okul yöneticileri için duyuruda bulunur, başvuran adaylar arasında seçilenler yerel yönetimlerce atanır. Öğretmen alımında ise okul müdürleri yetkilidir.

Okul programlarının hazırlanmasında yetki okul yönetimindedir. Bölge düzeyinde bile resmi program yoktur. Bireyin gereksinimleri dikkate alınarak, okul yöneticileri ve yardımcılarınca okul programları hazırlanır.

İkibinli yılların eğitim sistemini oluşturmaya yönelik çabalardan biri de 1988 eğitim reformudur. Bu reformla, özel okullara ve merkezi eğitim otoritelerine yeni yetkiler verilmiş, yerel eğitim yönetimlerinin karar verme yetkileri sınırlandırılmıştır (Demirel, 1992).

İngiltere ve Galler'de 105 Bölge Eğitim Yönetimi bulunmaktadır. Bu yönetim, eğitimin işleyişinden, programlardan, okul binalarının yapımı ve donanımından, öğretmen alımından sorumludur. Öğretmenlerin atanması, yerel otoriteyi temsil eden seçme komitesi ile okul kurulu tarafından yapılır. Tüm öğretmenler ulusal bir ücret cetveline göre ücret alırlar (Erdoğan, 1995: 149).

Bölge Eğitim Yönetimi'nin görevleri şunlardır:

- Sağlık hizmetleri sunmak,
- Bedensel engelli çocuklar için özel okullar açmak,
- Okula uzak yerleşim birimlerinden gelenlere yatacak yer sağlamak,
- Gereken durumlarda öğrencilere parasız taşıma olanağı sağlamak,
- Gerekli durumlarda giyecek yardımında bulunmak,
- Tüm okullarda öğrencilere öğle yemeği vermek,
- Kamplar, okul gezileri ve oyun alanları gibi hizmetleri sağlamak.

Eğitimin Bütçesi

İngiltere'de eğitim hizmetleri için yapılan toplam harcamanın % 55-60'ı devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu ödenek, Bölge Eğitim Yönetimlerine doğrudan merkezi hükümet tarafından verilir. Eğitim hizmetleri için yapılan diğer harcamalar, yerel vergilendirme yoluyla, Bölge Eğitim Yönetimlerince sağlanır. Devletin yaptığı yardım toplam harcamalara göre değil, onaylanmış harcamaların yüzdesine göre belirlenir. Eğitim yatırımlarının üçte biri yerel düzeyde toplanan bina ve arazi vergilerinden sağlanırken, geri kalan kısmı

devlet tarafından sağlanır. Yönetici, öğretmen ve diğer okul görevlilerinin ücretleri okul bütçesinden karşılanmaktadır.

Eğitimin denetimi, merkezi hükümete bağlı ve eğitim sisteminin işleyişinde önemli etkiye sahip kişilerden oluşan "Majestelerin Müfettişleri"nce yapılır. Bu denetçiler, eğitim hizmetlerinin sunuluşu hakkında sekreterliği bilgilendirir ve önerilerde bulunurlar. Bölgelerdeki öğretmenlere rehberlik yaparlar, yetişmelerine yönelik kurs ve seminerler düzenlerler.

Almanya

Almanya Cumhuriyeti; 16 federal eyaletten oluşan bir hukuk devletidir. Almanya, anayasal uygulamada Federal Cumhuriyet, yasama bakımından merkezi devlet, yönetim olarak ta federe devlettir.

Almanya'da eyaletlere bağlı eğitim bölgeleri vardır. Her köy ya da kasaba bir kırsal eğitim bölgesidir. Nüfusu elli binden fazla olan yerleşim birimleri ise kent eğitim bölgeleri olarak adlandırılır. Her eğitim bölgesi, okul açmak, okul yapmak, okulu donatmak, eğitim araçlarını geliştirmek ve uygulama giderlerini karşılamakla yetkilidir.

Eğitim programları eyaletçe hazırlanır. Hazırlanan programlar veli ve öğretmen derneklerinin onayından sonra uygulanır. Okulları denetleme yetkisi eyalet yönetimindedir. Eğitim bölgelerinin eğitime ilişkin işleri eyalet eğitim bakanlığınca hazırlanan genelgelere göre yapılmaktadır.

Belediyelerin görevleri, Anayasa ve eyalet yasalarında belirtilen biçimiyle iki kümede toplanmaktadır. Birinci kümeyi belediyelerin özerk yerel yönetim görevleri oluştururken, ikinci kümede merkezi yönetime ait olan ancak yürütülmesi yasalarla belediyelere bırakılmış görevler oluşturmaktadır.

Belediyelerin eğitime ilişkin görevleri anayasa ve eyalet yasalarında belirlenmiştir. Bu görevler arasında, ilkokul, ortaokul, lise ve meslek okulu türündeki okulların yapım, onarım ve bakımları ile okulların araç ve gereçlerinin sağlanması yer almaktadır. Belediyeler bu görevleri kendi personeli aracılığıyla yerine getirir. Belediyeler yetişkinlerin eğitimi için "Halk Yüksek Okulu" adı verilen öğretim kurumları açmak ve yönetmek yetkisine sahiptirler.

Okulların denetim ve yönetim sorumluluğu eyalet hükümetlerindedir. Özel okullar da devletin denetiminde etkinliklerini sürdürmektedirler. Devlet destekli meslek okulları, politeknikler ve üniversiteler de eyaletlerin sorumluluğunda hizmet sunarlar.

Almanya eğitim sisteminde eyaletler, yerel otoriteler ve belediyeler birlikte hizmet sunarlar. Öğretmenlerin maaşları eyalet tarafından karşılanırken, okullarda kullanılan malzeme ve büro memurlarının maaşları yerel otoritelerce karşılanmaktadır.

Peru

Peru'da 1968-1975 yılları arasında eğitim sistemi merkeziyetçi yapısından kısmen de olsa uzaklaştırılmış, yetkiler yetki genişliği biçiminde yerel eğitim birimlerine göçerilmiştir. 1972 yılında eğitim yönetiminde

yerelleşmeyi gerçekleştirmek için *Çekirdek Eğitim Toplulukları* oluşturulmuştur. Değişik tür ve düzeyde okulların olduğu küçük bir bölge, Çekirdek Eğitim Topluluğu olarak kabul edilmiş, her bir toplulukta, bir merkez okul ve eğitim yönetmeni ile değişik alanlarda uzmanların olması kararlaştırılmıştır. Üyeleri veliler, öğretmenler ve topluluk temsilcilerinden oluşan bir yönetim kurulu oluşturulmuştur. Yönetim kuruluna, eğitim yönetmenini seçme ve eğitim programlarını yerel koşullara göre düzenleme yetkisi verilmiştir. Temel amaçları halkın eğitsel kararlara katılımını sağlamak; eğitim programlarını toplumsal gereksinimlere göre düzenlemek ve eğitimin niteliğini yükseltmek olan bu uygulama 1983 yılında kaldırılmıştır (Tural, 1995:5).

Peru eğitim sisteminde yerelleşme girişimi, partilerin dışlanması, aileler ve Çekirdek Eğitim Toplulukları yöneticilerinin ilgisizliği ve toplulukların kaynaklarının olmayışı yüzünden başarısızlıkla sonuçlanmıştır (McGinn & Street, 1986: 478). 1968 öncesi dönemlerde eğitim sisteminde hiç görevlendirilmemiş olan sol aydınlar, bu dönemde (1968-1975) yerelleşme reformunu gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu aydınlar, oluşturulan yerel kurulların yetkilerini kendileri üstlenmiş, salt politikacıları değil yeni yapıdaki kurulları da dışlamış ya da küstürmüşlerdir. Çekirdek Eğitim Topluluklarının ilgisizliğinin temel nedeni ise bu toplulukların karar yetkilerinin olmayışdır.

Şili

Şili eğitim sisteminde, 1973 yılından sonra "yerelleşme" kavramını sıkça kullanan ancak farklı anlamlar yükleyen üç siyasal eğilim gözlenmiştir.

Yerelleşmeye farklı anlamlar yükleyen bu siyasal eğilimlerin temel amacı; eğitim sistemini tutucu katolik eğitiminden kurtarmak ve eğitimi özelleştirmektir.

Yerelleşmeye ilişkin ilk proje, 1974 yılında onüç bölgesel bakanlık sekreterliği oluşturularak uygulamaya konulmuştur. Bölge yöneticileri, ulusal politikanın yayılması ve bölgesel özelliklere göre eğitim programlarını oluşturmaktan sorumlu tutulmuşlardır. Bu dönemde öğretmenlerin eğitsel kararlara katılımının daha çok olduğu gözlenmiştir. 1977'de yerelleşmenin yanında, eğitimde özelleşme girişimlerinin ağırlık kazandığı görülmüştür. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının yönetiminin sanayici ve tüccar derneklerine bırakılması önerilmiştir (Tural, 1995: 8).

Yerelleşme tartışmaları, 1979'da Başkan General Pinochet'nin emirleri ile sona ermiştir. Pinochet, eğitime devlet müdahalesinin azaltılacağını, özel sektörün girişiminin destekleneceğini açıklamıştır. Eğitimin yerel düzeyde yönetileceğini açıklayan devlet başkanı, belediyelerden söz etmemiştir. Ancak 1982'de kamuya ait okulların yönetimi eğitim bakanlığından alınıp belediyelere verilmiştir. Bu arada belediyelerin özerkliğine müdahale edilerek, merkezi hükümete daha bağımlı bir duruma getirilmiştir. Belediyelerin eğitim yönetimini üstlenmeleri, bakanlık bölge sekreterliğinin yetkisini yitirmesine neden olmuştur (McGinn, Street, 1986: 483).

Yunanistan

Yunan Anayasasına göre, her Yunan yurttaşı eşit eğitim fırsatına ve hakkına sahiptir. İlk, orta ve yükseköğretimde eğitim ücretsizdir. Yönetmel

olarak 54 eğitim bölgesine ayrılmıştır. Bu bölgelerde, Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapan ilk ve ortaöğretim müdürleri bulunmaktadır. İlk ve ortaöğretimin yönetimi ve desteklenmesinde görev alan, diğer kurum ve kişiler şunlardır;

- Eğitim Müdürlüklerine bağlı ilk ve orta öğretim daire başkanları (nüfusu kalabalık bölgelerde),
- Eğitim Dairesi Başkanlıklarına ya da nüfusu az olan bölgelerde ilk ve ortaöğretim müdürlüklerine bağlı olarak görev yapan okul müdürleri ve yardımcıları,
- Her okulun Öğretmenler Kurulu,
- Nitelikli kişilerden oluşan Eğitim Komiteleri.

Eğitim Bakanlığı'nın görevleri şunlardır:

- Eğitim gereksinimlerinin saptanması ve değerlendirilmesi,
- Eğitim gereksinimlerine uygun hedeflerin ve amaçların belirlenmesi,
- Eğitim programları, işgörenleri ve araçları ile ilgili yasal çerçevenin belirlenmesi,
- Bölgesel eğitim hizmetlerinde okulların değerlendirilmesi,
- Eğitim etkinliklerinin denetlenmesi,
- Okulların maddi olarak desteklenmesi.

Bölge Öğretim Müdürleri

Her idari bölgede ilk ve ortaöğretim müdürleri bulunmaktadır. Bu müdürlerin başlıca görevleri;

- Eğitim dairelerine bağı okulların eşgüdümünün sağlanması,
- Okul binalarının bakımı,
- Okul araç-gereçleri ile atölyelerin geliştirilmesi,
- Okullara eğitici işgören tahsisi,
- Özel okulların denetimi,
- Bölgedeki eğitim etkinliklerinin geliştirilmesi için, Eğitim Bakanlığı ve Bölge valisine öneride bulunma.

Okul Müdürünün görevleri şunlardır:

- Yönetmeliklere uygun olarak okul etkinliklerinin eşgüdümünü sağlamak,
- Öğretim personelinin denetimini yapmak,
- Öğrencilerin dosyalarını tutmak,
- Okulun bütçesini yönetmek.

Öğretmenler Kurulu'nun sorumlulukları şunlardır:

- Müfredat programının uygulanması,
- Öğrenci devam ve devamsızlığı,
- Disiplin sorunları,
- Öğrenci etkinliklerinin denetimi,

Öğretmenlerin görevleri ve mesleki başarılarıyla ilgili kayıtlar, her bölgede Bölge Konseyi, ulusal düzeyde ise Merkez Konsey tarafından ele

alınır. Konseyler beş üyeden oluşur. Konsey başkanı doktor, diğer üyeler öğretmendir.

Pedagoji Enstitüsü

Pedagoji Enstitüsü özerk bir kuruluştur. İlk ve ortaöğretim alanlarında araştırmalar yapar. Ekonomik, toplumsal ve kültürel gereksinimlere uygun olarak, eğitim hedef ve amaçlarının eşgüdümü, eğitim teknolojisinin uygulanması ve programların geliştirilmesi için Eğitim Bakanlığı'na önerilerde bulunur. İlk ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarını taslağını hazırlar.

Katılımcı Danışma Kurulları

Milli Eğitim Kurulu: Kurul, Eğitim Bakanlığı müdürleri, Pedagoji Enstitüsü, siyasi parti temsilcileri, Ortodoks Kilisesi, belediye yetkilileri, yükseköğretim öğrencileri federasyonu, öğretmen sendikaları federasyonu, üretim ve işgücünün temsil eden ulusal federasyonlar ve yetişkin eğitimi genel sekreterliği temsilcilerinden oluşur. Kurul, gençlerin ve yetişkinlerin eğitimi ile ilgili konularda hükümete önerilerde bulunur.

Bölgesel Eğitim Komitesi: Hükümetin atadığı valiye bağlı olarak görev yapar. Komite üyeleri; ilk ve ortaöğretim müdürleri, okul danışmanları, belediye yetkilileri, mesleki ve kültürel dernekler, yerel öğretmen sendikaları, özel eğitim kurumları temsilcileri, okul aile birliği temsilcileri ve yetişkin eğitimi ile ilgili bölgesel komiteden oluşur. Bölgeye bağlı danışma

organı olan komitenin başlıca görevleri; okulların açılışı, kapanışı, birleştirilmesi, fonların dağıtımı, kütüphanelerin yönetimi, aileler için eğitim programlarının geliştirilmesi ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi biçiminde özetlenebilir (MEB 1996: 62-65).

Eğitimde Yerinden Yönetim Modeli (Sınanan Model)

Eğitim Bakanlığı

Eğitim Bakanlığı, ülke düzeyinde eğitimin genel koruyuculuğu ve geliştiriciliğini üstlenmiş olacaktır. Bu kapsamda Bakanlığın görevleri şunlardır:

Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri:

1. İl eğitim kurullarına, ilin sosyal, coğrafi, ekonomik ve nüfus (demografik) özellikleri esas alınarak bilgi, para ve malzeme desteği sağlamak,
2. Ulusal düzeyde eğitimle ilgili yasal düzenlemeleri gerçekleştirmek,
3. Araştırma-Geliştirme etkinliklerini yürütmek ve desteklemek,
4. Uluslararası ilişkileri yürütmek,
5. Eğitimin genel amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, uygulamaların denetim ve gözetimini yapmak,
6. Eğitim sisteminin geliştirilmesi, niteliğinin yükseltilmesi, kaynakların en verimli bir biçimde kullanılması ve imkanlardan ortaklaşa yararlanılabilmesi amacıyla üniversitelerle işbirliği ve eşgüdümü sağlamak,
7. Öğrencileri yurt, kredi ve burs hizmetleriyle desteklemek.

İl Eğitim Kurulu (İLEK)

İlde eğitim yönetiminin en üst organı İl Eğitim Kuruludur. Üye sayısı en az 11 kişidir, ildeki öğrenci sayısına göre bu sayı artar.

İl Eğitim Kurulu'nun üyeleri:

1. Vali ya da yardımcısı (Başkan) (1),
2. Belediye başkanı ya da yardımcısı (1),
3. İl eğitim müdürü (1),
4. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki okul aile birliği ya da koruma derneği başkanları temsilcileri (onbin öğrenciye kadar bir, sonra her onbin için birer temsilci),
5. Sivil toplum örgütleri (ziraat odaları, sanayi ve ticaret odaları, gönüllü kuruluşlar, dernekler v.b.) temsilcileri (2),
6. Öğretmen sendikaları temsilcisi (sendika yoksa, öğretmenlerin temsilcisi) (2),
7. Okul Müdürü temsilcisi, (her onbin öğrenci için bir temsilci)
8. İldeki özel öğretim okulları temsilcisi, (her bin özel okul öğrencisi için bir temsilci),
9. İlçe eğitim müdürleri temsilcisi (dönüşümlü olarak) (1).

İl Eğitim Kurulu'nun Görevleri:

İl düzeyinde;

1. İl eğitim müdürünü seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
2. Yükseköğretim kurumları dışındaki tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarının açılışına izin verir, yönetmeliklerini hazırlar ve izler,
3. Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olacak biçimde, okulların yönetmeliklerini hazırlar ve izler,
4. Eğitim personeli için standartlar belirler,
5. İlçelerce hazırlanan eğitim bütçesini inceler ve ilçelerin sosyal, ekonomik, nüfus özelliklerine göre ilin kaynaklarını paylaşır,
6. Eğitim denetçilerini seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır,
7. İldeki öğretmenleri seçer ve atar.

İl Eğitim Müdürü (İLEM)

İldeki eğitimin yönetiminden sorumlu üst kademe yöneticidir. Müdür, il eğitim kurulu tarafından Eğitim Yönetimi bilim dalında en az yüksek lisans yapmış kişiler arasından seçilir. İl Eğitim Kurulu'nun kararlarını uygular.

İl Eğitim Müdürü'nün Görevleri:

1. İl eğitim müdürlüğünü örgütler ve yönetir,
2. İl eğitim müdürlüğünün personel seçimi komisyonlarını kurar ve işletir,

3. İlçe eğitim müdürlüklerini denetler,
4. İşgören işleri, öğrenci işleri, işletme işleri ve eğitim işleri ilgili görevleri yerine getiren şube müdürlerini seçer. Şube müdürleri il eğitim müdürü'ne karşı sorumludur,
5. İl'in eğitim sorunlarını çözer.

İlçe Eğitim Kurulu (İÇEK)

İlçe düzeyinde eğitim hizmetlerini gerçekleştiren ilçe eğitim kurulu, ilçelerin sosyal, coğrafi, ekonomik ve nüfus özelliklerine göre enaz 9 üyeden oluşur.

İlçe Eğitim Kurulu'nun Üyeleri:

1. Kaymakam (Başkan) (1),
2. Belediye başkanı ya da yardımcısı (1),
3. İlçe eğitim müdürü (1),
4. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki okul aile birliği ya da koruma derneği başkanları temsilcisi (üçbin öğrenciye kadar bir, sonra her üçbin öğrenci için birer temsilci),
5. İlçede bulunan sivil toplum örgütleri temsilcileri (1),
6. Öğretmen sendikası temsilcisi (sendika yoksa öğretmenlerin temsilcisi) (1),
7. Okul müdürleri temsilcisi (2),
8. Köy muhtarı temsilcisi (1).

İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevleri:

İlçe düzeyinde,

1. İlçe eğitim müdürünü seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
2. İlçe eğitim yöneticilerini seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
3. Okul müdürlerini seçer.
4. İlde sağlanan katkıyı, payın dağıtım planlarını yaparak uygular.
5. Öğretim takvimini hazırlar.

İlçe Eğitim Müdürü (İÇEM)

İlçede, eğitimin yönetiminden sorumlu üst kademe yöneticidir. İlçe eğitim kuruluca eğitim yönetimi denetimi bilim dalından mezun, en az yüksek lisans öğrenimi görmüş adaylar arasından seçilir. İl ve ilçe eğitim kurullarının aldığı kararları uygular.

İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevleri:

1. İlçe eğitim müdürlüğünü örgütler ve yönetir,
2. Personel seçimi komisyonlarını kurar, öğretmenleri ve diğer personeli atar.
3. İlçe düzeyinde, tüm eğitim kurumlarını denetler,

4. İşgören işleri, öğrenci işleri, işletme işleri ve eğitim işleri ile ilgili görevleri yerine getiren şube müdürlerini seçer. Şube müdürleri, ilçe eğitim müdürüne karşı sorumludur,
5. İlçenin eğitim sorunlarını çözer.

Okul Müdürü

Okul müdürü, "yöneticilik formasyonu"na sahip kişiler arasından İlçe Eğitim Kurulunca seçilir (merkeze bağlı okulların müdürü il eğitim kurulunca seçilir). Eğitim yönetimi bilim dalında yüksek lisans ya da doktora yapanlar tercih edilir.

Okul Müdürü'nün Görevleri:

1. Okulda görev yapacak yardımcı personelin belirler ve işe alır,
2. İşgörenlerin, yetiştirme, özlük işleri ve görevden ayırma işlemlerinin yapar,
3. Okulun eğitim sorunlarını çözer.

Belediye Eğitim Kurulu (BELEK)

İl ve ilçelerde eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde yardımcı bir kuruldur. Kurul üyeleri, belediye meclisinin onayı ile belediye başkanı tarafından atanır. İl ya da ilçelerin sosyal, coğrafi ve ekonomik özelliklerine göre 3 ya da 5 üyeden oluşan kurulun kararları, il ya da ilçe eğitim kurulunun onayından sonra uygulanır.

Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevleri:

1. Yetişkinlerin eğitimi ile ilgili programlar hazırlatıp uygulamak,
2. Çıraklık eğitimi hizmetlerini sunmak,
3. Belediyenin düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin programlarını hazırlamak,
4. Okulların düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklere katkı sağlamak.

Problem Cümlesi

Türkiye'de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinde kullanılabilecek bir modelin yapı ve işleyiş özellikleri neler olabilir . Bu konuda eğitim yönetici ve denetçilerinin, kamu yöneticilerinin, yerel yöneticilerin ve öğrenci velilerinin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Türkiye'de genel ve yerel yönetim yapıları içinde yer alan eğitim sisteminde, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine ilişkin uygulanabilir bir modelin yapı ve işleyiş özellikleri neler olabilir?
2. Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerine göre, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine uygun bir modelde;

- a) Görev türleri ve gerekleri,
- b) Görev ilişkileri,
- c) Görev, görevliler ve ilişkiler nasıl olmalıdır?

Araştırmanın Önemi

Türkiye eğitim sisteminin etkililiğinin artırılması ve merkez ile taşra arasında ussal bir yetki dağılımının sağlanmasında güvenilir model ve verilere gereksinim vardır. Bu çalışmayla, eğitimin yerelleşmesi konusu bilimsel olarak incelenip, güncelleştirilmeye çalışılmış ve Türkiye eğitim sistemine katkı sağlayacağı umulan bir model önerilmiştir.

Araştırma, sürekli yinelenen "yeniden yapılanma" ve "hizmetlerin yerelleştirilmesi" konularının "nasıl gerçekleştirileceği" sorusuna yanıt bulmayı amaçlamaktadır. Yüzbinlerce eğitim örgütünün tek bir merkezden yönetilmesinin olanaksızlaştığı, hız, verimlilik, etkinlik gibi öğelerin ön plana çıktığı 1997 Türkiye'sinde, sorunların azaltılmasına yönelik bir model önerilmesi ve önerilen modelin, eğitim yöneticileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve hizmetten yararlanan öğrenci velilerince tartışılması önem taşımaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışmada eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sorunu, yapı ve işleyiş boyutunda ele alınmıştır.
2. Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü (Bakanlık Müfettişleri dışında) ve Yükseköğretim araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve çözümlenmesi yer almaktadır.

Araştırma “nasıl” sorusuna yanıt aramaktadır. Bu sorunun yanıtı alanyazın taraması yanında, yazışma ve özellikle görüşmeye dayalı yargısal verilerle bulunmaya çalışılmıştır.

Evren

Araştırmanın evreni, Türkiye sınırları içindeki eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velileridir.

Bu evrenin öğeleri şunlardır:

I. Hizmetin üretimine ve sunumuna taraf olanlar:

A. Eğitim Yöneticileri ve Denetçileri:

a) Merkez Örgütü: Bakanlık Denetçileri,

b) Taşra Örgütü: İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürleri, İlköğretim Denetçileri, Okul Müdürleri.

B. Kamu Yöneticileri: Valiler, Merkez Valileri ve Kaymakamlar.

C. Yerel Yöneticiler: İl ve İlçe Belediye Başkanları.

II. Hizmetten Yararlananlar : Veliler.

Örneklem

Devlet Planlama Teşkilatı'nın Ocak 1996 tarihli, il ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksleri esas alınarak, il ve ilçelerin "gelişmişlik sırası" ve gelişmişlik grubu" belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, dört gelişmişlik grubunun her birinden random yöntemle seçilen iki il ve o illere bağlı iki ilçe ile gelişmiş merkezler olarak kabul edilip, sıralamanın dışında tutulan Ankara, İstanbul ve İzmir illerinden yine random yöntemle belirlenen Ankara ili oluşturmaktadır. İl sayısı belirlenirken, Türkiye'deki il sayısının % 10'u esas alınmış ve bu illere Ankara ili eklenmiştir. Saptanan 9 il ve 18 ilçenin listesi Ek -1'de verilmiştir. Belirlenen örneklemin öğeleri şunlardır:

I. Hizmetin üretimine ve sunumuna taraf olanlar:

A. Eğitim Yöneticileri ve Denetçileri:

a) Merkez Örgütü: Bakanlık Denetçisi (9)

b) Taşra Örgütü: İl milli eğitim müdürü (9), İlçe milli eğitim müdürü (18), Okul müdürü (3), İlköğretim müfettişi (3).

B. Kamu Yöneticileri: Vali (9), Kaymakam (18), Merkez valisi (9).

C. Yerel Yöneticiler: İl belediye başkanı (9), İlçe belediye başkanı (18).

II. Hizmetten Yararlananlar: Velileri temsilen müdürleriyle görüşme yapılan okulların "okul aile birliği ya da koruma derneği" başkanı (27).

Görüşme yapılan ya da anket gönderilen, 9 il ve 18 ilçedeki deneklerin sayısının saptanmasında izlenen yöntem:

Saptanan illerin vali, belediye başkanı ve milli eğitim müdürü ile ilçelerin kaymakamı, belediye başkanı ve milli eğitim müdürü.

Saptanan illerin vali sayısı kadar merkez valisi.

Bu il ve ilçelerin her birinden random yöntemle belirlenen bir okul müdürü ve aynı okulun okul aile birliği ya da koruma derneği başkanı.

Belirlenen her ilden okul müdürü sayısı kadar ilköğretim denetçisi ve milli eğitim müdürü sayısı kadar da bakanlık denetçisi.

Verilerin Toplanması

Modelin oluşumunda kullanılan veriler alanyazın taramasıyla toplanmıştır. Bu amaçla ilkin, Türkiye'de kamu yönetimi ve eğitim yönetiminin yapısı, işleyişi ve mevcut yapı ve işleyiştten kaynaklanan sorunlar ve bu sorunlarla ilgili bilim adamları, politikacılar ve eğitimcilerin görüşlerini içeren alanyazın taraması yapılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve Bakanlığa bağlı taşra örgütlerinin yasalarla belirlenmiş görevleri ve sorumlulukları, ilgili yasal metinler incelenerek saptanmıştır. Başka ülkelerdeki uygulamalar alanyazın taranarak incelenmiş ve sınanan model bu verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Model, eğitim yöneticileri ve denetçilerine, kamu yöneticilerine, yerel yöneticilere ve öğrenci velilerine sunulmuş ve görüşleri anketle alınmıştır. Kamu yöneticilerinin bir bölümü anketi yanıtlamakla yetinmeyip, görüşme isteğinde bulunmuşlardır. Merkez valileri, valiler ve kaymakamlarla

Eğitim Yöneticisi ve Denetçisi			Kamu Yöneticisi			Yerel Yönetici			Veliler		
	Giden	Dönen		Giden	Dönen		Giden	Dönen		Giden	Dönen
İl MEM	9	7	Vali	9	6	İl Bel.	9	9	Veli	27	24
İlçe MEM	18	18	Merk. Vali	9	9	İlçe Bel.	18	18			
İlköğ. Müf.	27	25	Kaymakam	18	11						
Bak. Den.	9	3									
Okul Md.	27	25									
TOPLAM	90	78		36	26		27	27		27	24
TOPLAM%	100	87		100	72		100	100		100	89
Genel toplam = 180 Dönen = 155 (% 86)											

Verilerin Çözüm ve Yorumu

Araştırma sonucu elde edilen veriler, anlamlı çözümler yapmayı olanaklı kılacak biçimde alt problemler doğrultusunda kümelendirilmiştir. Sunulan modele eklenilmesi ya da modelden çıkarılması istenilen görevler ve görevliler açık uçlu sorulara verilen yanıtlarla belirlenmiştir. Yanıtlayanların gerekçe belirtmeleri ve verilerin bu yolla elde edilmesi, değişkenlerin daha iyi tanınmasına ve yanıtların derinliğine inilmesine olanak sağlamıştır.

Eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin modele ilişkin görüşleri, elde edildikleri biçimde sunulmuş, oluşturulan tablolarda yinelenme sıklığına göre elde edilen sayısal dağılımlara yer verilmiştir. Bulguların yorumlanmasında alanyazın ile ilişkilendirilerek karşılaştırmalar yapılmış, sunulan modele eklenilmesi ya da modelden çıkarılması istenilen denek önerilerinden % 10'un altında kalanlar tablolarda gösterilmiş, ancak yorumlanmamıştır.

Modelden çıkarılması istenilen görev ya da görevlilerden bazıları, çıkarılmasını isteyen deneklerin oranı % 10'u geçmesine karşın modelden çıkarılmamıştır. Modele eklenilmesi istenilen görev ya da görevlilerden bazıları da, isteyenlerin oranı % 10'un altında olmasına karşın modele eklenmiştir. Bu işlem yapılırken, deneklerin verdiği yanıtların öznel ya da nesnel oluşu, demokrasinin ilkeleri ve Türkiye'nin koşulları dikkate

alınmıştır. Kimi deneklerin yerelleşme olgusuna bilimsel yaklaşım yerine ideolojik yaklaşıkları saptanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde SPSS for Windows paket programı kullanılmıştır. Sunulan modele eklenilmesi ya da modelden çıkarılması istenilen görevler ve görevlilere ilişkin olarak, her bir anket maddesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmıştır. Frekans ve yüzde dağılımlarının hesaplanmasında ilkin, eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin cevapları ayrı ayrı değerlendirilmiş ve daha sonra tüm deneklerin toplamı için hesaplamalar yapılmıştır.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Sınanan modele ilişkin bulgular, modelin her boyutunda ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin Eğitim Bakanlığı'nın görevlerine ilişkin yanıtları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Toplam 109 (% 70,3) denek, Eğitim Bakanlığı için, "modelde belirlenen görevler yeterli" yanıtını vermiştir.

Modele ilişkin görevleri yeterli bulan denekler, dünyada örnekleri başarılı bir biçimde uygulanan yerel yönetim odaklı eğitim hizmetlerinin, tıkanan Türkiye eğitim sistemi için bir çıkış yolu, halkın temsilcilerinin yönetime katılmalarının da, demokrasinin gereği olduğunu vurgulamışlardır.

Eğitim Bakanlığı'nın Modelden Çıkarılması İstenilen Görevleri

"Başarılı öğrencilerin, Eğitim Bakanlığınca Türkiye genelinde saptanıp, yurt, burs ve kredi hizmetleri ile desteklenmesi" görevinin Eğitim Bakanlığı'nın görevlerinden çıkarılmasını isteyen toplam 23 (% 14,8) denek, aşağıdaki gerekçeleri ileri sürmüşlerdir:

Tablo 2

Eğitim Bakanlığının Görevlerine İlişkin Değerlendirme

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki görevler yeterlidir	60	76,9	13	50,0	16	59,3	20	83,3	109	70,3
Modelden çıkarılması istenilen görevler:										
1. İl Eğitim Kurullarına yardım ve destek sağlamak.	1	1,3	3	11,5	-	-	-	-	4	2,6
2. Yasal düzenlemeleri yapmak.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Araştırma-geliştirme faaliyetlerini yürütmek, desteklemek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Uluslararası eğitim ilişkilerini yürütmek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Başarılı öğrencileri yurt ve burs hizmetleriyle desteklemek.	9	11,5	3	11,5	7	25,9	4	16,7	23	14,8
6. Eğitim uygulamalarının, eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygunluğunu denetlemek.	2	2,6	-	-	3	11,1	-	-	5	3,2
Modele eklenmesi istenilen görevler:										
1. İl Eğitim Kurulları arasında iletişim ve eşgüdüm sağlamak.	5	6,4	-	-	-	-	-	-	5	3,2
2. Üniversitelerle işbirliği sağlamak.	3	3,8	-	-	-	-	-	-	3	1,9
3. Öğretmen alımları, atamaları ve yer değiştirmelerini yapmak.	6	7,7	5	19,2	-	-	-	-	11	7,1
4. Yönetici atamalarını yapmak.	-	-	3	11,5	-	-	-	-	3	1,9
5. Okul binalarının yurtiçinde dengeli bir biçimde yapımını sağlamak ve buna yardımcı olmak.	-	-	1	3,8	-	-	-	-	1	0,6
6. Ulusal bir eğitim modeli hazırlamak.	-	-	-	-	2	7,4	-	-	2	1,3
7. Genel eğitim politikaları ve buna uygun amaçlar belirlemek	-	-	-	-	4	14,8	-	-	4	2,6
8. Eğitim programları geliştirmek.	-	-	-	-	3	11,1	-	-	3	1,9
9. Şartları elverişsiz bölgelere maddi yardımlarda bulunmak.	-	-	-	-	5	18,5	-	-	5	3,2

- *Sunulan eğitim hizmetinin illerin toplumsal, ekonomik ve kültürel özelliklerine göre farklı olması, gelişmiş illerdeki öğrencilerin, sağlanan destekten yararlanma olasılığını artıracaktır.*
- *Bakanlığın sağlayacağı olanaklardan, gerçek gereksinim sahibi ve başarılı öğrencilerin yararlanmaları isteniyorsa, bu görev İl Eğitim Kurulları'na verilmeli.*

Eğitim Bakanlığı için modele eklenilmesi istenilen görevler, bu görevleri isteyenlerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

İl Eğitim Kurulu'nun Yapısı

Eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin il eğitim kurulu'nun yapısına ilişkin yanıtları Tablo 3'de gösterilmiştir.

İl eğitim kurulu için, "modelde belirlenen görevliler yeterlidir" diyen denek sayısı 71, oranı ise (% 45,8) dir.

İl Eğitim Kurulu İçin Modelden Çıkarılması İstenilen Görevliler (üyeler)

"Sivil toplum örgütleri temsilcileri"nin il eğitim kurulu'ndan çıkarılmasını isteyen eğitim yöneticisi ve denetçisi 12 (% 15,4), kamu yöneticisi 4 (% 15,4), yerel yönetici 1 (% 3,7), toplam 17 (% 11,0) yönetici, aşağıdaki gerekçeleri ileri sürmüşlerdir;

Tablo 3
Deneklerin İl Eğitim Kurulu'nun Yapısına İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki üyeler yeterlidir	41	52,6	-	-	14	51,9	16	66,7	71	45,8
Modelden çıkarılması istenilen üyeler										
1. Vali ya da yardımcısı.	10	12,8	-	-	-	-	-	-	10	6,5
2. Belediye Başkanı ya da yardımcısı.	9	11,5	-	-	-	-	5	20,8	15	9,7
3. Bu kurulca seçilen İl Eğitim Müdürü.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. İlçe Eğitim Müdürleri temsilcileri.	1	1,3	-	-	-	-	-	-	1	0,6
5. Okul aile birliği başkanları temsilcileri.	1	1,3	1	3,8	1	3,7	-	-	3	1,9
6. Sivil toplum örgütleri temsilcileri.	12	15,4	4	15,4	1	3,7	-	-	17	11,0
7. Öğretmen sendikaları temsilcileri.	10	12,8	4	15,4	10	37,0	1	4,2	25	16,1
8. Okul müdürleri temsilcileri.	1	1,3	1	3,8	1	3,7	-	-	3	1,9
9. Özel öğretim okulları temsilcileri.	2	2,6	1	3,8	1	3,7	-	-	4	2,6
Modele eklenmesi istenilen üyeler										
1. Müftü.	3	3,8	-	-	1	3,7	-	-	4	2,6
2. Emekli eğitimciler.	1	1,3	-	-	-	-	-	-	1	0,6
3. İktidar partisi il başkanı.	1	1,3	-	-	-	-	-	-	1	0,6
4. Üniversite öğretim üyesi.	2	2,6	-	-	3	11,6	-	-	5	3,2
5. İl sağlık müdürü.	1	1,3	3	11,5	2	7,4	-	-	6	3,9
6. İl genel meclisi üyeleri.	-	-	16	61,5	5	19,2	-	-	21	13,5
7. Kurul, Milli Eğitim Komisyonu olarak, il özel idarelerinin il genel meclisi bünyesinde alt komisyonu olarak düzenlenmelidir.	-	-	3	11,5	-	-	-	-	3	1,9
8. Kurul, Milli Eğitim Komisyonu olarak değiştirilmeli ve bir danışma birimi olarak düşünülmelidir.	-	-	3	11,5	1	1	-	-	4	2,6

- *Kalabalık kurullarda, üyelerin çokluğu nedeniyle karar almak ve çoğunluğu sağlamak güçtür. Bu durum zaman ve işgücü kaybına neden olur.*
- *Eğitimci olmayanların, eğitim kurullarında alınacak kararlara katkıları olmaz.*

Demokrasinin yeterince özümsemediği toplumlarda, çoğulculuk ve katılımcılığın sıkıntılarından söz edilmesi doğaldır. Toplumların, zaman içerisinde demokrasiyi yaşayarak özümseyecekleri, yaşanmadan demokrasi kültürü ve bilincinin oluşmasının güç olduğu bilinmektedir.

"Öğretmen sendikaları temsilcileri"nin il eğitim kurulu üyeliğinden çıkarılmasını isteyen eğitim yöneticisi ve denetçisi 10 (% 12,8), kamu yöneticisi 4 (% 15,4), yerel yönetici 10 (% 37,0), öğrenci velisi 1 (% 4,2) toplam 25 (% 16,1) denek, gerekçe olarak;

- *Günümüze değin, öğretmen sendikaları çağdaş sendika görünümü sergilememiş, sorunların çözümüne ilişkin çabada bulunmamıştır,*
- *Öğretmen sendikaları, ideolojik kavga yapılan dernekler olmanın ötesine geçememiştir. Bu sendikalar, kurullarda görev aldıklarında aynı davranışı sergileyerek kurulların işleyişini güçleştirir.*

Örgütlü toplum, demokrasinin tüm kurum ve kurallarının işlediği ülkelerde varolabilir. Öğretmen sendikaları temsilcilerinin belirtilen gerekçelerle kurullardan çıkarılmak istenmesi, örgütlü toplum ve demokrasi bilincinin yeterince oluşmamasının sonucudur. Kamu yöneticilerinin karşı

çıkmalarının nedeni, örgütlü meslek kuruluşlarının kamu hizmetlerini aksatabileceği kaygısından kaynaklanabilir.

İl Eğitim Kurulu İçin Modele Eklenilmesi İstenilen Görevliler (üyeler)

Kamu yöneticisi 16 (% 61,5) ve yerel yönetici 5 (% 19,2), toplam 21 (% 13,5) denek, il genel meclisi üyelerinin, kurulun adının "Milli Eğitim Komisyonu" olarak değiştirilmesi koşuluyla, il eğitim kurulu'nda görev almasını önermişlerdir.

Kamu yöneticileri, seçimle göreve gelen il genel meclisi üyelerinin, il eğitim kurulunda görev almalarının istemeleri doğaldır. Kurulun adının "milli eğitim komisyonu" olarak değiştirilmesinin önerilmesi, kurulun il özel idarelerine bağlı komisyon olarak çalıştırılmak istenmesinden kaynaklanabilir.

İl Eğitim Kurulunun Görevleri

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin, sınanan modelde il eğitim kurulu'nun görevlerine ilişkin yanıtları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 49 (% 62,8), kamu yöneticisi 7 (% 26,9), yerel yönetici 13 (% 48,1), öğrenci velisi 24 (% 100), toplam 93 (% 60,0) denek, il eğitim kurulu'nun sınanan modelde belirtilen görevlerini yeterli bulmaktadır.

Tablo 4

Deneklerin İl Eğitim Kurulu'nun Görevlerine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki görevler yeterlidir	49	62,8	7	26,9	13	48,1	24	100	93	60,0
Modelden çıkarılması istenilen görevler										
1. Yükseköğretim dışında kalan her düzeydeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının açılışına izin vermek.	-	-	1	3,8	-	-	-	-	1	0,6
2. Bu kurumların yönetmeliklerini, milli eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun biçimde hazırlamak.	1	1,3	1	3,8	1	3,7	-	-	3	1,9
3. Eğitim personeli için standartlar belirlemek.	3	3,8	1	3,8	-	-	-	-	4	2,6
4. İl merkezinde, yükseköğretim kurumları ve özel okullar dışında kalan tüm okulların müdürlerini seçmek.	1	1,3	7	26,9	-	-	-	-	8	5,2
5. Eğitim denetçilerini seçmek ve atamak.	23	29,5	8	30,8	1	3,7	-	-	32	20,6
6. Öğretmenleri seçmek ve atamak.	2	2,6	9	34,6	-	-	-	-	11	7,1
7. İlçelerin hazırladığı eğitim bütçesini inceleyip desteklemek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Modele eklenmesi istenilen görevler										
1. İl Eğitim bütçesini onaylamak.	2	2,6	-	-	-	-	-	-	2	1,3
2. İl Eğitim Müdürlüğü faaliyet raporlarını inceleyip değerlendirmek.	3	3,8	-	-	-	-	-	-	3	1,9
3. İl genel meclisine bağlı alt komisyon olarak düşünülmesi.	-	-	9	30,8	-	-	-	-	9	5,8
4. Kurul danışma birimi olarak faaliyet göstermeli.	-	-	5	19,2	-	-	-	-	5	3,2
5. Okul binalarının bakım ve donanımını sağlamak.	-	-	4	15,4	-	-	-	-	4	2,6
6. Eğitim işgörenlerinin ücretlerini belirlemek.	-	-	-	-	3	11,5	-	-	3	1,9
7. Eğitim işgörenlerine özel sağlık sigortası yaptırmak.	-	-	-	-	3	11,5	-	-	3	1,9
8. Belediyeye bağlı okulların yöneticilerini BELEK atamalı.	-	-	-	-	7	26,9	-	-	7	4,5

İl eğitim kurulu için modele eklenilmesi istenilen görevler, bu görevleri isteyenlerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

İl Eğitim Kurulu İçin Modelden Çıkarılması İstenilen Görevler

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 23 (% 29,5), kamu yöneticisi 8 (% 30,8), yerel yönetici 1 (% 3,7), toplam 32 (% 20,6) denek, "eğitim denetçilerinin kurul tarafından seçilmesi ve atanması" görüşüne karşı çıkarak;

- *Eğitim hizmetlerinin denetiminin, Eğitim Bakanlığınca ve Bakanlığın seçip atayacağı denetçilerce yapılmasının uygun olacağı, görüşünü savunmaktalar.*

Bakanlık denetçileri ile sürekli statü mücadelesi yapan ilköğretim denetçilerinin, atamalarının Bakanlıkça yapılmasını istemeleri beklenen bir yanıttı. Anketi yanıtlayan ilköğretim denetçilerinin % 29,5'i il eğitim kurulunca atanmaya karşı çıkarken, Bakanlık adına denetim yapmak istemeleri bu savı doğrular görülmektedir.

İl Eğitim Müdürü'nün Görevleri

Eğitim yöneticisi ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin sınanan modelde il eğitim müdürü'nün görevleri'ne ilişkin yanıtları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 68 (% 87,2), kamu yöneticisi 17 (% 65,4), yerel yönetici 27 (% 100), öğrenci velisi 20 (% 83,3) toplam 131 (% 84,5)

Tablo 5

Deneklerin İl Eğitim Müdürü'nün Görevlerine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki görevler yeterlidir	68	87,2	17	65,4	27	100	20	83,3	131	84,5
Modelden çıkarılması istenilen görevler										
1. İl eğitim kurulunun kararlarını uygulamak.	-	-	2	7,7	-	-	-	-	2	1,3
2. İl eğitim müdürlüğünü örgütlemek ve yönetmek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Personel seçimi komisyonlarını kurmak ve işletmek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. İl düzeyinde resmi ve özel okulları denetlemek.	4	5,1	-	-	-	-	-	-	4	2,6
5. İl'in eğitim bütçesini hazırlamak.	5	6,4	2	7,7	-	-	-	-	7	4,5
6. İl'in eğitim sorunlarını çözmek.	2	2,6	5	19,2	-	-	4	16,7	11	7,1
Modele eklenmesi istenilen görevler										
1. İl Milli Eğitim Müdürleri merkezi hükümetin taşra birimi temsilcileri olarak göreve devam etmelidir.	-	-	4	15,2	-	-	-	-	4	2,6
2. Okul inşaat programlarının taslağını hazırlayıp kurula sunmak.	-	-	1	3,8	-	-	-	-	1	0,6

denek, sınanan modelde "il eğitim müdürü'nün görevleri yeterlidir" yanıtını vermiştir.

Sınanan Modelde, il eğitim müdürü'nün görevlerine eklenilmesi ya da görevlerinden çıkarılması istenilenler, isteyenlerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

İlçe Eğitim Kurulu'nun Yapısı

Eğitim yöneticisi ve denetçisi, kamu yöneticisi, yerel yönetici ve öğrenci velilerinin, sınıanan modelde, ilçe eğitim kurulu'nun yapısına ilişkin yanıtları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 41 (% 52,6), kamu yöneticisi 8 (% 30,8), yerel yönetici 14 (% 51,9), öğrenci velisi 10 (% 41,7) toplam 73 (% 47,1) denek, ilçe eğitim kurulu için modelde belirtilen görevlileri (üyeleri) yeterli bulmuştur.

İlçe Eğitim Kurulu İçin Modelden Çıkarılması İstenilen Görevliler

"Sivil toplum örgütleri temsilcileri"nin ilçe eğitim kurulundan çıkarılmasını isteyen eğitim yöneticisi ve denetçisi 12 (% 15,4), kamu yöneticisi 4 (% 15,4), yerel yönetici 1 (% 3,7), toplam 17 (% 11,0) yönetici, aşağıdaki gerekçeleri ileri sürmüşlerdir;

- *Kalabalık kurullarda, üyelerin çokluğu nedeniyle karar almak ve çoğunluğu sağlamak güçtür. Bu durum zaman ve işgücü kaybına neden olur.*
- *Eğitimci olmayanların, eğitim kurullarında alınacak kararlara katkıları olmaz.*

"Öğretmen sendikaları temsilcileri"nin ilçe eğitim kurulu üyeliğinden çıkarılmasını isteyen eğitim yöneticisi ve denetçisi 10 (% 12,8), kamu yöneticisi 4 (% 15,4), yerel yönetici 10 (% 37,0), öğrenci velisi 1 (% 4,2) toplam 25 (% 16,1) denek, gerekçe olarak şu görüşleri ileri sürmüştür;

Tablo 6

Deneklerin İlçe Eğitim Kurulu'nun Yapısına İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki üyeler yeterlidir	41	52,6	8	30,8	14	51,9	10	41,7	73	47,1
Modelden çıkarılması istenilen üyeler										
1. Kaymakam,	10	12,8	-	-	-	-	-	-	10	6,5
2. Belediye Başkanı ya da yardımcısı,	9	11,5	-	-	-	-	5	20,8	14	9,0
3. Bu kurulca seçilen İlçe Eğitim Müdürü,	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Okul aile birliği başkanları temsilcileri,	1	1,3	1	3,8	1	3,7	-	-	3	1,9
5. Okul müdürleri temsilcileri,	1	1,3	1	3,8	1	3,7	-	-	3	1,9
6. Öğretmen sendikaları temsilcileri,	10	12,8	4	15,4	10	37,0	1	4,2	25	16,2
7. Sivil toplum örgütleri temsilcileri,	12	15,4	4	15,4	1	3,7	-	-	17	11,0
8. Köy muhtarlarının temsilcisi	15	19,2	3	11,5	1	3,7	6	25,0	25	16,1
Modele eklenmesi istenilen üyeler										
1. Müftü.	3	3,8	-	-	1	3,7	-	-	4	2,6
2. Emekli eğitimci.	1	1,3	-	-	-	-	-	-	1	0,6
3. İktidar partisi ilçe başkanı.	1	1,3	-	-	-	-	-	-	1	0,6
4. İlçe sağlık grup başkanı.	1	1,3	3	11,5	2	7,4	-	-	6	3,9
5. İlçeden seçilmiş İl Genel Meclisi Üyeleri ve Temsilcileri.	-	-	8	30,8	-	-	-	-	8	5,2
6. İlçe Özel idareleri (şayet yasal düzenleme ile oluşturulursa) bünyesinde İlçe Genel Meclisinin Alt Komisyonu olarak düzenmeli ve görev yapmalıdır.	-	-	3	11,5	-	-	-	-	3	1,9
7. İlçe Eğitim Kuruluna gerek yok, İl Eğitim Kuruluna ilçelerden temsilciler seçilebilir.	-	-	2	7,7	-	-	-	-	2	1,3

- *Günümüze değin, öğretmen sendikaları çağdaş sendika görünümü sergileyememiş, sorunların çözümüne ilişkin çabada bulunamamıştır,*
- *Öğretmen sendikaları, ideolojik kavga yapılan dernekler olmanın ötesine geçememiştir. Bu sendikalar, kurullarda görev aldıklarında aynı davranışı sergileyerek kurulların işleyişini güçleştirir.*

İl eğitim kurulunda olduğu gibi burada da benzer gerekçeler ileri sürülmüştür. İlçe eğitim kurulları için de aynı yargıda bulunulabilir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 15 (% 19,2), kamu yöneticisi 3 (% 11,5), yerel yönetici 1 (% 3,7), öğrenci velisi 6 (% 25,0) toplam 25 (% 16,1) denek, "köy muhtarları temsilcisi" nin kurulda görev almasını istememiştir. Köy halkının oylarıyla göreve gelen ve köy okulunun sorunlarını herkesten daha iyi bileceği sanılan muhtarların, kuruldan çıkarılmak istenmesinin gerekçesi belirtilmemiştir.

Köy muhtarlarının eğitim düzeyinin düşük olması, kurul tarafından görevlendirilecek olanlarla, kurulda görev alan diğer üyelerin, karşı çıkmalarına neden olabilir. Öğrenci velilerinin % 25'nin karşı olmaları da, aynı gerekçeyle açıklanabilir.

İlçe Eğitim Kurulu için modele eklenilmesi istenilen görevliler, bu görevlileri isteyenlerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevleri

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin, sınanan modelde ilçe eğitim kurulu'nun görevlerine ilişkin yanıtları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Deneklerin İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevlerine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki görevler yeterlidir	55	70,5	4	15,4	21	77,8	24	100	95	61,3
Modelden çıkarılması istenilen görevler										
1. İl Eğitim Kurulu'nun kararlarını yürütmek.	2	2,6	-	-	-	-	-	-	2	1,3
2. İlçe'deki eğitim kurumlarının öğretim takvimini hazırlamak.	-	-	-	-	1	3,7	-	-	1	0,6
3. İlçe eğitim müdürünü seçmek.	6	7,7	7	26,9	-	-	-	-	13	8,4
4. İlçe eğitim yöneticilerini seçmek.	11	14,1	3	11,5	-	-	-	-	14	9,0
5. Okul müdürlerini seçmek.	8	10,3	6	23,1	-	-	-	-	14	9,0
6. İlçenin ve bağlı köylerinin eğitim bütçelerini hazırlamak.	3	3,8	3	11,5	8	29,6	-	-	14	9,0
Modele eklenmesi istenilen görevler										
1. Kurul danışma birimi olarak faaliyet göstermeli	-	-	5	19,2	-	-	-	-	5	3,2
2. Okul inşaat programları teklifini hazırlamak	-	-	1	3,8	-	-	-	-	1	0,6

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 55 (% 70,8), kamu yöneticisi 4 (% 15,4), yerel yönetici 21 (% 77,8), öğrenci velisi 24 (% 100), toplam 95 (% 67,1) denek, ilçe eğitim kurulu'nun görevlerini yeterli bulmaktadır.

İlçe eğitim kurulu'nun görevlerinden çıkarılması ya da görevlerine eklenilmesi istenilenler, isteyenlerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevleri

Eğitim yönetici ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel Yöneticiler ve öğrenci velilerinin sınıanan modelde, ilçe eğitim müdürü'nün görevleri'ne ilişkin yanıtları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8

Deneklerin İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevlerine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki görevler yeterlidir	65	83,3	13	50,0	27	100	22	91,7	127	81,9
Modelden çıkarılması istenilen görevler:										
1. İlçe eğitim kurulunun kararlarını uygulamak.	-	-	3	11,5	-	-	-	-	3	1,9
2. İlçe eğitim müdürlüğünü örgütlemek, işletmek ve yönetmek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. İlçe düzeyinde tüm eğitim kurumlarını denetlemek,	5	6,4	-	-	-	-	-	-	5	3,2
4. İlçenin eğitim sorunlarını çözmek.	9	11,5	2	7,7	-	-	2	8,3	13	8,4
Modelle eklenmesi istenilen görevler										
1. İlçe milli eğitim müdürleri hükümetin taşra birimi temsilcileri olarak il milli eğitim müdürlüğüne bağlı göreve devam etmelidirler.	-	-	11	42,3	-	-	-	-	11	7,1

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 65 (% 83,3), kamu yöneticisi 13 (% 50,0), yerel yönetici 27 (% 100), öğrenci velisi 22 (% 91,7) toplam 127 (% 81,9) denek, sınanan modelde "ilçe eğitim müdürü'nün görevleri yeterlidir" yanıtını vermiştir.

İlçe eğitim müdürü'nün görevlerinden çıkarılması ya da görevlerine eklenilmesi istenilenler, isteyenlerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevleri

Eğitim yöneticisi ve denetçisi, kamu yöneticisi, yerel yönetici ve öğrenci velilerinin, sınanan modelde, belediye eğitim kurulu'nun görevlerine ilişkin yanıtları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9

Deneklerin Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevlerine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Modeldeki görevler yeterlidir	56	71,8	17	65,4	7	25,9	24	100	104	67,1
Modelden çıkarılması istenilen görevler:										
1. Yetişkinlerin eğitimi programlarını hazırlayıp uygulamak.	12	15,4	-	-	-	-	-	-	12	7,7
2. Çıraklık eğitimi hizmetlerini sunmak.	15	19,2	-	-	-	-	-	-	15	9,7
3. Belediyenin düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin programlarını hazırlamak.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Okulların düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklere katkı sağlamak.	1	1,3	-	-	-	-	-	-	1	0,6
Modele eklenmesi istenilen görevler										
1. Belediye eğitim kurulunun oluşturulmasına gerek yoktur. Halk eğitimi ve çıraklık eğitimi hizmetleri il eğitim kurulunca yürütülmeli, belediyeler destek sağlamalıdır.	-	-	9	34,6	1	3,7	-	-	10	6,5
2. Kreş, gündüz bakımevleri ve özürliülere yönelik eğitim hizmetleri belediyelerce sağlanmalıdır.	5	6,4	-	-	19	70,4	-	-	24	15,5

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 56 (% 71,8), kamu yöneticisi 17 (% 65,4), yerel yönetici 7 (% 25,9), öğrenci velisi 24 (% 100) toplam 104 (% 67,1) denek, belediye eğitim kurulu için modelde belirtilen görevleri yeterli bulmuştur.

Belediye Eğitim Kurulu için modelden çıkarılması istenilen görevler, bu görevleri isteyen deneklerin oranı % 10'u geçmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

Belediye Eğitim Kurulu İçin Modele Eklenilmesi İstenilen Görevler

Eğitim yönetici ve denetçileri 5 (% 6,4), yerel yöneticiler 19 (% 70,4) toplam 24 (% 15,5) denek, aşağıdaki görevlerin modele eklenilmesini önermiştir;

- *İlköğretim okullarının, olanakları ve koşulları uygun olan belediyeye bağlanması ve pilot uygulamalardan sonra yaygınlaştırılması.*
- *Kreş, gündüz bakımevi ve özürülere yönelik eğitim hizmetlerinin belediyelerce sunulması,*

Bir kamu kuruluşu olan belediyelerin eğitim hizmetlerini, özellikle zorunlu ve devlet okullarında parasız olan ilköğretim hizmetlerinin sunumunu üstlenmeleri devletin yükünü hafifleteceğinden düşünülebilir. Ancak, deneklerin de belirttiği gibi, olanakları ve koşulları uygun, yeniden yapılandırılmış belediyeler bu görevi üstlenebilir. Yeterli olanakları ve uygun koşulları olmayan belediyelere bu görevlerin verilmesi sıkıntılara neden olabilir. İlk aşamada belediyeler, ilköğretim okullarına olanakları ölçüsünde yardımda bulunabilir.

Eğitim yönetici ve denetçilerinin, kamu yöneticilerinin, yerel yöneticilerin ve öğrenci velilerinin sınıanan modelde "okul yapımı için gerekli arsaların belediyelerce sağlanması"na ilişkin yanıtları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 73 (% 93,6), kamu yöneticisi 14 (%53,8), yerel yönetici 27 (% 100), öğrenci velisi 24 (% 100) toplam 138 (%89,0)

Tablo 10
Deneklerin Okul yapımı için Gerekli Arsaların Belediyelerce
Sağlanmasına İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygundur	73	93,6	14	53,8	27	100	24	100	138	89,0
Uygun Değildir	5	6,4	12	46,2	-	-	-	-	17	11,0

denek, sınanan modelde "okul yapımı için gerekli arsaların belediyelerce sağlanması" uygundur yanıtını vermiştir.

Okul yapımı için gerekli arsaların belediyelerce sağlanmasını uygun görmeyen eğitim yöneticisi ve denetçisi 5 (% 6,4), kamu yöneticisi 12 (% 46,2), toplam 17 (%11,0) denek, aşağıdaki gerekçeleri ileri sürmüştür.

- *Belediyelerin gücünü aşabilir,*
- *Kırsal alanda belediye yetkili değildir, görev alanı dışına çıkartılmış olur.*
- *Politik baskılar hizmeti engeller ya da amacından uzaklaştırabilir.*

Karar organları halk tarafından seçilen ve özerk kuruluş olan belediyelerin, kendilerine özgü özel bütçeleri vardır. Eklenecek eğitim hizmetleri ve arsa temini için ek yasal düzenlemeler yapılarak sorunlar çözülebilir.

Okul Müdürü'nün Görevleri

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin, sınanan modelde okul müdürü'nün görevlerine ilişkin yanıtları Tablo 11 ve Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 11

**Deneklerin Yardımcı Hizmetler Personelinin Okul Müdürlerince
Belirlenmesi ve İşe Alınmasına İlişkin Görüşleri**

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygundur	66	84,6	17	65,4	18	66,7	18	75,0	119	76,8
Uygun Değildir	12	15,4	9	34,6	9	33,3	6	25,0	36	23,2

Tablo 12

**Deneklerin İşgörenlerin, Yetiştirme, Özlük İşleri ve Görevden Ayırma
İşlemlerinin Okul Müdürlerince Yapılmasına İlişkin Görüşleri**

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygundur	63	80,8	16	61,5	27	100	18	75,0	124	80,0
Uygun Değildir	15	19,2	10	38,5	-	-	6	25,0	31	20,0

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 66 (% 84,6), kamu yöneticisi 17 (% 65,4), yerel yönetici 18 (% 75,0), öğrenci velisi 18 (% 75,0) toplam 119 (% 76,8) denek, "yardımcı hizmet personeli'nin okul müdürünce belirlenmesi ve işe alınması"na, olumlu yanıt vermiştir.

Belirlenen görevi, okul müdürü için uygun bulmayan 36 (% 23,2) denek, "*nüfusu az yerleşim birimlerinde, personel alımında kayırmalar olabileceği*"ni savunarak, bu görevin "*eğitim kurulları*"na verilmesini önermiştir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 63 (% 80,8), kamu yöneticisi 16 (% 61,5), yerel yönetici 27(% 100), öğrenci velisi 18 (% 75,0) toplam 124 (% 80,0) denek, "işgörenlerin, yetiştirme (adaylıkta, işbaşında), özlük işleri (ödemeler, izin, yükseltme, ödül-ceza, sicil, sağlık, askerlik) ve görevden ayırma (yer değiştirme, emeklilik, istifa, ölüm) işlemlerinin okul müdürünce yapılması"na, olumlu yanıt vermiştir.

Okul müdürleri için bu görevleri uygun bulmayan 31 (% 20,0) denek, gerekçe olarak, *"okul müdürlerinin bu görevleri yapabilecek yeterlikte olmadıkları"*nı ileri sürmüşlerdir.

İşgörenlerin işe alınması, yetiştirilmesi, özlük işleri ve görevden ayrılması işlemlerinin okul müdürlerince yapılmasına karşı çıkan denekler, okul müdürlerini bu konularda yeterli görmediklerini belirtmektedirler. Sınanan modeldeki okul müdürü niteliği ile halen görev yapan okul müdürlerinin niteliği farklıdır. Karşı çıkan deneklerin (% 20,0), halen görev yapan müdürleri düşünerek, bu görevlerin okul müdürlerine verilmesine karşı çıktıkları sanılmaktadır.

Zorunlu Derslerin Programlarının Eğitim Bakanlığınca Hazırlanması

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin, sınanan modelde *"zorunlu derslerin programlarının eğitim bakanlığınca hazırlanması ve gerçekleşme düzeyinin yıl sonunda ülke genelinde yapılacak sınavlarla test edilmesi"*ne ilişkin yanıtları Tablo 13'de gösterilmiştir.

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 48 (% 61,5), kamu yöneticisi 18 (% 69,2), yerel yönetici 14 (% 51,9), öğrenci velisi 18 (% 75,0) toplam 98 (% 63,8) denek, *"zorunlu derslerin programlarının eğitim bakanlığınca hazırlanması*

Tablo 13

Deneklerin Zorunlu Derslerin Programlarının Eğitim Bakanlığınca Hazırlanması ve Gerçekleşme Düzeyinin Yıl Sonunda Ülke Geneline Yapılan Sınavlarla Test Edilmesine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygundur	48	61,5	18	69,2	14	51,9	18	75,0	98	63,2
Uygun Değildir	30	38,5	8	30,8	13	48,1	6	25,0	57	36,8

ve gerçekleşme düzeyinin yıl sonunda ülke genelinde yapılacak sınavlarla test edilmesi"ne, olumlu yanıt vermiştir.

Belirtilen göreve olumsuz yanıt veren 57 (% 36,8) denek, *"yerel yönetim odaklı eğitim sisteminde, seçmeli derslerde olduğu gibi, zorunlu derslerin programlarının da eğitim kurullarınca hazırlamasının uygun olacağı"*nı ileri sürerek, *"Bakanlık genel amaçları ve ilkeleri belirlemeli ve uygulamaları denetlemeli"* önerisinde bulunmuştur.

Ders Kitaplarının Dersi Okutacak Öğretmenlerce Seçilmesi

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin, sınanan modelde *"ders kitaplarının dersi okutacak öğretmenlerce seçilmesi"*ne ilişkin yanıtları Tablo 14'de gösterilmiştir.

Eğitim yönetici ve denetçisi 44 (% 56,4), kamu yöneticisi 9 (% 34,6), yerel yönetici 24 (% 88,9), öğrenci velisi 24 (% 100) toplam 101 (% 65,2) denek, "ders kitaplarının dersi okutacak öğretmenlerce seçilmesi"ne, olumlu yanıt vermiştir.

Tablo 14
Deneklerin Ders Kitaplarının Dersi Okutacak Öğretmenlerce
Seçilmesine İlişkin Görüşleri

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygundur	44	56,4	9	34,6	24	88,9	24	100	101	65,2
Uygun Değildir	34	43,6	17	65,4	3	11,1	-	-	54	34,8

Ders kitaplarının, dersin öğretmenince seçilmesine 54 (% 34,8) denek "uygun değildir" yanıtını vermiştir. Bu yanıtı veren deneklerin gerekçe ve önerileri şunlardır:

- *Kitap seçimini il ya da ilçe eğitim kurulları yapmalıdır,*
- *Eğitimde belli bir standardı yakalamak güçleşir,*
- *Öğretmen ticari çıkar ilişkilerine girebilir,*
- *Öğretmenler, Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği kitaplar arasından seçim yapmalıdır,*
- *Mevcut uygulama devam etmelidir.*

Eğitim Örgütünün Bütçesi

Eğitim yöneticileri ve denetçileri, kamu yöneticileri, yerel yöneticiler ve öğrenci velilerinin, sınıanan modelde "eğitim örgütlerinin finans kaynaklarının, il özel idarelerinin belirleyeceği oranlarda genel bütçeden, belediye meclisince belirlenen belediye bütçesinden, eğitim kurullarının belirleyeceği oranlarda

Tablo 15

**Deneklerin Eğitim Örgütlerinin Finans Kaynaklarının
İl Özel İdarelerinin Belirleyeceği Oranlarda Genel Bütçeden
Belediye Meclisince Belirlenen Belediye Bütçesinden
Eğitim Kurullarının Belirleyeceği Oranlarda Öğrenci Velilerinden Alınan Pay
ve Okulun Özel Gelirlerinden Oluşmasına İlişkin Görüşleri**

Denek Grupları Denek Yargıları	Eğitim Yönetici ve Denetçileri (N = 78)		Kamu Yöneticileri (N = 26)		Yerel Yöneticileri (N = 27)		Veliler (N = 24)		Toplam (N = 155)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygundur	73	93,6	8	30,8	27	100	24	100	132	85,2
Uygun Değildir	5	6,4	18	69,2	-	-	-	-	23	14,8

öğrenci velilerinden alınan pay ve okulun özel gelirlerinden oluşması"na ilişkin yanıtları Tablo 15'de gösterilmiştir.

- Eğitim yönetici ve denetçileri 73 (% 93,6), kamu yöneticileri 8 (% 30,8), yerel yönetici 27 (% 100), öğrenci velisi 24 (% 100) toplam 132 (% 85,2) denek, "eğitim örgütlerinin finans kaynaklarının, il özel idarelerinin belirleyeceği oranlarda genel bütçeden, belediye meclisince belirlenen belediye bütçesinden, eğitim kurullarının belirleyeceği oranlarda öğrenci velilerinden alınan pay ve okulun özel gelirlerinden oluşması"na, olumlu yanıt vermiştir.

- Eğitim örgütünün bütçesinin modelde önerilen kaynaklardan oluşmasına "uygun değildir" yanıtını veren, toplam 23 (% 14,8) denek şunları önermiştir:

- *İl Genel Meclisince belirlenecek gelirlerden ve genel bütçe payından oluşmalıdır,*
- *Yoksul öğrenci ve velilerin maddi ve manevi sıkıntıya düşmemeleri için önlem alınmalıdır.*
- *Öğrenci velilerinden alınacak pay eğitim kurullarınca; belediye, özel idare ve genel bütçeden ayrılacak paylar ise yasa ile belirlenmelidir,*
- *Belediyelerin kendilerine özgü özel bütçeleri vardır. Eklenecek eğitim hizmetleri için ek yasal gelirleri olmalıdır. Kaynak temini tesadüfe bırakılmamalıdır.*

Eğitim yöneticisi ve denetçisi 2 (% 2,6), kamu yöneticisi 1 (% 3,8) toplam 3 (%1,9) denek, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinin sakıncalı olduğunu ve önerilen modelin tümüyle reddedilmesi gerektiğini belirterek, aşağıdaki gerekçeleri ileri sürmüşlerdir;

- *Yerel yöneticiler yandaşlarına değişik çıkarlar sağlayabilir.*
- *Bölücü akımlar, yerel örgütlerle işbirliği yaparak güçlenebilirler.*
- *Rejimi yıkmaya yönelik çabaları olanların işlerini kolaylaştırır.*

Bunlara ek olarak, iller arası dengesizliklerin doğabileceği ve yeknesaklığın bozulacağı gibi nedenlerden dolayı da, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine karşı çıkanlar olmuştur.

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Türkiye'de eğitim hizmetlerinin üretimine ve sunumuna taraf olanlarla, eğitim hizmetinden yararlananların görüşüne sunulan, "eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine ilişkin model önerisi"ni, grubun % 98'i uygulanabilir bulmuştur.

Grubun % 2'si, eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine tümüyle karşı çıkarak, konunun gündeme getirilmesinin bile sakıncalı olduğunu belirtmiştir. Gerekçe olarak da şu görüşleri ileri sürmüştür:

- Yerel yöneticiler yandaşlarına değişik çıkarlar sağlayabilir.
- Bölücü akımlar, yerel örgütlerle işbirliği yaparak güçlenebilirler.
- Rejimi yıkmaya yönelik çabaları olanların işlerini kolaylaştırır.

Denek grubunun % 69'u, sinanan modeldeki görev ve görevlilerin yeterli olduğunu, bu görev ve görevlilere başka görev ve görevlilerin eklenmesine gerek olmadığını belirtmişlerdir.

Modeli uygulanabilir bulan deneklerin % 29'u, modelin bazı boyutlarında değişiklik yapılmasını önermiştir. Değişiklik isteyenlerin oranı %10'un üstünde ise, bu öneriler değerlendirmeye alınmış, % 10'un altında olanlar değerlendirilmemiştir.

Değiştirilmesi önerilen görev ya da görevliler şunlardır:

- Yurt, kredi ve burs olanaklarıyla desteklenmesi istenilen başarılı öğrencilerin il eğitim kurullarınca saptanması.

- Sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin kurullardan çıkarılması,

- Öğretmen sendikaları temsilcilerinin kurullardan çıkarılarak, yerine öğretmen temsilcilerinin seçilmesi,

- İl genel meclisi üyelerinin kurullarda görevlendirilmesi,

- İlköğretim denetçilerinin Bakanlık tarafından atanması,

- Köy muhtarları temsilcilerinin kuruldan çıkarılması,

- İlköğretim okullarının koşulları ve olanakları uygun belediyelere devredilmesi,

- Kreş, gündüz bakımevi ve özürllülere yönelik eğitim hizmetlerinin belediyelerce sunulması.

- Öğretmenlerin yetiştirilmesi ve atamasının Bakanlıkça yapılması, il emrine verilen öğretmenlerin görev yerlerinin ilde belirlenmesi,

- Taşrada, eğitim hizmetlerinin yürütülmesi, okul binalarının yapım, onarım ve donanımının "il özel idareleri"ne verilmesi,

- Yardımcı personelin il özel idarelerince atanması,

- Modelde önerilen "il ve ilçe eğitim kurulları"nın, alt komisyonlar olarak il özel idaresi bünyesinde kurulması,

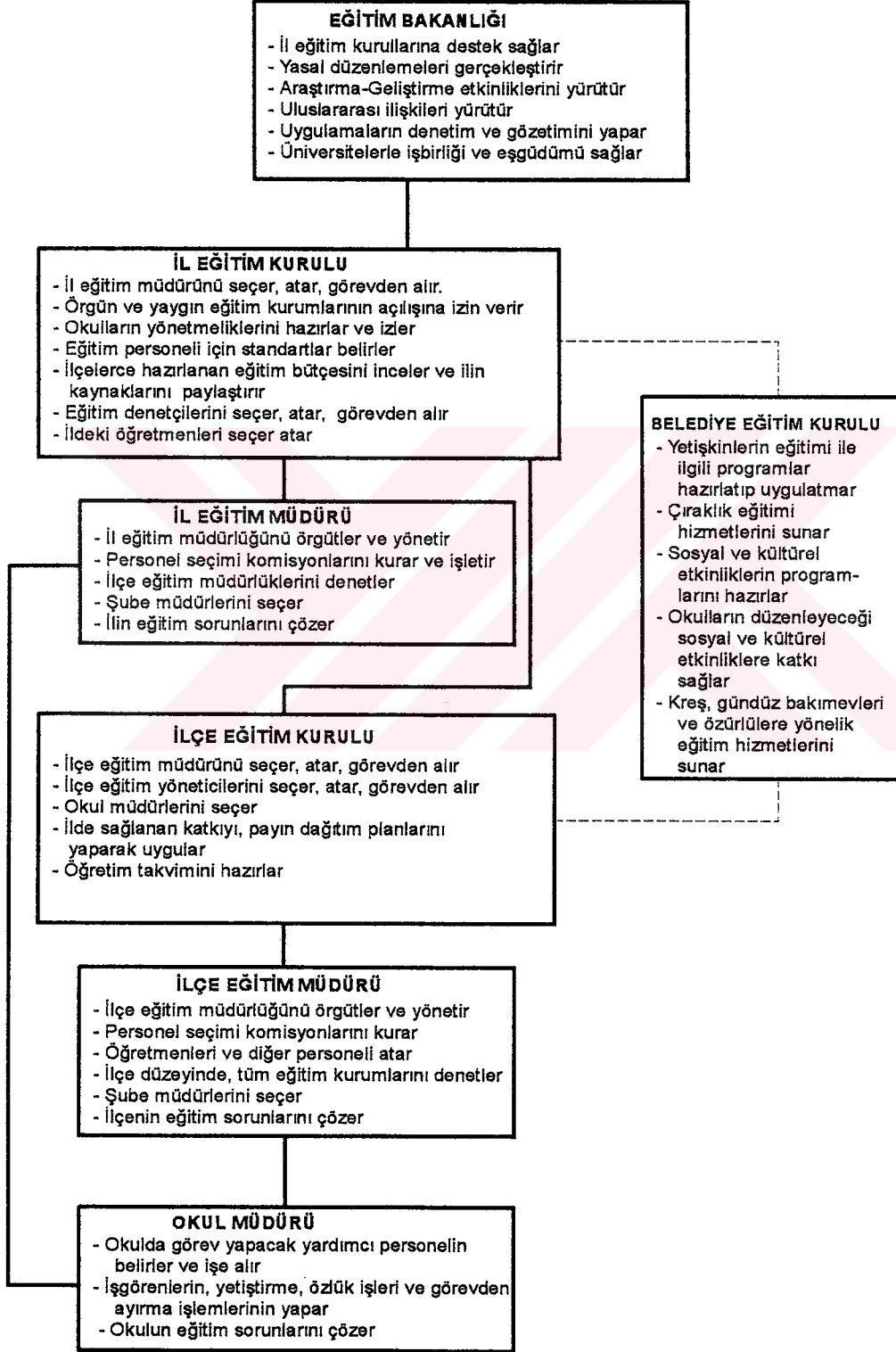
- Yerel yönetimlerin yönetimi ve denetimi altında, il ve ilçe eğitim kurullarına yer verilmesi,

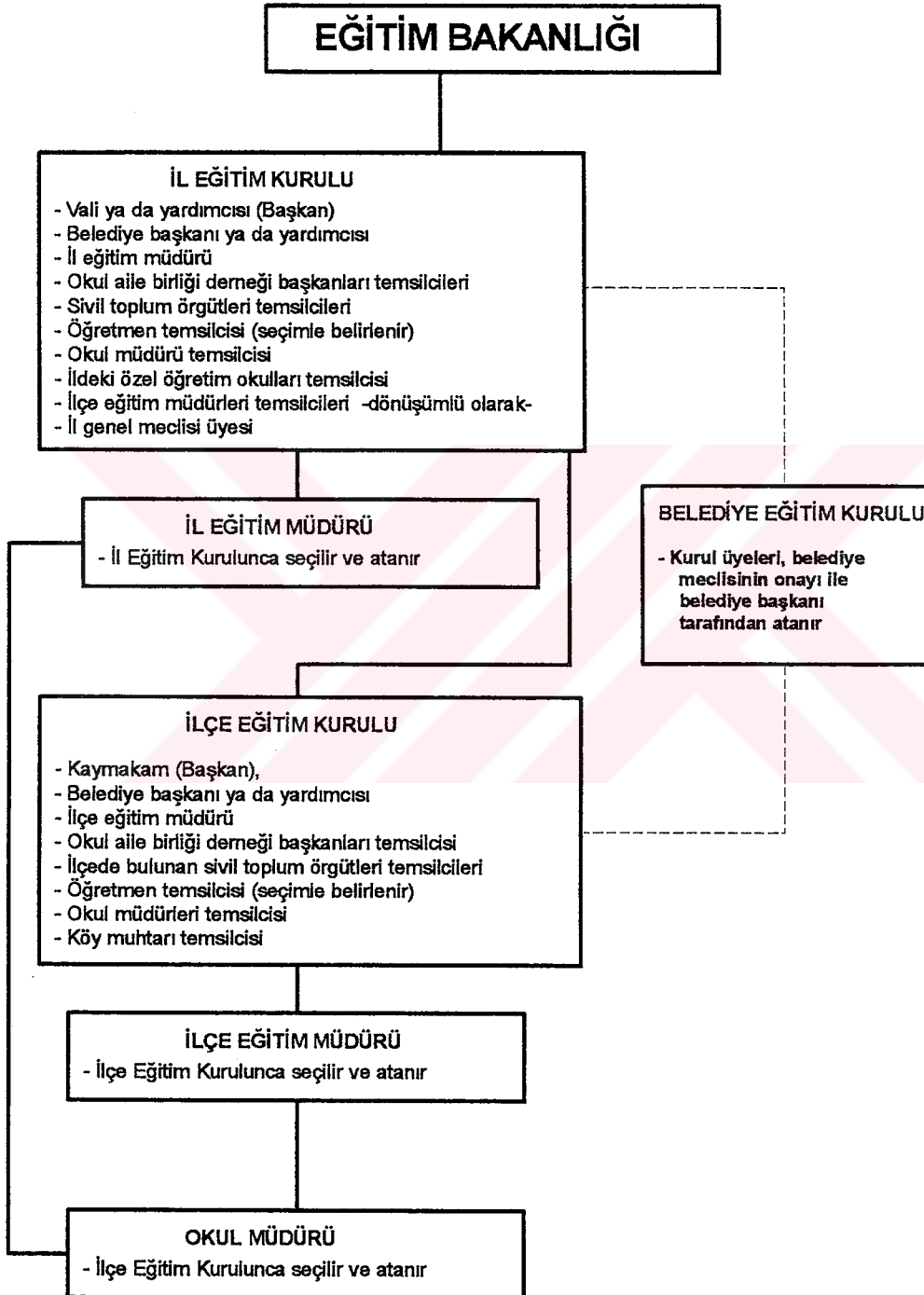
-Eğitim hizmetleri tümüyle, özerk birer kamu kuruluğu olan, karar organları halk tarafından seçilen ve kendilerine özgü bütçeleri olan yerel yönetimlere devredilmeli, yetki ve sorumluluk bu kamu kuruluşlarda olmalı,

Öneriler

1. Model, daha geniş kitlelerle tartışmaya açılmalıdır.
2. İl ve ilçelerdeki tüm yöneticilere ulaştırılarak sınanmalıdır.
3. Modelin uygulanmasına taraf olanlarla karşı olanlar arasında konsensüs (oydaşım) sağlamak amacıyla konferanslar düzenlenmelidir.
4. Araştırma sonuçları da dikkate alınarak, sınanan model Çizelge 2 ve Çizelge 3'deki biçimiyle önerilebilir.

Çizelge 2
Eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesine İlişkin Modelde Görevlerin
Dağılımı

Eğitimde Yerinden Yönetim Modeli (Önerilen Model)

Eğitim Bakanlığı

Eğitim Bakanlığı, ülke düzeyinde eğitimin genel koruyuculuğu ve geliştiriciliğini üstlenmiş olacaktır. Bu kapsamda Bakanlığın görevleri şunlardır:

Eğitim Bakanlığının Görevleri:

1. İl eğitim kurullarına, ilin sosyal, coğrafi, ekonomik ve nüfus (demografik) özellikleri esas alınarak bilgi, para ve malzeme desteği sağlamak,
2. Ulusal düzeyde eğitimle ilgili yasal düzenlemeleri gerçekleştirmek,
3. Araştırma-Geliştirme etkinliklerini yürütmek ve desteklemek,
4. Uluslararası ilişkileri yürütmek,
5. Eğitimin genel amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, uygulamaların denetim ve gözetimini yapmak,
6. Eğitim sisteminin geliştirilmesi, niteliğinin yükseltilmesi, kaynakların en verimli bir biçimde kullanılması ve imkanlardan ortaklaşa yararlanılabilmesi amacıyla üniversitelerle işbirliği ve eşgüdümü sağlamak,

İl Eğitim Kurulu (İLEK)

İlde eğitim yönetiminin en üst organı İl Eğitim Kuruludur. Üye sayısı en az 11 kişidir, ildeki öğrenci sayısına göre bu sayı artar.

İl Eğitim Kurulu'nun Üyeleri:

1. Vali ya da yardımcısı (Başkan) (1),
2. Belediye başkanı ya da yardımcısı (1),
3. İl eğitim müdürü (1),
4. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki okul aile birliği ya da koruma derneği başkanları temsilcileri (onbin öğrenciye kadar bir, sonra her onbin için birer temsilci),
5. Sivil toplum örgütleri (ziraat odaları, sanayi ve ticaret odaları, gönüllü kuruluşlar, dernekler v.b.) temsilcileri (2),
6. Öğretmen temsilcisi (seçimle belirlenir) (2),
7. Okul müdürü temsilcisi (her onbin öğrenci için bir temsilci),
8. İldeki özel öğretim okulları temsilcisi, (her bin özel okul öğrencisi için bir temsilci),
9. İlçe eğitim müdürleri temsilcileri -dönüşümlü olarak- (1),
10. İl genel meclisi üyesi.

İl Eğitim Kurulu'nun Görevleri:

İl düzeyinde;

1. İl eğitim müdürünü seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
2. Yükseköğretim kurumları dışındaki tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarının açılışına izin verir, yönetmeliklerini hazırlar ve izler,
3. Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olacak biçimde, okulların yönetmeliklerini hazırlar ve izler,
4. Eğitim personeli için standartlar belirler,
5. İlçelerce hazırlanan eğitim bütçesini inceler ve ilçelerin sosyal, ekonomik, nüfus özelliklerine göre ilin kaynaklarını paylaştırır,
6. Eğitim denetçilerini seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır,
7. İldeki öğretmenleri seçer ve sözleşmeli olarak atar.

İl Eğitim Müdürü (İLEM)

İldeki eğitimin yönetiminden sorumlu üst kademe yöneticidir. Müdür, il eğitim kurulu tarafından Eğitim Yönetimi bilim dalında en az yüksek lisans yapmış kişiler arasından seçilir. İl Eğitim Kurulu'nun kararlarını uygularlar.

İl Eğitim Müdürü'nün Görevleri:

1. İl eğitim müdürlüğünü örgütler ve yönetir,

2. İl eğitim müdürlüğünün personel seçimi komisyonlarını kurar ve işletir,
3. İlçe eğitim müdürlüklerini denetler,
4. İşgören işleri, öğrenci işleri, işletme işleri ve eğitim işleri ilgili görevleri yerine getiren şube müdürlerini seçer. Şube müdürleri, il eğitim müdürü'ne karşı sorumludurlar,
5. İlin eğitim sorunlarını çözer.

İlçe Eğitim Kurulu (İÇEK)

İlçe düzeyinde eğitim hizmetlerini gerçekleştiren İlçe Eğitim Kurulu, ilçelerin sosyal, coğrafi, ekonomik ve nüfus özelliklerine göre enaz 9 üyeden oluşur.

İlçe Eğitim Kurulu'nun Üyeleri:

1. Kaymakam (Başkan) (1),
2. Belediye başkanı ya da yardımcısı (1),
3. İlçe eğitim müdürü (1),
4. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki okul aile birliği ya da koruma derneği başkanları temsilcisi (üçbin öğrenciye kadar bir, sonra her üçbin öğrenci için birer temsilci),
5. İlçede bulunan sivil toplum örgütleri temsilcileri (1),
6. Öğretmen temsilcisi (seçimle belirlenir) (1),
7. Okul müdürleri temsilcisi (2),
8. Köy muhtarı temsilcisi (1).

İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevleri:

İlçe düzeyinde,

1. İlçe eğitim müdürünü seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
2. İlçe eğitim yöneticilerini seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
3. Okul müdürlerini seçer.
4. İlde sağlanan katkıyı, payın dağıtım planlarını yaparak uygular.
5. Öğretim takvimini hazırlar.

İlçe Eğitim Müdürü (İÇEM)

İlçede, eğitimin yönetiminden sorumlu üst kademe yöneticidir. İlçe eğitim kuruluca, eğitim yönetimi denetimi bilim dalından mezun, enaz yüksek lisans öğrenimi görmüş adaylar arasından seçilir. İl ve ilçe eğitim kurullarının aldığı kararları uygular.

İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevleri:

1. İlçe eğitim müdürlüğünü örgütler ve yönetir,
2. Personel seçimi komisyonlarını kurar, öğretmenleri ve diğer personeli atar.
3. İlçe düzeyinde, tüm eğitim kurumlarını denetler,

4. İşgören işleri, öğrenci işleri, işletme işleri ve eğitim işleri ile ilgili görevleri yerine getiren şube müdürlerini seçer. Şube müdürleri İlçe eğitim müdürüne karşı sorumludur,
5. İlçenin eğitim sorunlarını çözer.

Okul Müdürü

Okul müdürü, "yöneticilik formasyonu"na sahip kişiler arasından ilçe eğitim kurullarınca seçilir (merkeze bağlı okulların müdürü il eğitim kurullarınca seçilir). Eğitim yönetimi bilim dalında yüksek lisans ya da doktora yapanlar tercih edilir.

Okul Müdürü'nün Görevleri:

1. Okulda görev yapacak yardımcı personelin belirler ve işe alır,
2. İşgörenlerin, yetiştirme, özlük işleri ve görevden ayırma işlemlerinin yapar,
3. Okulun eğitim sorunlarını çözer.

Belediye Eğitim Kurulu (BELEK)

İl ve ilçelerde eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde yardımcı bir kuruldur. Kurul üyeleri, belediye meclisinin onayı ile belediye başkanı tarafından atanır. İl ya da ilçelerin sosyal, coğrafi ve ekonomik özelliklerine göre 3 ya da 5 üyeden oluşan kurulun kararları, il ya da ilçe eğitim kurulunun onayından sonra uygulanır.

Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevleri:

1. Yetişkinlerin eğitimi ile ilgili programlar hazırlayıp uygulamak,
2. Çıraklık eğitimi hizmetlerini sunmak,
3. Belediyenin düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin programlarını hazırlamak,
4. Okulların düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklere katkı sağlamak,
5. Kreş, gündüz bakımevleri ve özürllürelere yönelik eğitim hizmetlerini sunmak,

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, Aytaç

- 1994 **Teknik ve Toplumsal Yönleriyle Okul Yöneticiliği.**
Ankara: Pegem Yayın No. 10.
- 1995 "2020 Yılında Benim Okulum" Eğitim Yönetimi Dergisi, I,
Mart: 7-21.

AKBULUT, T. Ziyaeddin

- 1995 "Türkiye'de İdarenin Yeniden Yapılanması"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 255-258.

AKDEMİR, Süleyman

- 1995 "Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanmasında Yerinden
Yönetim Merkezi Yönetim Dengesine İlişkin Bir Model
Denemesi"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 190-205.

AKKUTAY, Ülker

- 1996 **Milli Eğitimde Yabancı Uzman Raporları.**
Ankara: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı, Yayın No:2.

AKSOY, Bekir

- 1995 "Yönetimin Etkinleştirilmesinde Yetki Genişliği"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 127-130.

AKYÜZ, Yahya

- 1982 **Türk Eğitim Tarihi.**
Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimler Fakültesi Yayınları No: 114.

ARGYRİS, Chris ve Donald A. Schön

- 1992 **Organizational Learning: A Theory of Action
Perspective.** Addison-Wesley Pub. Comp. Mass.

ARICI, Hüsnü

- 1991 **İstatistik -Yöntemler ve Uygulamalar-**
Ankara: Meteksan A.Ş.

ARSEVEN, Ali D.

- 1993 **Alan Araştırma Yöntemi.**
Ankara: Gül Yayınevi.

AYDIN, Mustafa

- 1991 **Eğitim Yönetimi.**
Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.

BARKÇİN, Fatma

- 1994 "Eğitim Yönetiminde Yetki Devri."
(Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi.

BAŞARAN, I. Ethem

- 1989 **Eğitim Yönetimi.**
Ankara: Gül Yayınevi.
- 1992 **Yönetimde İnsan İlişkileri.**
Ankara: Gül Yayınevi.
- 1993 **Türkiye Eğitim Sistemi.**
Ankara: Gül Yayınevi.

BAŞSOY, Ahmet

- 1990 **Yerel Yönetimlerce Yapılacak Eğitim Öğretim Hizmetleri.**
Kamu Yönetimi Araştırma Projesi, Ankara: TODAİE

BAYLEY, L. Gordon

- 1979 **Local Government - Is It Manageable?**
New York: Pergamon Press.

BİLGİSEVEN, A.Kurtkan

- 1982 **Eğitim Yolu ile Kalkınmanın Esasları.**
İstanbul: Divan Yayınları.

BİLGİN, Nihat

- 1976 "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün Analizi"
(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.
- 1994 **Çağdaş ve Demokratik Eğitim.**
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

BLAIR, George S.

- 1981 **Government at the Grass-Roots.**
California: Palisades Publishers.

BRADENAS, J.

- 1987 **The Politics of Education.**
London: University of Oklahoma Press.

BROWN, J. Daniel

- 1990 **Decentralization and School Based Management.**
U.K.: The Falmer Press.

BURSALIOĞLU, Ziya

- 1973 **Eğitim Yöneticisinin Sistemi Değerlendirmesi.**
Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No. 33.
- 1974 **Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama.**
Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No.42.
- 1994 **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış.**
Ankara: Pegem Yayın No: 9.

CAMPBELL, F., L. Cunningham, O.Nystrand, D.Usdan.

- 1985 **The Organization and Control of American Schools.**
London: Charles & Howell Company.

CANTZEN, Rolf

- 1994 **Daha Az Devlet Daha Çok Toplum.**
(Çev. Veysel Atayman) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

CONYERS, Diana

- 1983 "Decentralization: The Latest Fashion in Development Administration?" Public Administration and Development, 3:97-109.

CUNNINGHAM, William G

- 1982 **Systematic Planning for Educational Change.**
U.S.A.: Mayfield Publishing Company.

ÇAVUŞOĞLU, Yüksel

- 1995 "Genel İdare ve Mahalli İdareler" Yeni Türkiye Dergisi,
IV, Mayıs-Haziran: 259-265.

ÇOLAK, Abdullah

- 1989 "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Yönetimi, Taşra Örgütlenişi,
Görev, Yetki, Sorumluluk ve Sorunların Değerlendirilmesi"
(Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara: TODAİE.

ÇOLAK, Salim

- 1994 "Avrupa'da Yerel Yönetimler"
HAK-İŞ dergisi, s.28, Nisan: 50-51.

ÇOKER, Gülsün

- 1995 "Eğitim Hizmetleri Açısından İl Özel İdaresi ve Yerinden
Yönetim" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),
Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

ÇOKER, Ziya

- 1995a "Merkezden Yönetim İl Sistemi ve Yerel Yönetim Reformu"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 174-189.
- 1995b **Yönetimde Yeniden Yapılanma.**
-Kırsal Yörede Yeni Bir Yönetim Modeli-
20 Mayıs Eğitim, Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı, Ankara

DEMİREL, Özcan

- 1992 **Karşılaştırmalı Eğitim.**
Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.

DPT (Başbakanlık).

- 1991 **Mahalli Hizmetlerin Yerinden Karşılanması.**
Yayın No: DPT 2245-ÖİK 370, Ankara: DPT Basımevi.
- 1994 **1994 Yılı Programı.** Ankara: Başbakanlık Basımevi.

ECEMİŞ, Muzaffer

- 1995 "Ülkemizde Mahalli İdareler ve Bu İdarelerin Yeniden Yapılanması
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 310-315.

EKEN, Musa

- 1995 "21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Kamu Bürokrasisi"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 266-272.

EROĞLU, Hamza

- 1984 **İdare Hukuku**, Ankara.

ERYILDIZ, H. Semih

- 1989 **Yerel Yönetimde Yeniden Yapılanma.**
Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı,
Ankara.

GAY, L.R.

- 1987 **Educational Research.**
Competencies for Analysis and Application.
U.S.A.: Merril Publishing Company.

GERAY, Cevat

- 1995 "Yerel Demokrasi Özerklik ve Halk Katılımı"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 72-75.

GORE, Al

- 1993 **Creating a Government That Works Better & Costs Less.**
Report of National Performance Review,
New York: Times Books.

GÖĞÜSGER, Şevki

- 1995 "Yönetimde Yeniden Yapılanma"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 226-232.

GÖNÜL, Mustafa

- 1995 "Anayasa Yargısı Açısından Yerel Demokrasi"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 54-65.

GÖRMEZ, Kemal

- 1995 "Türkiye'de Yerel Yönetim Reformu Üzerine"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 327-339.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref

- 1989 **Yönetim Hukuku**. Ankara: "S" Yayınları.

GÖZÜBÜYÜK, Ş. ve T. AKILLIOĞLU

- 1992 **Yönetim Hukuku**. Ankara: Turhan Kitapevi.

GÜLÖKSÜZ, Yiğit

- 1995 "Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması ve Yerel Yönetimler"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 131-132.

HAMBLETON, Robin

- 1979 **Policy Planning and Local Government**.
N.J.: Allanhead, Osmun & Co.

HILL, Paul T. and Josephine BONAN

- 1991 **Decentralization and Accountability in Public Education**.
U.S.A.: RAND.

HOY, Wayne K. and Cecil G. MISKEL

- 1991 **Educational Administration**.
Theory, Research, and Practice. U.S.A.: McGraw-Hill, Inc.

KAPTAN, Saim

- 1991 **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**.
Ankara: Bilim Yay.

KARASAR, Niyazi

- 1994 **Bilimsel Araştırma Yöntemi**.
"Kavramlar, İlkeler, Teknikler."
Ankara: 3 A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.

KARATEPE, Şükrü

- 1995 "Türkiye'nin Yönetim Sorunları"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 164-173.

KAYA, Yahya Kemal

- 1979 **Eğitim Yönetimi. "Kuram ve Türkiye'deki Uygulama"**
Ankara: TODAİE
- 1984 **İnsan Yetiştirme Düzenimiz.**
"Politika, Eğitim, Kalkınma" Ankara: Bilim Yay.
- 1989 **İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış.**
Ankara: Bilim Yayınları.

KAZAMİAS, A.

- 1966 **Education and the Quest for Modernity in Turkey.**
London: George Allen & Unwin Ltd.

KELEŞ, İhsan

- 1994 "Yerel Yönetimler ve Demokrasi"
HAK-İŞ, s.28, Nisan:38-41.

KELEŞ, R. ve Fehmi YAVUZ

- 1989 **Yerel Yönetimler.**
Ankara: Turhan Kitabevi.

KELEŞ, Ruşen

- 1994a **Yerinden Yönetim ve Siyaset.**
İstanbul: Cem Yayınevi.
- 1994b **Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim.**
Ankara: Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı.
- 1995 "Yerel Demokrasinin Neresindeyiz?" Yeni Türkiye Dergisi,
IV, Mayıs-Haziran: 66-71.

KOZLU, Cem

- 1996 **Türkiye Mucizesi İçin...Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri.** Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

LAUGLO, J. ve Mc Lean M.

- 1985 **The Control of Education**
London: Heinemann Educational Books.

LEVENT, Ethem

- 1988 "21. Yüzyılı Karşılarlen Milli Eğitimde Yeni Strateji"
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, IV, 1: 1-15.

MARASCUILO, L .A. and R. C. SERLIN

- 1988 **Statistical Methods for the Social and Behavioral Sciences.**
New York: W. H. Freeman and Company.

MARTIN, Roscoe C.

- 1965 **The Cities and the Federal System.**
New York: Atherton Press.

MAWHOOD, Philip

- 1983 **Local Government in the Third World.**
New York: John Wiley and Sons.

MEB

- 1993a **Enformasyon Toplumu ve Eğitim Sistemlerine Etkileri.**
"Türk Eğitim Sistemi Hakkında Yakın Geleceğin
Değerlendirilmesi" Ankara.
- 1993b **Ondördüncü Milli Eğitim Şurası.**
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- 1993c **Kalkınma Planlarında Eğitim.**
Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 1993d **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.**
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- 1994a **Hükümet Programlarında Eğitim.**
Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 1994b "Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi."
(T.B.M.M. Bütçe Görüşmeleri Tutanağı). Ankara.
- 1995 "Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında
Kanun" Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 1996 **Avrupa Birliği Ülkelerini Eğitim Sistemleri.**
(Çev. MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Komisyonu),
Ankara.

NAISBITT, John

- 1994 **Global Paradoks.**
"Büyüyen Dünya Ekonomisinin Güçlenen Küçük Oyuncuları." İstanbul: Sabah Kitapları.

OECD

- 1992 **Turkey: Reviews of National Policies for Education.**
Paris.

ÖZFATURA, Burhan

- 1995 "Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 294-298.

ÖZDAMGACI, Yüksel

- 1987 "Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Merkez Örgütünde Yapısal Değişmeler" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

PEKER, Ömer

- 1995 **Yönetimi Geliştirmenin Sürekliliği.**
Ankara: TODAİE Yayınları, Yayın No: 258.

RAMLER, S.

- 1991 "Global Education for the 21st Century"
Educational Leadership, Vol. 48, number 7.

SENCER, Muzaffer

- 1986 **Türkiye'nin Yönetim Yapısı.**
İstanbul: Alan Yayıncılık.

SENCER, Muzaffer ve Y. SENCER

- 1978 **Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim.**
Ankara: TODAİE, Yayın No.172.

SOLTIS, Jonas F.

- 1988 "Reform or Reformation"
Educational Administration Quarterly, 24:241-245.

SPRING, Joel

- 1989 **American Education.**
-An Introduction to Social and Political Aspects-
New York & London: Longman Inc.

STONER, J. and Charles WANKAEL

- 1986 **Management.**
U.S.A.: Prentice-Hall International, Inc.

TODAİE

- 1967 **Yerinden Yönetim ve Kalkınma.**
(Çev. Seçuk YALÇINDAĞ, Necil ULUSAY) Ankara.
- 1974 **Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP)**
"Tavsiyelerin Uygulanma Durumunu Değerlendirme
Araştırması" Ankara.
- 1991 **Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA)**
Genel Rapor, Ankara.

TOKSÖZ, Fikret

- 1995 "Yerel Yönetim Sistemine Eleştirel Bir Bakış:
Yeni Bir Model Arayışı"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 352-360.

TORTOP, Nuri

- 1983 **Yönetim Bilimi.**
Ankara: "S" Yayınları.

TURAL, Nejla

- 1995a "Kaynak Kullanımı Çerçevesinde Eğitimin Yerinden
Yönetimi" Belediye Dergisi, Cilt 1, Nisan: 19-26.
- 1995b "Eğitim Yönetiminde Yerellşeme Deneyimleri"
Belediye Dergisi, Cilt 2; Temmuz: 5-12.

TUTUM, Cahit

- 1995 "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 133-145.

TÜRKİYE Cumhuriyeti Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

- 1993 **Yerel Yönetimde Başarının Yolları.** İstanbul.

TÜRKİYE Cumhuriyeti Anayasası, 1982.

TÜSİAD

- 1992 **Yerel Yönetimler : Sorunlar ve Çözümler.** İstanbul.
- 1995 **Optimal Devlet:**
"21. Yüzyıl için Yeni Bir Devlet Modeline Doğru."
İstanbul: Yayın No. TÜSİAD - T/95, 2-174.

UNDP

- 1989 **Education and Training in the 1990s**
"Developing Countries' Needs and Strategies" New York.

USLUEL, Yasemin

- 1995 "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Yöneticilerinin
Yerelleşme Konusundaki Görüşleri."
(Yayınlanmamış Doktora Tezi),
Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

ÜNÜSAN, Teoman

- 1995 "Seçilmişler-Atanmışlar"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 27-33.

WEBER, Max

- 1947 **The Theory of Social and Economic Organizations.**
New York: Free Press.

YALÇINDAĞ, Selçuk

- 1990 F.Almanya'da ve Türkiye'de Yerel Yönetimler:
Karşılaştırmalı Bir İnceleme. İstanbul: Friedrich Ebert Vakfı.
- 1993 **Kırsal Kalkınma Projeleri ve Yerel Yönetimler.**
İstanbul: Friedrich Ebert Vakfı.

YAYLA, Yıldızhan

- 1995 "Türkiye İdaresinin Yeniden Yapılanması Üzerine Bazı
Gözlemler"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 120-126.

YAZICIOĞLU, Recep

1995a **Bu Sistem Değişmeli** "Alternatif Bir Yaklaşım."
Erzurum : Birey Yayıncılık, Yayın No: 6.

1995b "Demokratik Katılım ve Yeniden Yapılanma"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 34-49.

YENİŞEN, Rıdvan

1995 "Türkiye'de İdarenin Yeniden Düzenlenmesi"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 158-160.

YILDIRIM, Selahattin

1993 **Yerel Yönetim ve Demokrasi.** İstanbul: IULA-EMME

YILMAZ, Aytekin

1995 "Yönetimi Geliştirme ve Reform Yapılabilirlik Sorunlar ve Sınırlar"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 208-212.

YÜKSEL, Alaaddin

1995 "İl Sistemi ve Devletin Yeniden Yapılanması"
Yeni Türkiye Dergisi, IV, Mayıs-Haziran: 251-254.

EK-1:

TÜRKİYE'DE
EĞİTİM HİZMETLERİNİN YERELLEŞMESİ
-Bir Model Önerisi-

Araştırma Anketi

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ankara
Ocak, 1997

Sayın,

Türkiye'de eğitim sorunlarının önemli bir bölümünün yönetimin merkeziyetçi yapısından kaynaklandığı görüşü politikacılar, bilim adamları ve eğitimcilerce sıkça dile getirilmektedir.

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesine yönelik bir eğitim yönetimi modelinin geliştirilmesi aşamasında sizlerin görüş ve düşüncelerine gereksinim vardır.

Ekli sayfaları izleyerek, düşünce ve önerilerinizi yansıtan seçenekleri işaretlemeniz araştırmacının beklentisidir.

Ayırdığınız zaman ve değerli katkılarınız için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Kemal KÖKSAL

Adres: G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bil. Böl. Öğr. Görevlisi

Teknikokullar / ANKARA

Tel: 0 (312) 212 84 25 (ev).

0 (312) 212 64 70 / 3822

EĞİTİM HİZMETLERİNİN YERELLEŞMESİNDE ÖRGÜTSEL YAPI

Eğitimin yerelleşmesinde amaç, halkın beklentisi olan nitelikli -kaliteli- eğitim hizmetini demokratik bir ortamda üretilip sunmaktır. Tanımlanan (belirlenen) bu amacın gerçekleştirilmesi uygun bir örgüt yapısını zorunlu kılmaktadır.

Aşağıda, eğitimin yerelleşmesini olanaklı kılacak bir model yapısı verilmiştir. Bu modele ilişkin görüşlerinizi belirtmeniz amacıyla hazırlanan anket, beşinci sayfadan itibaren başlamaktadır.

Eğitim Bakanlığı

Eğitim Bakanlığı, ülke düzeyinde eğitimin genel koruyuculuğu ve geliştiriciliğini üstlenmiş olacaktır. Bu kapsamda Bakanlığın görevleri şunlardır:

Eğitim Bakanlığının Görevleri

1. İl eğitim kurullarına, ilin sosyal, coğrafi, ekonomik ve nüfus (demografik) özellikleri esas alınarak bilgi, para ve malzeme desteği sağlamak,
2. Ulusal düzeyde eğitimle ilgili yasal düzenlemeleri gerçekleştirmek,
3. Araştırma-Geliştirme etkinliklerini yürütmek ve desteklemek,
4. Uluslararası ilişkileri yürütmek,
5. Eğitimin genel amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, uygulamaların denetim ve gözetimini yapmak,
6. Eğitim sisteminin geliştirilmesi, niteliğinin yükseltilmesi, kaynakların en verimli bir biçimde kullanılması ve imkanlardan ortaklaşa yararlanılabilmesi amacıyla üniversitelerle işbirliği ve eşgüdümü sağlamak,
7. Öğrencileri yurt, kredi ve burs hizmetleriyle desteklemek.

İl Eğitim Kurulu (İLEK)

İlde eğitim yönetiminin en üst organı İl eğitim kuruludur. Üye sayısı en az 11 kişidir, ildeki öğrenci sayısına göre bu sayı artar.

İl Eğitim Kurulu'nun üyeleri;

- Vali ya da yardımcısı (Başkan) (1),
- Belediye başkanı ya da yardımcısı (1),
- İl eğitim müdürü (1),
- Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki okul aile birliği ya da koruma derneği başkanları temsilcileri (onbin öğrenciye kadar bir, sonra her onbin için birer temsilci),
- Sivil toplum örgütleri (ziraat odaları, sanayi ve ticaret odaları, gönüllü kuruluşlar, dernekler v.b.) temsilcisi (2),
- Öğretmen sendikaları temsilcisi (sendika yoksa, öğretmenlerin temsilcisi) (2),
- Okul müdürü temsilcisi, (her onbin öğrenci için bir temsilci)
- İldeki özel öğretim okulları temsilcisi, (her bin özel okul öğrencisi için bir temsilci),
- İlçe eğitim müdürleri temsilcisi (dönüşümlü olarak) (1).

İl Eğitim Kurulu'nun Görevleri

İl düzeyinde;

1. İl eğitim müdürünü seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
2. Yükseköğretim kurumları dışındaki tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarının açılışına izin verir, yönetmeliklerini hazırlar ve izler,
3. Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olacak biçimde, okulların yönetmeliklerini hazırlar ve izler,
4. Eğitim personeli için standartlar belirler,

5. İlçelerde hazırlanan eğitim bütçesini inceler ve ilçelerin sosyal, ekonomik, nüfus özelliklerine göre ilin kaynaklarını paylaştırır,
6. Eğitim deneticilerini seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır,
7. İldeki öğretmenleri seçer ve sözleşmeli olarak atar.

İl Eğitim Müdürü (İLEM)

İldeki eğitimin yönetiminden sorumlu üst kademe yöneticidir. Müdür, il eğitim kurulu tarafından, eğitim yönetimi bilim dalında en az yüksek lisans yapmış kişiler arasından seçilir. İl eğitim kurulunun kararlarını uygular.

İl Eğitim Müdürü'nün Görevleri

1. İl eğitim müdürlüğünü örgütler ve yönetir,
2. İl eğitim müdürlüğünün personel seçimi komisyonlarını kurar ve işletir,
3. İlçe eğitim müdürlüklerini denetler,
4. İşgören işleri, öğrenci işleri, işletme işleri ve eğitim işleri ilgili görevleri yerine getiren şube müdürlerini seçer. Şube müdürleri, il eğitim müdürüne karşı sorumludur,
5. İlin eğitim sorunlarını çözer.

İlçe Eğitim Kurulu (İÇEK)

İlçe düzeyinde eğitim hizmetlerini gerçekleştiren ilçe eğitim kurulu, ilçelerin sosyal, coğrafi, ekonomik ve nüfus özelliklerine göre en az 9 üyeden oluşur.

İlçe Eğitim Kurulu'nun Üyeleri

- Kaymakam (Başkan) (1),
- Belediye başkanı ya da yardımcısı (1),
- İlçe eğitim müdürü (1),

- Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki okul aile birliği ya da koruma derneği başkanları temsilcisi (üçbin öğrenciye kadar bir, sonra her üçbin öğrenci için birer temsilci),
- İlçede bulunan sivil toplum örgütleri temsilcisi (1),
- Öğretmen sendikaları temsilcisi (sendika yoksa öğretmenlerin temsilcisi) (1),
- Okul müdürleri temsilcisi (2),
- Köy muhtarı temsilcisi (1).

İlçe Eğitim Kurulu'nun Görevleri

İlçe düzeyinde,

1. İlçe eğitim müdürünü seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
2. İlçe eğitim yöneticilerini seçer, sözleşmeli olarak atar, sözleşme koşullarına göre görevden alır.
3. Okul müdürlerini seçer.
4. İlde sağlanan katkıyı, payın dağıtım planlarını yaparak uygular.
5. Öğretim takvimini hazırlar.

İlçe Eğitim Müdürü (İÇEM)

İlçede, eğitimin yönetiminden sorumlu üst kademe yöneticidir. İlçe eğitim kuruluca, eğitim yönetimi denetimi bilim dalından mezun, enaz yüksek lisans öğrenimi görmüş adaylar arasından seçilir. İl ve ilçe eğitim kurullarının aldığı kararları uygular.

İlçe Eğitim Müdürü'nün Görevleri

1. İlçe eğitim müdürlüğünü örgütler ve yönetir,
2. Personel seçimi komisyonlarını kurar, öğretmenleri ve diğer personeli atar.
3. İlçe düzeyinde, tüm eğitim kurumlarını denetler,

4. İşgören işleri, öğrenci işleri, işletme işleri ve eğitim işleri ile ilgili görevleri yerine getiren şube müdürlerini seçer. Şube müdürleri, ilçe eğitim müdürüne karşı sorumludur,
5. İlçenin eğitim sorunlarını çözer.

Okul Müdürü

Okul müdürü, "yöneticilik formasyonu"na sahip kişiler arasından, ilçe eğitim kurulunca seçilir (merkeze bağlı okulların müdürü il eğitim kurulunca seçilir). Eğitim yönetimi bilim dalında yüksek lisans ya da doktora yapanlar tercih edilir.

Okul Müdürü'nün Görevleri

1. Okulda görev yapacak yardımcı personelin belirlenmesi ve işe alınması,
2. İşgörenlerin, yetiştirme, özlük işleri ve görevden ayırma işlemlerinin yapılması.

Belediye Eğitim Kurulu (BELEK)

İl ve ilçelerde eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde yardımcı bir kuruldur. Kurul üyeleri, belediye meclisinin onayı ile belediye başkanı tarafından atanır. İl ya da ilçelerin sosyal, coğrafi ve ekonomik özelliklerine göre 3 ya da 5 üyeden oluşan kurulun kararları, il ya da ilçe eğitim kurulunun onayından sonra uygulanır.

Belediye Eğitim Kurulu'nun Görevleri

1. Yetişkinlerin eğitimi ile ilgili programlar hazırlatıp uygulamak,
2. Çıraklık eğitimi hizmetlerini sunmak,
3. Belediyenin düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin programlarını hazırlamak,
4. Okulların düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklere katkı sağlamak.

Sayın

Aşağıda, yerel eğitim modelinin işleyişine ilişkin özellikler sıralanmıştır. Lütfen bunlar arasında, sizce uygun olanını işaretleyiniz.

1. Modelde, Eğitim Bakanlığı'nın görevleri şunlardır:

- a) İl eğitim kurullarına yardım ve destek sağlamak,
- b) yasal düzenlemeleri yapmak,
- c) araştırma-geliştirme faaliyetlerini yürütmek, desteklemek,
- d) uluslararası eğitim ilişkilerini yürütmek,
- e) başarılı öğrencileri yurt ve burs hizmetleriyle desteklemek,
- f) eğitim uygulamalarının, eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygunluğunu denetlemek.

() bakanlık için bu görevler yeterlidir.

() bu görevlerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d) (e) (f)

() bu görevlere şunlar eklenmelidir.....

2. İl Eğitim Kurulu'nun yapısının;

- a) Vali ya da yardımcısı,
- b) Belediye başkanı ya da yardımcısı,
- c) İl eğitim müdürü (il eğitim kurulu seçecek ve atayacak),
- d) İlçe eğitim müdürleri temsilcisi,
- e) okul aile birliği başkanları temsilcisi,
- f) sivil toplum örgütleri temsilcisi,
- g) öğretmen sendikaları temsilcisi,
- h) okul müdürleri temsilcisi,
- i) özel öğretim okulları temsilcilerinden, oluşması öngörülmüştür.

() il eğitim kurulu için bu üyeler yeterlidir.

() bu üyelerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d) (e) (f) (g) (h) (i)

() bu üyelere şunlar eklenmelidir.....

3. İl Eğitim Kurulu'nun görevleri;

- a) yükseköğretim dışında kalan her düzeydeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının açılışına izin vermek,
- b) bu kurumların yönetmeliklerini, milli eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun biçimde hazırlamak,
- c) eğitim personeli için standartlar belirlemek,
- d) il merkezinde, yükseköğretim kurumları dışında kalan tüm okulların müdürlerini seçmek,
- e) eğitim denetçilerini seçmek ve atamak,
- f) öğretmenleri seçmek ve atamak,
- g) ilçelerin hazırladığı eğitim bütçesini inceleyip desteklemek,

() il eğitim kurulu için bu görevler yeterlidir.

() bu görevlerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d) (e) (f) (g)

() bu görevlere şunlar eklenmelidir:.....

4. İl Eğitim Müdürü'nün görevleri;

- a) il eğitim kurulunun kararlarını uygulamak,
- b) il eğitim müdürlüğünü örgütlemek ve yönetmek,
- c) personel seçimi komisyonlarını kurmak ve işletmek,
- d) il düzeyinde resmi ve özel okulları denetlemek,
- e) ilin eğitim bütçesini hazırlamak,
- f) ilin eğitim sorunlarını çözmek, biçiminde belirlenmiştir.

() il eğitim müdürü için bu görevler yeterlidir.

() bu görevlerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d) (e) (f)

() bu görevlere şunlar eklenmelidir:.....

5. İlçe Eğitim Kurulu'nun yapısının;

- a) Kaymakam,
- b) Belediye başkanı ya da yardımcısı,
- c) bu kurulca seçilen ilçe eğitim müdürü,
- d) okul aile birliği başkanları temsilcisi,
- e) okul müdürleri temsilcisi,
- f) öğretmen sendikaları temsilcisi,
- g) sivil toplum örgütleri temsilcisi,
- h) köy muhtarlarının temsilcisinden oluşması öngörülmüştür.

() ilçe eğitim kurulu için bu üyeler yeterlidir.

() bu üyelerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d) (e) (f) (g) (h)

() bu üyelere şunlar eklenmelidir:.....

6. İlçe Eğitim Kurulu'nun görevleri;

- a) İl eğitim kurulunun kararlarını yürütmek,
- b) ilçedeki eğitim kurumlarının öğretim takvimini hazırlamak,
- c) ilçe eğitim müdürünü seçmek,
- d) ilçe eğitim yöneticilerini seçmek,
- e) okul müdürlerini seçmek,
- f) ilçenin ve bağlı köylerinin eğitim bütçelerini hazırlamak,

() ilçe eğitim kurulu için bu görevler yeterlidir.

() bu görevlerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d) (e) (f)

() bu görevlere şunlar eklenmelidir:.....

7. İlçe Eğitim Müdürü'nün görevleri;

- a) ilçe eğitim kurulunun kararlarını uygulamak,
 - b) ilçe eğitim müdürlüğünü örgütlemek, işletmek ve yönetmek,
 - c) ilçe düzeyinde tüm eğitim kurumlarını denetlemek,
- ilçenin eğitim sorunlarını çözmek, biçiminde belirlenmiştir

() İlçe eğitim müdürü için bu görevler yeterlidir.

() bu görevlerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d)

() bu görevlere şunlar eklenmelidir:.....

8. Belediye Eğitim Kurulu'nun görevleri;

- a) Yetişkinlerin eğitimi programlarını hazırlatıp uygulamak,
- b) çıraklık eğitimi hizmetlerini sunmak,
- c) belediyenin düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin programlarını hazırlamak,
- d) okulların düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklere katkı sağlamak.

() belediye eğitim kurulu için bu görevler yeterlidir.

() bu görevlerden şunlar çıkarılmalıdır (a) (b) (c) (d)

() bu görevlere şunlar eklenmelidir:.....

9. Okul yapımı için gerekli arsaların belediyelerce sağlanması,

() uygundur.

() uygun değildir çünkü:.....

10. Yardımcı hizmet personelinin okul müdürlerince belirlenmesi ve işe alınması,

() uygundur.

() uygun değildir çünkü:.....

11. İşgörenlerin, yetiştirme (*adaylıkta, işbaşında*), özlük işleri (*ödemeler, izin, yükseltme, ödül-ceza, sicil, sağlık, askerlik*) ve görevden ayırma (*yer değiştirme, emeklilik, istifa, ölüm*) işlemlerinin okul müdürlerince yapılması,
- () uygundur.
- () uygun değildir çünkü.....
12. Zorunlu derslerin programlarının Eğitim Bakanlığınca hazırlanması ve gerçekleştirme düzeyinin, yıl sonunda ülke genelinde yapılan sınavlarla test edilmesi,
- () Uygundur.
- () uygun değildir çünkü.....
13. Ders kitaplarının dersi okutacak öğretmenlerce seçilmesi;
- () uygundur.
- () uygun değildir çünkü.....
14. Eğitim örgütlerinin finans kaynaklarının, il özel idarelerinin belirleyeceği oranlarda *genel bütçeden*, Belediye Meclisince belirlenen oranlarda *belediye bütçesinden*, eğitim kurullarının belirleyeceği oranda *öğrenci velilerinden alınan paydan* ve *okulun özel gelirlerinden* oluşması,
- () uygundur.
- () uygun değildir çünkü.....

EK-2: ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI İL VE İLÇELERİN LİSTESİ**I. GRUP**

Samsun , (Havza, Ondokuzmayıs)

Kayseri, (Talas, Hacılar)

II. GRUP

Nevşehir, (Ürgüp, Gülşehir)

Edirne, (Havsa, Uzunköprü)

III. GRUP

Adıyaman, (Kahta, Gölbaşı)

Aksaray, (Gülağaç, Ortaköy)

IV. GRUP

Hakkari, (Yüksekova, Çukurca)

Bingöl, (Solhan, Karlıova)

Gelişmiş merkezler olarak kabul edilip, sıralamanın dışında tutulan Ankara, İstanbul ve İzmir illerinden,

Ankara, (Polatlı, Haymana)